

Mikko Svartsjö

Kouluikkunan vuosiraportti 2016

Kouluikkuna

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

KIRJOITTAJA
Mikko Svartsjö

KANNEN KUVA
Pixhill.com

ISBN 978-952-293-593-9 (pdf)
© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2018

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
www.kuntaliitto.fi

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Esiopetuksen kustannukset	7
2.1	Esiopetuksen kokonaiskustannukset	7
2.2	Esiopetuksen kustannukset kuntakokoryhmittäin	9
2.3	Esiopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa	11
2.4	Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset	14
2.5	Esiopetuksen kiinteistökustannukset	15
2.6	Esiopetuksen kuljetuskustannukset	16
2.7	Esiopetuksen oppilasruokailu	17
2.8	Esiopetuksen vammaisopetus	18
3	Esiopetuksen toiminnalliset tiedot	20
3.1	Esiopetuksen opetustunnit	20
3.2	Esiopetuksen toteutuspaikka	21
3.3	Pidennetty oppivelvollisuus esiopetuksessa	22
3.4	Erityinen ja tehostettu tuki	23
4	Perusopetuksen kustannukset	24
4.1	Perusopetuksen kokonaiskustannukset	24
4.2	Kustannukset kuntakokoryhmittäin	26
4.3	Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa	30
4.4	Opetuksen kustannukset	32
4.5	Oppilasruokailun kustannukset	33
4.6	Kuljetuskustannukset	34
4.7	Kiinteistökustannukset	36
4.8	Sisäinen hallinto	37
4.9	Muu oppilashuolto	38
4.10	Vammaisopetus	39
5	Perusopetuksen toiminnalliset tiedot	40
5.1	Vähimmäistuntimäärä	40
5.2	Opetusresurssi vuosiviikkotunteina	41
5.3	Luokkamuotoisen erityisopetuksen vuosiviikkotunnit	43
5.4	Luokkamuotoinen ja integroitu erityisopetus	44
5.5	Erityinen ja tehostettu tuki	44
5.6	Opetusryhmien koko	46
5.7	Opetushenkilöstö	47
5.8	Koulunkäyntiavustajat	48
5.9	Kouluterveydenhoitajat	49
6	Tietoja perusopetuksen päättäneistä	50
6.1	Peruskoulunsa päättäneiden yhteishaku	50
6.2	Sijoittuminen jatkokoulutukseen	51

7	Perusopetuspalvelujen saavutettavuus	53
7.1	Koulujen koko	53
7.2	Perusopetuksen saavutettavuus.....	54
7.3	Kouluverkko ja koulumatkojen pituus	56
8	Yhteenveto.....	58
9	Lukiokoulutuksen kustannukset	60
9.1	Lukiokoulutuksen kustannukset kuntakoon ryhmissä	62
9.2	Lukiokoulutuksen kustannusrakenne	65
9.3	Opetuksen kustannukset	68
9.4	Opiskelijaruokailun kustannukset	69
9.5	Sisäinen hallinto	70
9.6	Kiinteistökustannukset	71
10	Lukiokoulutuksen toiminnalliset tiedot	72
10.1	Lukiokoulutuksen opetusresurssit vuosiviikkotunteina	72
10.2	Opetushenkilöstö.....	75
11	Lukiokoulutuksen laatu- ja vaikuttavuustietoja	76
11.1	Ylioppilastutkinnon suorittaneet	76
11.2	Peruskoulun ja lukion päättötodistusten keskiarvovertailu.....	77
11.3	Keskeyttäminen lukiokoulutuksessa.....	79
11.4	Ylioppilastutkinnon suorittaneiden sijoittuminen	80
11.5	Oppilaitosten koko ja määrä.....	81
12	Yhteenveto.....	83

---

1 Johdanto

Raportin aineisto ja vertailutiedot perustuvat Kuntaliiton yhdessä kuntien kanssa ylläpitämään perusopetuksen ja lukiokoulutuksen vertailutietokantaan (Kouluikkuna). Vuonna 2017 Kouluikkunan vertailutietokannassa oli mukana 57 kuntaa. Kuntien määrä kattoi 995 peruskoulua ja yli 300 000 peruskoululaista, joka on noin 60 % koko maan oppilasmäärästä. Lukiokoulutuksen aineisto pitää sisällään 121 lukiota ja noin 62 000 opiskelijaa eli noin 60 % koko maan lukiolaisten määrästä. Esiopetuksen kustannustiedot kerättiin ensimmäisen kerran tilivuodelta 2015 ja toimintatiedot vuodelta 2016.

Kustannustietoina raportissa on käytetty kunnilta saatuja tietoja varainhoitovuosilta 2015 ja 2016. Raportissa on tarkasteltu sekä kustannustietoja, että myös toimintaan ja vaikuttavuuteen liittyviä tunnuslukuja. Tiedot koskevat pääosin kuntien omana toimintana järjestettyjä esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palveluja. Asukaslukuun perustuvat ryhmittäiset keskiarvot on laskettu kuntakohtaisista tunnusluvuista. Eri vuosien tietoja vertailtaessa tulee ottaa huomioon, että vertailuryhmiin sisältyvät kunnat eivät ole kaikilta osin samat molempina vuosina. Kustannustietojen vertailussa vertailuryhmät on kuitenkin yhdenmukaistettu. Kustannusvertailussa ei ole otettu huomioon kustannustason muutosta.

Raportissa tunnuslukuja on vertailtu kuntakoon perusteella neljässä eri kuntakokoryhmässä:

1. Yli 100 000 asukkaan kunnat
2. 50 000-100 000 asukkaan kunnat
3. 20 000-50 000 asukkaan kunnat
4. Alle 20 000 asukkaan kunnat

Esiopetus

Esiopetuksen osalta raportissa on vertailtu kokonaiskustannusten ja toiminnoittaisten kustannusten tunnuslukuja sekä kustannusrakennetta. Kustannusvertailut sisältävät kuntakohtaisia vertailuja ja kustannusten vuosimuutosten tarkasteluja.

Toimintatietoihin liittyvillä tunnusluvuilla raportissa on vertailtu mm. opetustuntien määrää ja esiopetuksen toteutuspaikkaa. Vertailuja on esitetty myös erityisen tuen, tehostetun tuen ja vammaisoppilaiden tunnusluvuin. Raportissa vertaillaan kustannusten ja kustannusrakenteen eroja eri kokoisissa kunnissa.

Perusopetus

Perusopetuksen kustannuksia verrattiin mm. kokonaiskustannusten, opetuksen, koulu- kuljetusten, oppilasruokailun, kiinteistökustannusten ja sisäisen hallinnon osalta. Kuntakokoon perustuvia keskiarvoja verrattiin edelliseen varainhoitovuoteen.

Toimintatietoja kerättiin mm. perusopetuksen vuosiviikko- ja vähimmäistuntimääristä. Erityisopetuksen osalta tarkasteltiin luokkamuotoisen ja integroidun erityisopetuksen sekä tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevia oppilaita. Opetushenkilöstön tietoja vertailtiin vakinaisten ja määräaikaisten opettajien osuuksia. Oppilashuoltoa tarkastellaan avustaja- ja kouluterveydenhoitajaresurssien näkökulmasta. Kouluverkkoa tarkastellaan koulujen koon ja saavutettavuuden näkökulmasta. Raportissa on selvitetty myös peruskoulunsa päättäneiden oppilaiden osalta mm. yhteishakutuloksia ja sijoittumista jatkokoulutukseen.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen kustannuksista vertailtiin kokonaiskustannuksia, opetuksen, opiskelijaruokailun, kiinteistökustannusten sekä sisäisen hallinnon menoja. Kustannusvertailut on tehty mm. opiskelijamäärään suhteutettuna sekä kustannusrakenteen näkökulmasta.

Toimintatietojen osalta selvitettiin lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntimääriä eri kuntakoryhmissä sekä lukioissa olevien vakinaisten ja määräaikaisten opettajien osuuksia opetushenkilöstöstä. Laatuun ja vaikuttavuuteen liittyvinä indikaattoreina tarkasteltiin mm. ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittaneiden määriä sekä ylioppilaskoearvosanojen keskiarvoja.

Lukiokoulutuksen vaikuttavuutta arvioitiin myös vertaamalla opiskelijoiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoa lukion päättötodistusten keskiarvoon. Ylioppilastutkinnon aikaisemmin suorittaneista opiskelijoista selvitettiin, kuinka he ovat sijoittuneet lukiokoulutuksen päätyttyä. Lukioverkkoa tarkasteltiin oppilaitosten koon ja määrän perusteella.

2 Esiopetuksen kustannukset

2.1 Esiopetuksen kokonaiskustannukset

Kouluikkunaan tiedot antaneiden kuntien esiopetuksen nimelliset käyttökustannukset olivat 5 847 euroa oppilasta kohden vuonna 2016. Muutos vuoteen 2015 oli 1,7 %. Kun kustannuksista jätetään huomiotta poistot, arvonalentumiset ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset käyttökustannukset olivat 5 487 euroa per oppilas ja muutos edelliseen vuoteen 1,2 %. Tilastokeskuksen julkaisema opetustoimen hintaindeksi laski samalla ajanjaksolla 0,6 %. Seuraavassa taulukossa on tiivistettynä keskeiset euroa/oppilas -tunnusluvut ja niiden vuosimuutos. Luvut on laskettu kuntien tunnuslukujen keskiarvona, eli kuntien kokoa painottamatta.

Esiopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2015	2016	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2016) %
Käyttömenot euroa/oppilas	5749	5847	1,7	
Käyttömenot* euroa/oppilas	5421	5487	1,2	
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	3714	3728	0,4	61,7
Kiinteistömenot	975	993	1,9	16,4
Kuljetus	205	226	10,3	3,7
Ruokailu	613	624	1,7	10,5
Vammaisopetus	13740	13598	-1,0	7,0
Pienet hankkeet	32	49	52,7	0,8

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lähde: Kouluikkuna

Vertailtavuuden parantamiseksi opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon tunnusluku on laskettu ja esitetty yhteisenä tunnuslukuna. Kyseinen oppilaskohtainen tunnusluku kasvoi 0,4 % vuodesta 2015 vuoteen 2016. Kiinteistömenojen keskimääräinen muutos oli lähes vastaava kuin kokonaiskustannusten vuosimuutos. Keskimääräiset kiinteistömenot kasvoivat esiopetuksessa 1,9 %. Myös oppilaiden ruokailusta aiheutuneet kustannukset vastasivat kokonaiskustannusten muutosta vuosimuutoksen ollessa 1,7 %. Kuljetuskustannusten osalta muutos oli merkittävämpi. Oppilasta kohden lasketut kuljetuskustannukset kasvoivat keskimäärin 10,5 % vuodesta 2015. Pidentetyn oppivelvollisuuden kustannukset, eli vammaisoppilasta kohden laskettavat kustannukset olivat edellisen vuoden tasoa, kuitenkin laskien hieman (-1,0 %).

Kustannusrakenteessa merkittävästi suurin osa on opetuksen ja avustavan henkilökunnan palkkamenoja sekä muita opetuksen ja hallinnon henkilöstö- ja materiaalikustannuksia. Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osuus käyttökustannuksista oli keskimäärin 61,7 %. Kiinteistöjen ylläpidon ja pääomavuokrien osuus oli yhteensä 16,4 %. Oppilaiden kuljetusten järjestämisestä ja avustuksista aiheutuneet kustannukset olivat 3,7 % kokonaiskustannuksista. Esiopetuksen oppilaille järjestetyn ruokailun osuus oli 10,5 % käyttökustannuksista. Vammaisopetuksen osuus, sisältäen kaikki edellä mainitut toiminnot vammaisoppilaiden osalta, oli 7,0 % kustannuksista. Kokonaisuutena

kustannusrakenteen muutokset olivat edelliseen vuoteen verrattaessa vähäisiä. Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osuus pieneni hieman ja kuljetuskustannusten osuus kasvoi. Muutoin kustannusrakenteessa ei ollut nähtävissä olennaisia muutoksia.

Seuraavaksi käyttökustannuksia on tarkasteltu euromääräisten kulu-/menolajien muutoksena ilman suhteuttamista oppilasmäärään. Esiopetuksen käyttökustannuksista laskettu kokonaissumma kasvoi 4,4 % vuodesta 2015. Palkkamenojen osalta muutos oli 3,5 % ja muiden menojen kohdalla 5,7 %.

	Palkkaus, muutos (%) 2015-2016	Muut menot, muutos (%) 2015-2016	Yhteensä, muutos (%) 2015-2016
Esiopetuksen toiminta- ja vyörytyserämenot			
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	2,8	8,4	3,8
Kiinteistömenot	15,7	5,3	5,8
Kuljetus	7,1	6,4	6,4
Ruokailu	11,6	3,5	4,2
Vammaisopetus	8,2	2,2	6,3
<i>Pienet hankkeet</i>	-	4,2	4,2
Yhteensä	3,5	5,7	4,4

Lähde: Kouluikkuna

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon yhteenlasketut kustannukset kasvoivat 3,8 %. Palkkamenot kasvoivat 2,8 % ja muut menot 8,4 %. Kiinteistömenoissa kasvua oli 5,8 %. Myös kuljetuskustannusten euromäärä kasvoi n. 6,4 %. Oppilasruokailusta aiheutuneiden kustannusten kokonaissumma oli 4,2 % vuotta 2015 suurempi. Vammaisopetuksen kustannukset kasvoivat 6,3 %. Vammaisopetuksen palkkamenot kasvoivat 6 prosenttiyksikköä muita menoja enemmän. Vertailtavien kuntien yhteenlaskettujen euromääräisten kustannusten kasvu näytti aiheutuneet suurilta osin volyymin, eli oppilasmäärän, kasvusta.

Oppilasmäärä	Muutos (%) 2015-2016
9-vuoden oppivelvollisuus	2,9
Pidennetty oppivelvollisuus, vammaisoppilaat	5,8
Yhteensä	2,9

Lähde: Kouluikkuna

Vertailukuntien yhteenlaskettu esiopetuksen oppilasmäärä nousi 2,9 % vuodesta 2015 vuoteen 2016 verrattuna. Tavallista oppimäärää suorittavien oppilaiden kohdalla luku oli sama. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksellä oppivelvollisuutta suorittavien vammaisoppilaiden määrä kasvoi 5,8 edellisestä vuodesta. Vammaisoppilaiden osuus oli noin 3 % koko oppilasmäärästä ja oppilasmäärän muutos ei vaikuttanut pyörityksen jälkeen koko oppilasmäärän muutosprosenttiin.

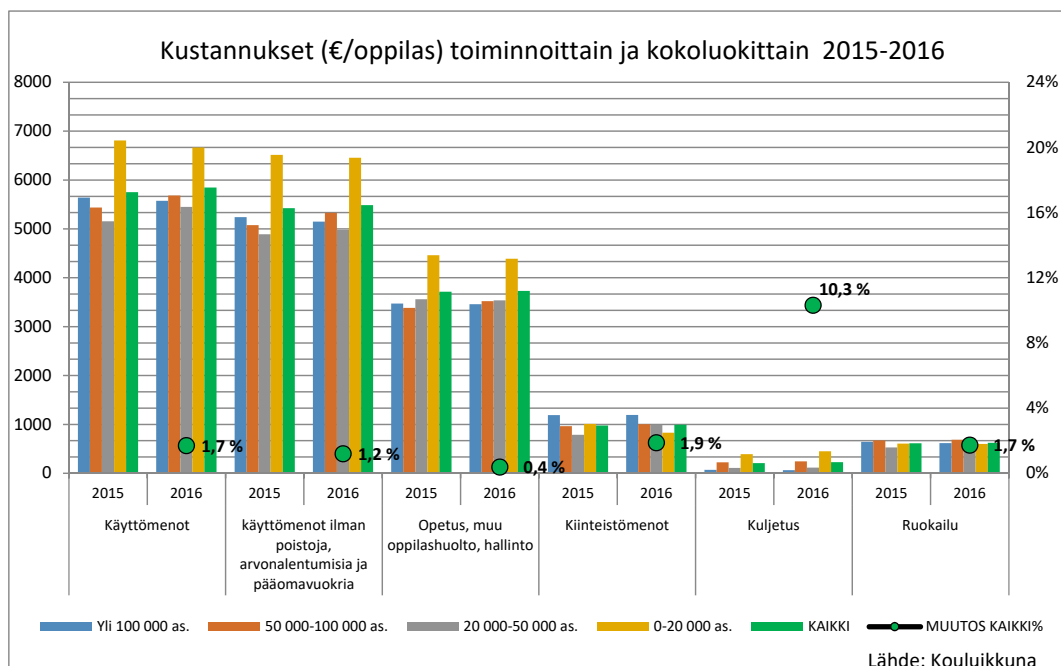

2.2 Esiopetuksen kustannukset kuntakokoryhmittäin

Kuntakokoryhmien tarkastelussa oppilasmäärään suhteutettujen käyttökustannusten keskiarvo laski yli 100 000 asukkaan ja alle 20 000 asukkaan kunnilla. 20 000 - 50 000 asukkaan sekä 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo olla edellistä vuotta suurempi. Kokoryhmien sisällä oli kuitenkin paljon kuntakohtaista vaihtelua.

Esiopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2016 ja muutos:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 5 573 € (v. 2015, 5 435 €) -1,1 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 5 682 € (v. 2015, 5 435 €) +4,5 %
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 5 448 € (v. 2015, 5 155 €) +5,7 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 6 663 € (v. 2015, 6 809 €) -2,1 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 5 847 € (v. 2015, 5 749 €) +1,7 %

Pienillä alle 20 000 asukkaan kunnilla käyttökustannukset olivat muita kokoryhmiä suuremmat, vaikka ero edellisten vuodesta kaventuikin. Ero näkyi erityisesti opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osalta sekä myös kuljetuskustannusten kohdalla. Yli

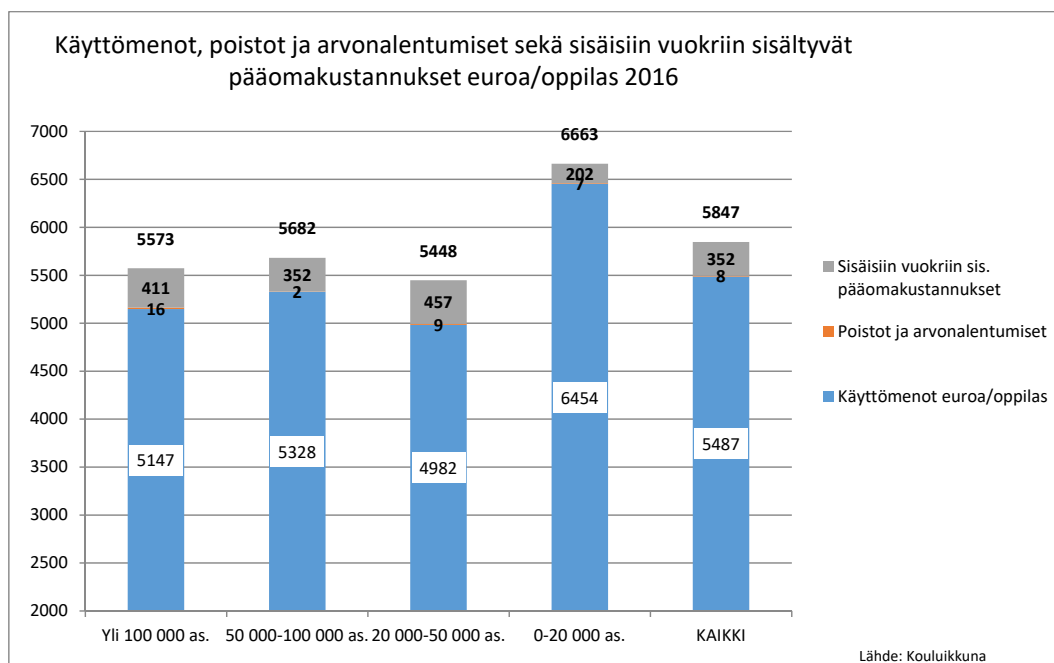
100 000 asukkaan kunnilla kiinteistömenot olivat muita ryhmiä korkeammat. Kiinteistömenoja kasvattivat erityisesti sisäisten vuokrien pääomakustannukset sekä poistot. Oppilasruokailun osalta kuntakokoryhmien keskiarvossa ei ollut merkittäviä eroja.

Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

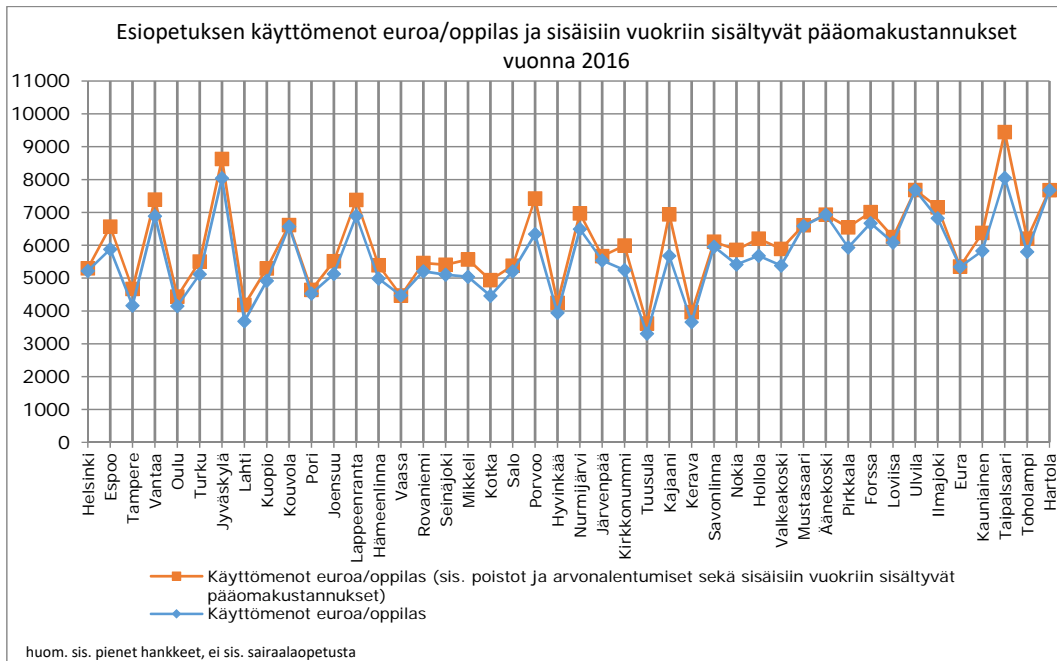
Käyttökustannusten vertailu tehtiin vielä tarkastelemalla toimintamenoja niin, että käyttökustannuksista vähennettiin poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Tässä tarkastelussa erityisesti yli 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli muita ryhmiä pienempi.

Esiopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 5 147€ (v. 2015, 5 239 €) -1,8 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 5 328 € (v. 2015, 5 074 €) +5,0 %
- 20 000-50 000 kunnat 4 982 € (v. 2015, 4 890 €) +1,9 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 6 454 € (v. 2015, 6 515 €) -0,9 %
- Kakkien vertailukuntien keskiarvo 5 487 € (v. 2015, 5 421 €) +1,2 %

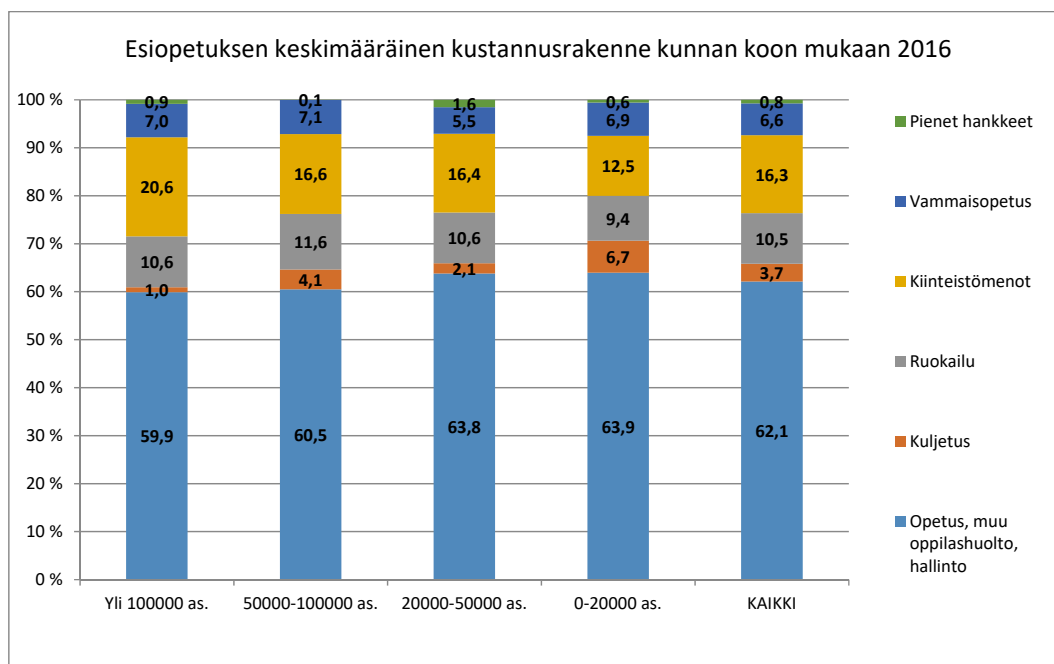

Pienin keskiarvo oli 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla, mutta ero isompien kuntien ryhmiin oli vähäinen. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli hieman muita ryhmiä suurempi myös tässä vertailussa. Yleisesti ottaen kuntien välistä vaihtelua esiintyi kaikissa kuntakoryhmissä ja eroihin liittyy myös tiettyjä vertailtavuuden ongelmia. Osa tilastoitavista kustannustiedoista perustuu kuntien omiin laskenta malleihin ja kustannusten erilaisiin kohdentamistapoihin. Kuntakohtaiset luvut ja vaihtelu on esitetty seuraavassa kuvassa.

2.3 Esiopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Esiopetuksen kustannusrakennetta tarkasteltiin vertailemalla tiedonkeruussa toimintoittain kerättyjä kustannuseriä. Vertailussa laskettiin toimintoittaisen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista. Laskelmaan on sisällytetty myös ns. pienet hankkeet, jotka ovat tosiasiallisesti investointimenoja. Seuraavassa kuviossa kuvassa kustannusrakenne on esitetty kuntakoryhmien mukaisesti. Ryhmien luvut on laskettu kuntien painottamattomien tunnuslukujen keskiarvona.

Valtaosa esiopetuksen toimintamenoista kohdentuu opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon toiminnolle. Koko aineistossa ko. toimintojen osuus oli keskimäärin 62,1 %. Keskiarvo kasvoi kuntaryhmän koon mukaan niin, että pienimmillä kunnilla osuus oli isoin ja suurimmilla pienin. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli keskimäärin 59,9 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 60,5 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 63,8 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 63,9 %.

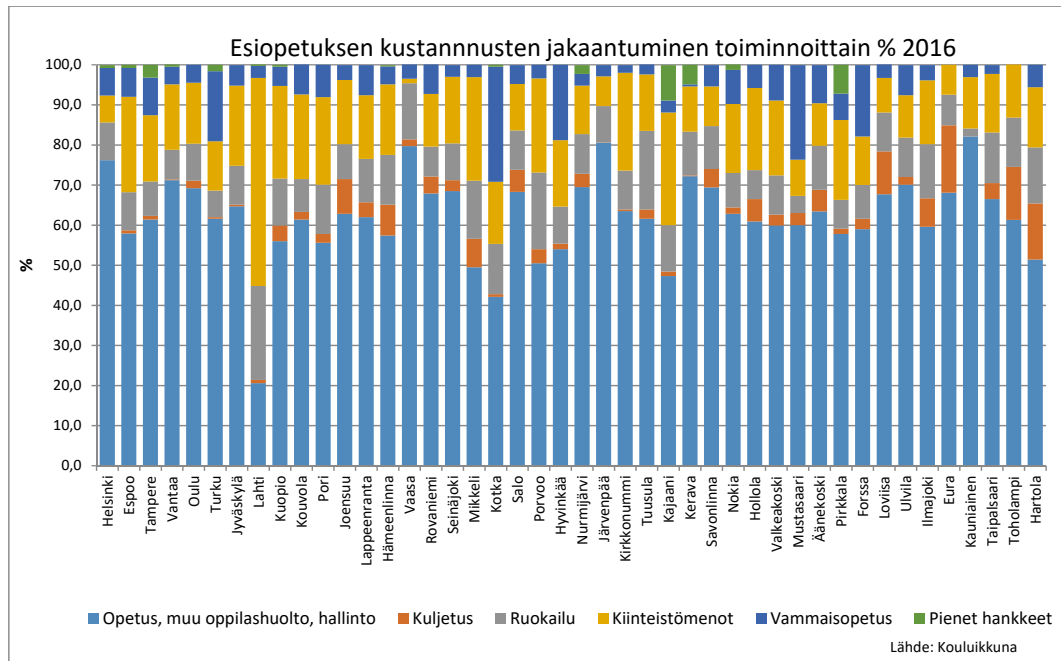
Kuljetuskustannusten osuus sen sijaan oli odotetusti pienin suurimmilla kunnilla. Yli 100 000 kunnilla kuljetusten osuus oli 1,0 % kokonaiskustannuksista. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla vastaava luku oli 4,1 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 2,1 %. Pienimmässä kokoluokassa, eli alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kuljetusten osuus oli keskimäärin 6,7 %. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 3,7 %.

Oppilasruokailun kustannuksiin on pyritty tilastoimaan kaikki oppilasruokailun järjestämiseen liittyvät kustannukset lukuun ottamatta kuitenkin ruokailuun käytettävien ruokaloiden tilakustannuksia. Koko aineistossa oppilasruokailun osuus oli keskimäärin 10,5 % eikä kuntakokoryhmien välillä ollut suuria eroja. Suurimmassa kuntakokoryhmässä ruokailun osuus oli 10,6 % ja sitä pienemmässä 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä 11,6 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla ruokailun osuus oli keskimäärin 10,6 % ja alle 20 000 kunnilla pienin 9,4 %.

Kiinteistömenoina on luettu suorat kiinteistöjen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset sekä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kiinteistömenojen osuus oli suurimmillaan yli 100 000 asukkaan kunnilla, joiden keskiarvo oli 20,6 %. Kahdessa seuraavassa pienemmässä kuntakokoryhmässä keskiarvo oli lähes sama. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 16,6 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo

16,4 %. Alle 20 000 asukkaan kunnilla kiinteistöistä aiheutuvat kustannukset olivat pienimmät ja niiden osuus oli keskimäärin 12,5 %. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 16,3 %.

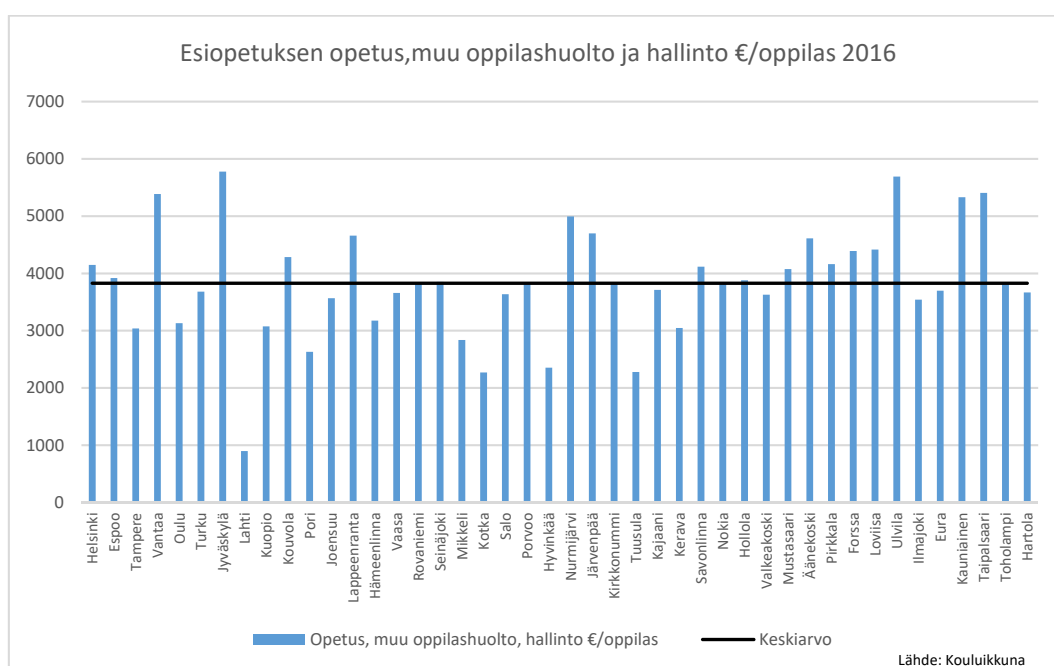
Pidennettyyn oppivelvollisuuteen, eli vammaisopetukseen kohdennettujen kustannusten osuus oli keskimäärin 6,6 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli 7,0 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 7,1 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 5,5 % ja pienimmillä kunnilla 6,9 %.

Seuraavaksi toiminnoittaisia kustannuksia on tarkasteltu oppilasmäärällä suhteutetun tunnusluvun avulla, eli vertailemalla kuntien euroa per oppilas tunnuslukuja.

2.4 Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannuksiin on luettu mukaan mm. kaikki opetukseen ja siihen välittömästi liittyvä toiminta, opetuksen avustava- ja ohjaava toiminta sekä esiopetuksen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvät välittömät hallinnolliset kustannukset. Pidentetyn oppivelvollisuuden oppilaista aiheutuneet kustannukset eivät kuitenkaan lukeudu mukaan, koska niitä käsitellään omana kokonaisuutenaan.

Tilivuonna 2016 opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset olivat yhteensä keskimäärin 3 728 € per oppilas. Keskiarvo oli 0,4 % edellisestä vuodesta suurempi. Vuosimuutos oli kuitenkin negatiivinen kaikilla kuntakokoryhmillä lukuun ottamatta 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien kokoluokkaa.

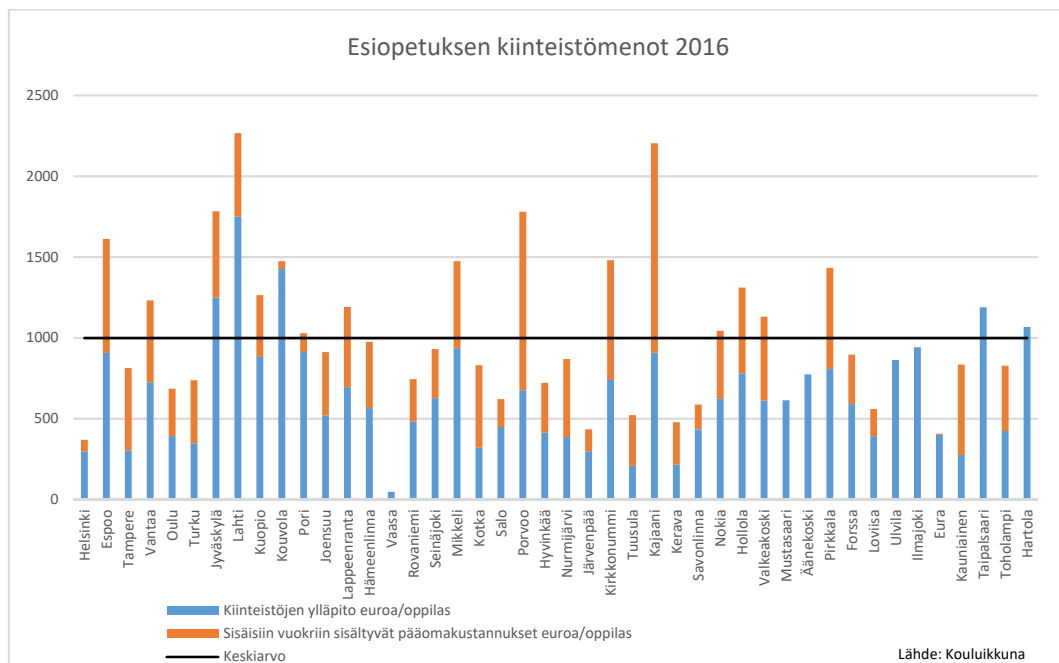
Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskiarvo oli 3 457 €/oppilas ja se laski 0,4 % vuodesta 2015. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoluokassa keskimääräiset kustannukset olivat 3 519 €/oppilas, kun ne vuonna 2015 olivat 3 382 €/oppilas. Muutos oli näin ollen 4,0 %.

20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla kustannusten oppilaskohtainen keskiarvo laski 0,6 % vuodesta 2015 vuoteen 2016. Vuoden 2016 keskiarvo oli 3 537 €/oppilas ja vuoden 2015 keskiarvo 3 559 €/oppilas.

Pienimmässä kokoluokassa, eli alle 20 000 asukkaan kuntaryhmässä opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset olivat 4 388 €/oppilas ja muutos edelliseen vuoteen oli -1,7 %. Vuonna 2015 kustannusten taso oli siis 4 462 €/oppilas.

2.5 Esiopetuksen kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksiksi on huomioitu kiinteistöjen sekä niitä välittömästi palvelevien piha-alueiden, tontin ja kadun yllä- ja kunnossapito kustannukset ja ylläpitovuokrat. Mukaan on luettu myös pääomavuokrat sekä suunnitelman mukaiset poistot, korkokustannukset ja muut kustannuslaskennalliset erät.

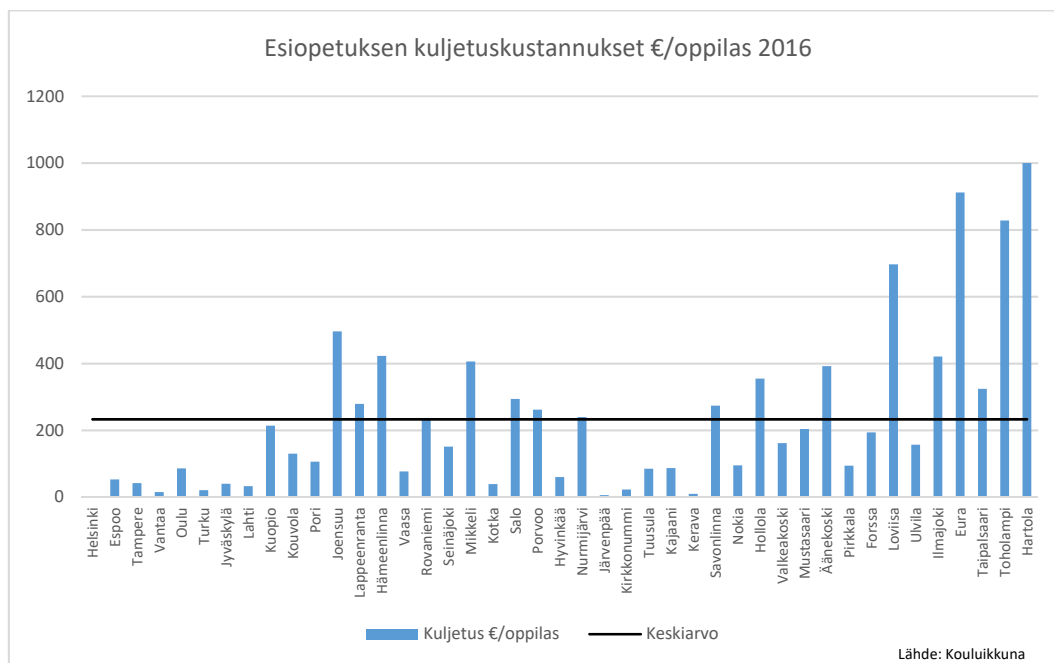
Vuoden 2016 kiinteistökustannukset olivat keskimäärin 993 euroa oppilasta kohden ja niiden osuus koko esiopetuksen kustannuksista oli n. 16 %. Pääomakustannusten osuus oli noin 6 % kokonaiskustannuksista ja 36 % kiinteistökustannuksista yhteensä. Kiinteistökustannusten euroa per oppilas keskiarvo kasvoi 1,9 % vuoteen 2015 verrattuna. Kiinteistökustannusten tilastointiin liittyy laskennallisuuden ja kohdentamisen suhteen haasteita, jotka vaikuttavat vertailtavuuteen.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla vuoden 2016 kiinteistökustannusten 1 191 euroa/oppilas-tunnusluku pysyi lähes ennallaan ja muutos oli vain 0,3 %. Muiden kokoryhmien osalta oli nähtävissä suuriakin muutoksia. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 3,9 % edellistä vuotta korkeampi ja oppilasta kohden kustannukset olivat 1 001 euroa.

20 000 - 50 000 asukkaan kuntien kiinteistökustannukset olivat keskimäärin 991 €/oppilas ja muutos edelliseen vuoteen 26,4 %. Alle 20 000 asukkaan kokoluokalla keskiarvo sen sijaan laski 17,4 % edelliseen vuoteen nähden ja keskiarvo oli 828 €/oppilas.

2.6 Esiopetuksen kuljetuskustannukset

Vertailua varten tiedonkeruussa kerätyt kuljetuskustannukset sisältävät oppilaille järjestetystä maksuttomasta kuljetuksesta opetuksen järjestäjälle aiheutuneet käyttökustannukset ja avustukset. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden, eli vammaisoppilaiden kustannuksia ei ole laskettu tässä kohtaa mukaan. Maksuttoman kuljetuksen piiriin luetaan mukaan kodin ja esiopetuksen sekä päivähoiton ja esiopetuksen välinen matka. Myös muista esiopetuksen kuljetusoikeuteen liittyvistä ehdoista on säädetty perusopetuslaissa.

Kaikki vertailtuaineiston kunnat mukaan lukien vuoden 2016 kuljetuskustannukset olivat keskimäärin 226 €/oppilas. Keskiarvo kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 10,3 %. Kuljetusoppilaaksi tilastoitua oppilasta kohden kustannukset olivat 2 182 euroa.

Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä kustannukset olivat koko oppilasmäärällä mitaten 61 €/oppilas ja kuljetettavaa oppilasta kohden 2 069 €. Tunnus oli noin 10 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

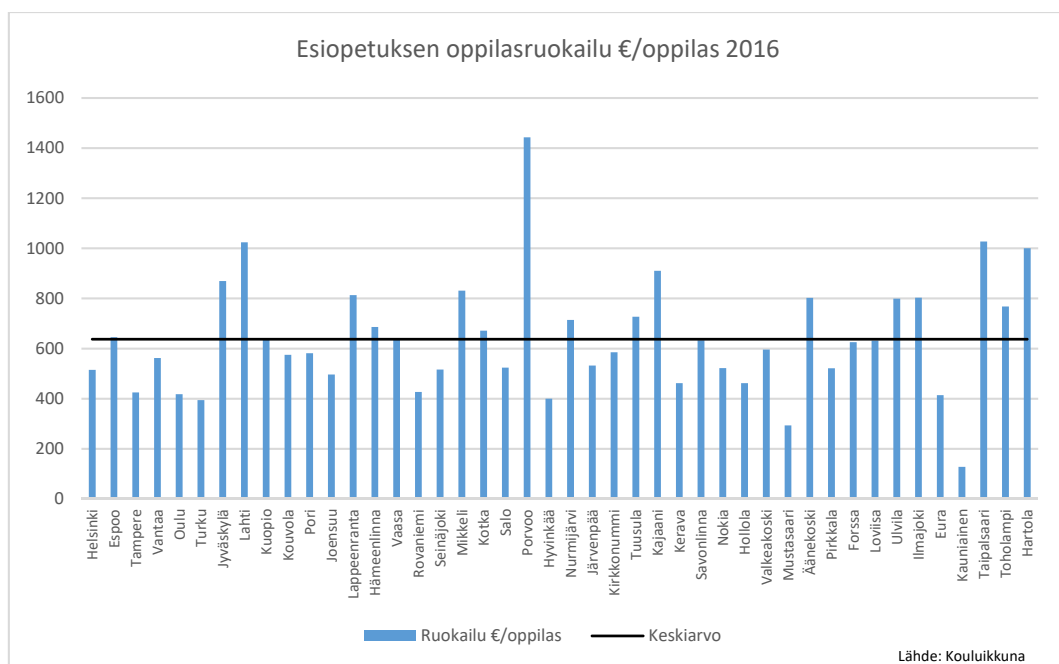
50 000 - 100 000 kuntakokoryhmässä keskiarvot olivat 242 €/oppilas ja 3 237 €/kuljettava oppilas. Vuonna 2015 keskiarvo oli 223 €/oppilas, joten se kasvoi 8,3 % vuoteen 2016 verrattaessa.

Seuraavassa 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien kokoluokassa kuljetuskustannusten keskiarvo oli vuonna 2016 116 €/oppilas ja vuonna 2015 108 €/oppilas, joten muutos oli 7,2 %. Kuljetettavaa oppilasta kohden lasketut kustannukset olivat keskimäärin 1559 euroa.

Alle 20 000 asukkaan kunnilla tunnusluvun keskiarvo oli 448 euroa koko oppilasmäärään suhteutettuna ja 1 630 euroa kuljetettaviin oppilaisiin suhteutettuna. Koko oppilasmäärällä laskettu tunnusluku oli 15,4 % vuotta 2015 suurempi.

2.7 Esiopetuksen oppilasruokailu

Oppilasruokailun kustannuksiksi lasketaan kaikki esiopetuksen oppilaille järjestetystä ruokailusta aiheutuneet kustannukset, kuten elintarvike-, kalusto-, laite- ja henkilökustannukset sekä ostetut ateriat. Ruokasalien tai muiden ruokailutilojen tilakustannuksia ei ole määritelmässä luettu mukaan.

Esiopetuksen oppilasruokailuun kului vuonna 2016 keskimäärin 624 €/oppilas. Luku oli 1,7 % edellisistä vuotta suurempi. Vuoden 2015 keskiarvo oli siis 613 €/oppilas. Ruokailun osuus kokonaiskustannuksista oli vuonna 2016 noin 10 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnat käyttivät oppilaiden ruokailuun keskimäärin 617 € oppilasta kohden ja 3,6 % edellistä vuotta vähemmän. Vuoden 2015 keskiarvo oli 640 €/oppilas

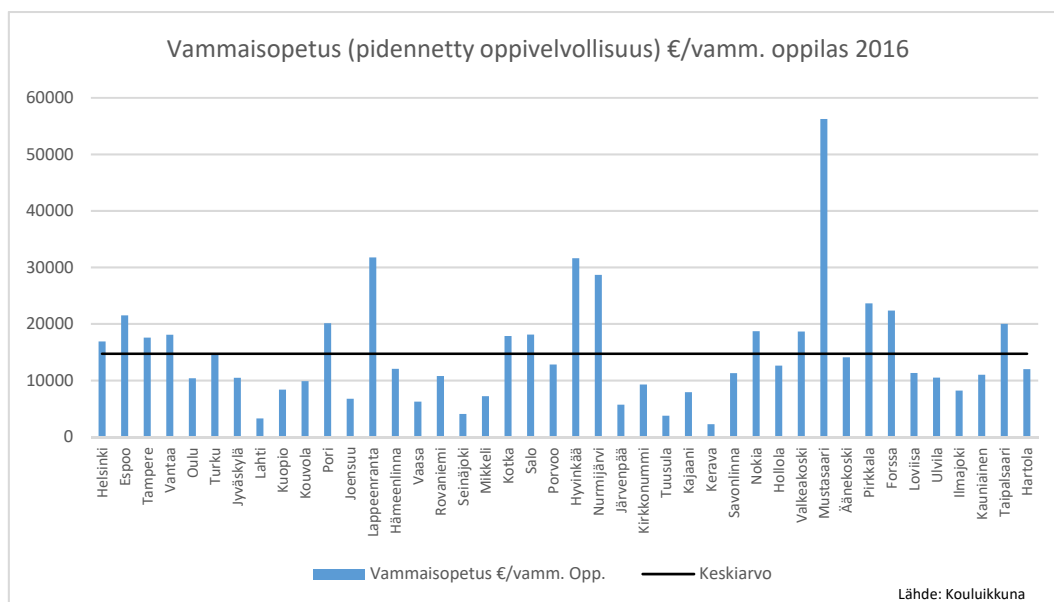
50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryhmän keskiarvo oli vuonna 2016 684 €/oppilas ja vuonna 2015 672 €/oppilas, joten keskiarvo kasvoi 1,8 % vuodessa.

20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin vuonna 2016 keskimäärin 583 euroa per oppilas, kun vuonna 2015 vastaava luku oli 528 €/oppilas. Keskiarvo kasvoi näin ollen 10,5 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa oppilasruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat noin 598 euroa oppilasta kohden, kun ne vuonna 2015 olivat 1,4 % pienemmät, eli 607 euroa per oppilas.

2.8 Esiopetuksen vammaisopetus

Vammaisopetuksen osalta Kustannuksiin sisältyvät lähtökohtaisesti kaikki toiminnot, kuten opetuksen, muun oppilashuollon, hallinnon, kuljetusten, ruokailun ja kiinteistöjen kustannukset. Kustannukset on kerätty yhteen vaikeimmin kehitysvammaisten sekä muun vammaisopetuksen osalta. Tässä laskelmassa vaikeasti vammaisten ja muun vammaisopetuksen tiedot on kuitenkin yhdistetty yhdeksi tunnusluvuksi paremman vertailtavuuden vuoksi.

Vammaisopetuksen kustannukset olivat vuonna 2016 keskimäärin 13 598 euroa yhtä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilasta kohden. Vuonna 2015 vastaava luku oli 13 740 euroa, joten vammaisopetuksesta laskettu yksikköhinta pieneni 1,0 %.

Vuonna 2016 yli 100 000 asukkaan kunnissa vammaisopetuksen oppilaaseen käytettiin keskimäärin 12 891 euroa, kun vuonna 2015 siihen käytettiin 13 414 euroa. Vuosimuutos 2015-2016 oli siis -3,9 %.

50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 13 146 €/vamm. opp. vuonna 2016 ja 13 850 €/vamm. opp. vuonna 2015. Oppilaskohtainen kustannus siis pieneni 5,1 %.

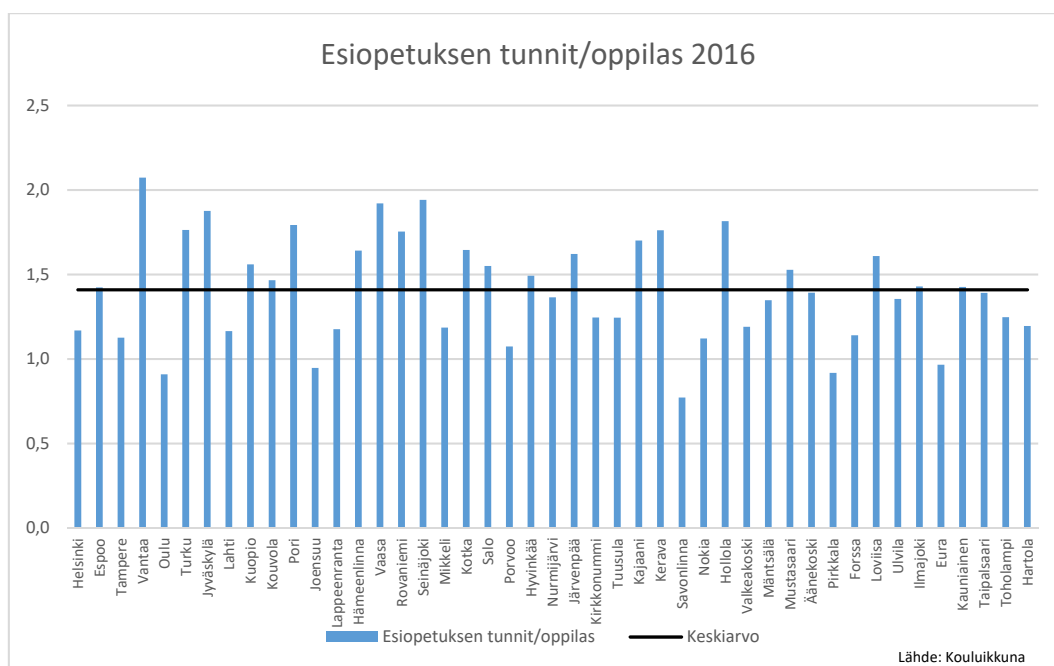
20 000 - 50 000 asukkaan kuntakoryhmällä kustannusten keskiarvo oli 12 186 €/vamm. opp. vuonna 2016 ja 12 344 €/vamm. opp. vuonna 2015. Vuosimuutos oli siten -1,3 %.

Alle 20 000 asukkaan kuntaryhmällä kustannukset kasvoivat hieman. Vuonna 2016 keskiarvo oli 16 117 €/vamm. opp. ja vuonna 2015 se oli 15 264 €/vamm. opp.

3 Esiopetuksen toiminnalliset tiedot

3.1 Esiopetuksen opetustunnit

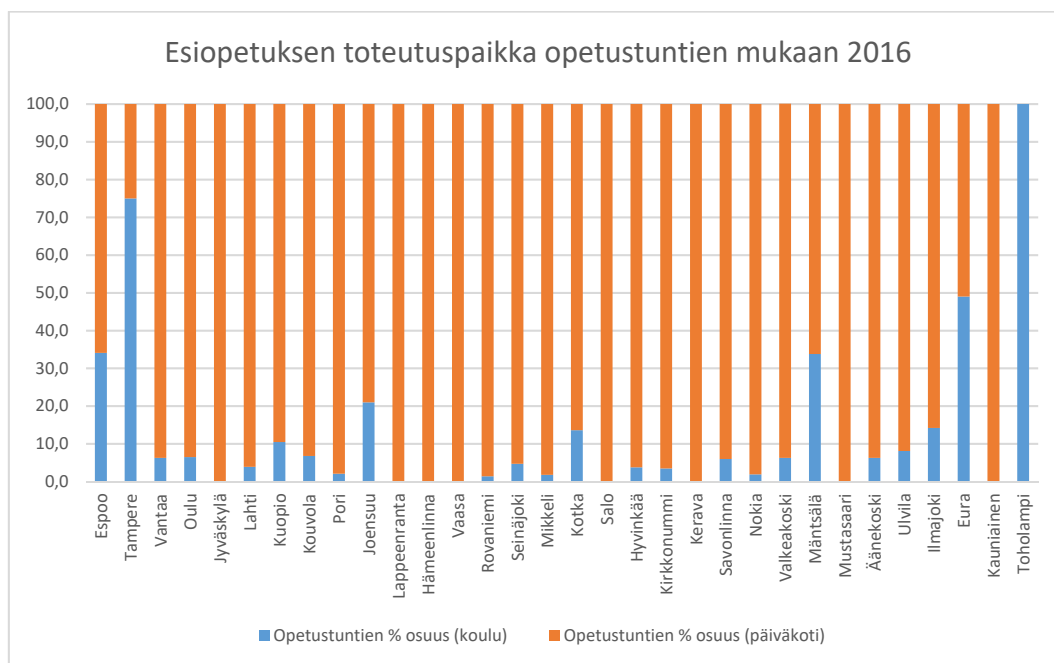
Esiopetuksen tuntitiedot kerättiin tiedonkeruussa ensimmäisen kerran ja kalenterivuoden 2016 tiedoin. Tuntimäärinä kerättiin esiopetuksen opetus suunnitelman mukainen toiminta, jossa opetustunniksi luetaan 45-60 minuuttia kestävä opetustapahtuma. Tässä vertailussa opetustuntien kokonaismäärä on muunneltu laskennallisesti vuosiviikkotunneiksi jakamalla tunnit luvulla 38. Keskimääräinen vuosiviikkotunneiksi muunneltu opetustuntimäärä oli vuoden 2016 tiedoin 1,41 vuosiviikkotuntia oppilasta kohden.

Oppilaskohtainen vuosiviikkotuntien määrä esiopetuksessa oli vuonna 2016 hieman korkeampi suuremmilla kuntakokoryhmillä. Kuntakokoryhmien sisällä oli kuitenkin suurta vaihtelua. Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 1,45 vvt/oppilas ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla opetustunteja oli oppilasta kohden keskimäärin 1,51. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvoksi muodostui 1,39 vuosiviikkotuntia per oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnilla opetustunteja oli keskimäärin 1,30 vvt/oppilas.

3.2 Esiopetuksen toteutuspaikka

Esiopetuksen järjestäminen voidaan toteuttaa sekä kouluissa tai päivähoiton yhteydessä ja päiväkodeissa. Opetustuntien yhteismäärän lisäksi tiedonkeruussa kerättiin tietoja siitä, kuinka opetustunnit ovat jakaantuneet opetuksen toteutuspaikan suhteen. Seuraavassa vertailussa on esitetty opetuksen jakaantuminen toteutuspaikan suhteen niissä kunnissa, joista tieto oli saatavilla.

Päiväkodeissa tai päivähoiton yhteydessä annettava esiopetus oli merkittävästi yleisempi opetuksen järjestämisen toteutuspaikka. Keskimäärin 87 % opetustunneista tapahtui päiväkodeissa tai päivähoiton yhteydessä. Yli puolella aineiston kunnista opetuksesta yli 94 % oli päiväkodissa tai päivähoiton yhteydessä, joten aineiston mediaani oli 94 %. Vastaavasti kouluissa toteutettujen opetustuntien osuus oli keskimäärin 13 % ja mediaani 6 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa kunnilla päivähoiton yhteydessä tapahtuvan esiopetuksen tuntien osuus oli keskimäärin 80,5 % ja koulujen osuus opetuksessa 19,5 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla päivähoiton osuus oli 95,3 % ja koulujen osuus 4,7 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla päivähoiton yhteydessä annettu esiopetus oli keskimäärin 92,1 % ja kouluissa annettu 7,9 % opetustunneista. Suurimmillaan kouluissa annettavan esiopetuksen osuus tunneista oli alle 20 000 kunnilla, joiden keskiarvo oli koulujen osalta 25,4 % ja päivähoitossa 74,6 % opetustunneista.

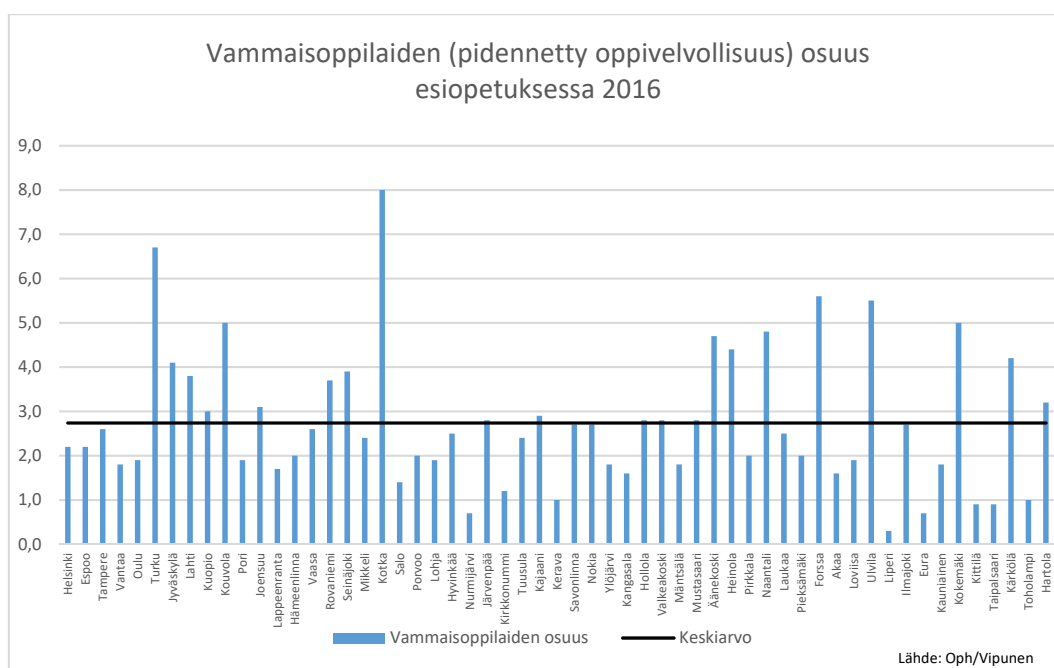
Tämän aineiston perusteella toteutuspaikan ja kunnan koon yhteydestä ei voida tehdä johtopäätöksiä otoksen pienuuden vuoksi. Lisäksi vertailtavuutta vaikeuttaa erilaiset

joustavat toteuttamistavat, erilaiset hallinto- ja organisaatiomallit ynnä muut tilastointia vaikeuttavat tekijät.

3.3 Pidennetty oppivelvollisuus esiopetuksessa

Lapselle voidaan tehdä pidennettyä oppivelvollisuutta koskeva päätös, jos se katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisuuteen, muuhun ruumiilliseen vammaan tai kehityksen viivästymiseen perustuen. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaalla oppivelvollisuus alkaa esiopetuksessa 6-vuotiaana ja ns. oppivelvollisuutta edeltävä esiopetus 5-vuotiaana. Pidennetty oppivelvollisuus ei välttämättä tarkoita pidempää oppivelvollisuuden suorittamiseen kuluvaa aikaa. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrä saattaa vaihdella kunnittain suurestikin.

Kouluikkunan aineistossa esiopetuksessa olevien pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden osuus oli vuonna 2016 keskimäärin 2,7 %. Vammaisoppilaiden osuus vaihteli 0,3 prosentin ja 8 prosentin välillä.

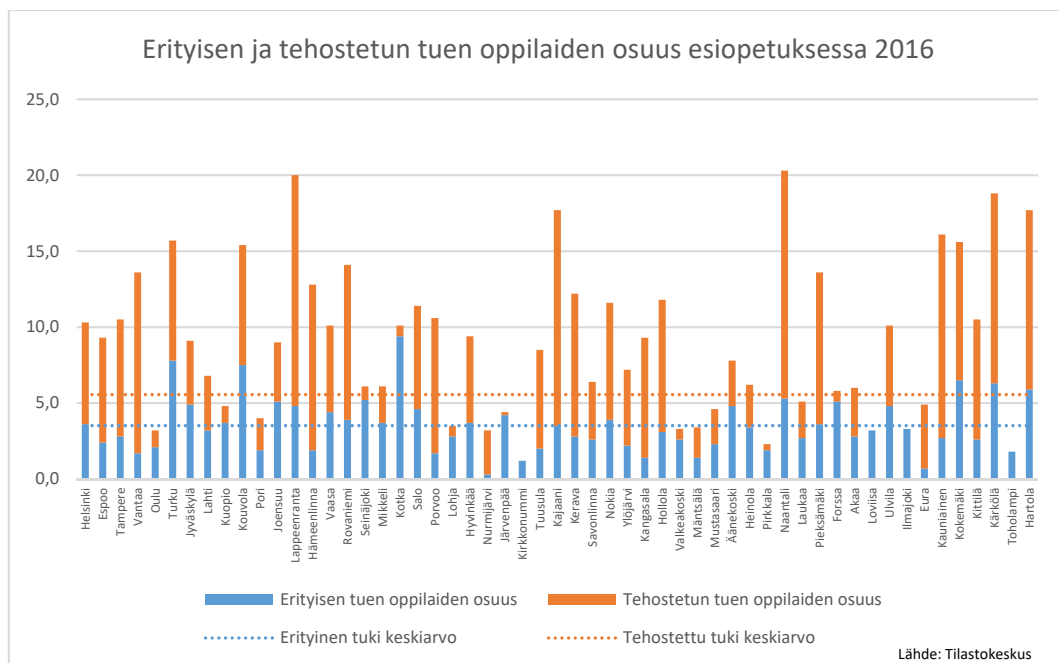

Yli 100 000 asukkaan kunnissa vammaisoppilaita oli keskimäärin 3,1 % esiopetuksen oppilaista. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoluokassa keskiarvo oli sama 3,1 %. Pienemmissä kuntakoon luokissa keskiarvot jäivät hieman alemmaksi. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntaryhmässä vammaisoppilaita oli keskimäärin 2,1 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa vammaisoppilaiden osuuden keskiarvo oli 2,8 %.

3.4 Erityinen ja tehostettu tuki

Kun oppilas tarvitsee erityisopetusta ja muuta oppimisen ja koulunkäynnin tukea, voidaan hänelle tehdä erityisen tuen päätös. Oppilas voi saada myös tehostettua tukea, jolla tarkoitetaan oppimisen jatkuvaa, yksilöllistä, monipuolista ja voimakasta tukea. Tehostettu tuki on kuitenkin erityistä tukea lievempi tuen muoto. Ensimmäinen, eli ns. lievin tuen muoto on yleinen tuki. Yleistä tukea ei käsitellä tässä vertailussa. Oppilaan tulisi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea.

Vuoden 2016 Kouluikkuna-aineistossa erityisen tuen oppilaiden osuus oli keskimäärin 3,5 %. Tehostetun tuen oppilaita oli keskimäärin 5,6 % esiopetuksen oppilasmäärästä.

Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä erityisen tuen oppilaita oli keskimäärin 3,6 % esiopetuksen koko oppilasmäärästä. Tehostetun piirissä sen sijaan oli 5,7 % oppilaita. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoluokalla erityisen tuen osuuden keskiarvo oli 4,5 % ja tehostetun tuen keskiarvo 6,3 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa erityisen tuen oppilaita oli keskimäärin 2,5 % ja tehostetun tuen oppilaita 5,0 %. Alle 20 000 asukkaan kuntien erityisen tuen osuus oli keskiarvoltaan 3,7 % ja tehostetun tuen osuus 5,5 %.

Yhteensä erityisen tuen päätöksellä tai tehostetun tuen piirissä oli keskimäärin 9,1 % esiopetuksen oppilaita. Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 9,3 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 10,8 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa erityisen tai tehostetun tuen piirissä oli 7,5 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 9,1 % esiopetusoppilaita.

4 Perusopetuksen kustannukset

4.1 Perusopetuksen kokonaiskustannukset

Vuonna 2016 perusopetuksen nimelliset käyttökustannukset per oppilas kasvoivat keskimäärin 0,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia lasketut yksikkökustannukset kasvoivat 0,3 prosenttia vuodesta 2015. Tilastokeskuksen laskema kuntien opetustoimen hintaindeksi laski 0,6 % vuodesta 2015 vuoteen 2016. Taulukon luvut perustuvat kuntien tunnuslukujen keskiarvoon, joten kaikilla kunnilla on sama painoarvo ko. laskelmassa (vrt. euromääräisestä yhteissummasta laskettu muutos).

Perusopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2015	2016	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2016) %
Käyttömenot	8968	9000	0,4	
Käyttömenot*	8070	8091	0,3	
Opetus	4908	4848	-1,2	53,5
Kuljetus	310	316	1,8	3,4
Ruokailu	535	543	1,5	6,0
Kiinteistömenot	1915	1945	1,6	21,0
<i>Kiinteistöjen ylläpito</i>	1069	1090	1,9	12,0
<i>Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.</i>	845	856	1,2	9,1
Sisäinen hallinto	527	539	2,4	6,0
Muu oppilashuolto	368	383	4,3	4,3
Vaikeasti kehitysvamm. opetus	34205	32524	-4,9	1,0
Muu vammaisopetus	18980	18921	-0,3	3,6
Pienet hankkeet	84	121	44,4	1,2

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lähde: Kouluikkuna

Toimintoittain eritellyistä kustannuksista opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset laskevat 1,2 % ja muun oppilashuollon (mm. avustajamenot) kustannukset kasvoivat 4,3 %. Koulukuljetuksissa kustannusten kasvua oli 1,8 %. Oppilasruokailun osalta muutos oli 1,5 %. Kiinteistöjen ylläpitoon liittyvät kustannukset kasvoivat keskimäärin 1,9 % ja pääomakustannukset 1,2 %. Kokonaisuudessaan kiinteistömenot kasvoivat 1,6 %. Pidetyn oppivelvollisuudessa piirissä olevien oppilaiden kustannukset laskevat vaikeasti kehitysvammaisten osalta 4,9 % ja muun vammaisopetuksen oppilaiden osalta 0,3 %. Kokonaisuudessaan vammaisopetuksen muutos oli -1,3 %. Perusopetuksen hallinnon kustannukset nousivat 2,4 %. Niin sanottujen pienten hankkeiden investointeja kirjattiin keskimäärin 44,4 % per oppilas edellistä vuotta enemmän.

Perusopetuksen keskimääräinen kustannusrakenne pysyi pääosin ennallaan vuoteen 2015 verrattuna. Opetuksen osuus euromääräisistä toimintamenoista oli 53,5 % laskien 0,7 %-yks vuodesta 2015. Muun oppilashuollon kustannusten osuus oli 4,3 % ja se säilyi

käytännössä edellisen vuoden tasolla. Myös hallinnon 6,0 prosentin osuus toimintamenoista oli edelliseen vuoteen verrattuna samalla tasolla. Kiinteistömenojen osuus oli noin 21,0 %, joka on 0,5 prosenttiyksikköä edellistä vuotta suurempi. Kiinteistöjen ylläpidon osuus oli 12,0 % (muutos +0,5 %-yks.) ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 9,1 % (muutos +0,1 %-yks.). Kuljetuskustannusten osuus toimintamenoista oli n. 3,4 % ja se pysyi lähes ennallaan. Myös oppilasruokailun osuus 6,0 % pysyi ennallaan. Vammaisopetuksen osuus oli 4,5 %, josta vaikeasti vammaisten osuus oli 0,9 % ja muun vammaisopetuksen osuus 3,6 %. Vammaisopetuksen osalta ei tapahtunut mainittavaa muutosta kustannusrakenteen näkökulmasta. Pienten hankkeiden osuus oli 1,2 % (muutos +0,3 %-yks.).

Kuntien oman perusopetuksen euromääräiset yhteenlasketut toiminta- ja vyörytyserämenot kasvoivat 1,6 % vuoteen 2015 verrattuna. Palkkausmenoihin sisältyvät palkat ja palkkiot, eläkekulut sekä muut sivukulut kasvoivat 0,2 %. Muihin menoihin kirjattavat aineet, tarvikkeet, tavarat, palveluiden ostot (sis. esim. henkilöstövuokrauksen) ja muut kulut nousivat puolestaan 3,6 %.

Perusopetuksen toiminta- ja vyörytyserämenot	Palkkaus, muutos (%) 2015-2016	Muut menot,	
		muutos (%) 2015-2016	Yhteensä, muutos (%) 2015-2016
Opetus	-0,2	9,5	0,7
Kuljetus	13,1	1,7	1,8
Ruokailu	-15,4	2,8	2,7
Muu oppilashuolto	7,6	-25,7	2,0
Vammaisopetus yhteensä	0,8	-6,2	-1,4
<i>Vaikeasti kehitysvamm. opetus</i>	-7,1	-1,1	-5,2
<i>Muu vammaisopetus</i>	2,8	-7,6	-0,4
Sisäinen hallinto	-0,9	7,9	2,1
Kiinteistömenot yhteensä	-5,3	1,6	1,5
<i>Kiinteistöjen ylläpito</i>	-5,3	0,5	0,3
<i>Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.</i>	-	2,6	2,6
Yhteensä	0,2	3,6	1,6

Lähde: Kouluikkuna

Varsinaisen opetuksen palkkausmenojen ja muiden menojen summa kasvoi 0,7 % edellisestä vuodesta. Muun oppilashuollon kustannukset kasvoivat 2,0 %. Sisäisen hallinnon osalta kasvua oli 2,1 %. Kiinteistömenojen summa kasvoi 1,5 %. Kiinteistömenojen ylläpidon kustannuksia kirjattiin 0,3 % ja pääomakustannuksia 2,6 % edellistä vuotta enemmän. Koulukuljetuksiin liittyvät kustannukset nousivat 1,8 % ja oppilasruokailun kustannukset 2,7 % vuoteen 2015 verrattaessa. Vammaisopetuksessa kustannukset laskivat 1,4 %. Luvut perustuvat absoluuttisiin painottamattomiin euromääriin, joten esim. kuuden suurimman kaupungin kustannukset kattavat jo lähes puolet kokonaissummasta (vrt. tunnuslukujen keskiarvot).

Oppilasmäärä	Muutos (%) 2015-2016
Perusopetukseen valmistava opetus	34,4
9-vuoden oppivelvollisuus	1,5
Pidennetty oppivelvollisuus, vammaisoppilaat	0,4
Yhteensä	1,8

Lähde: Kouluikkuna

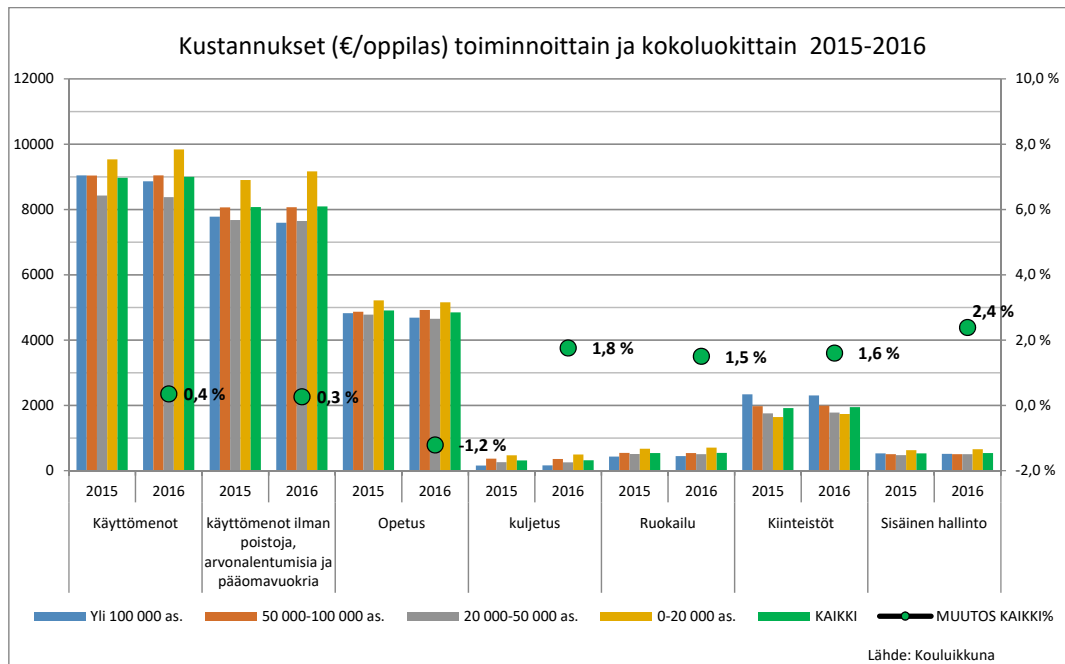
Perusopetuksen oppilasmäärällä mitattu volyyymi kasvoi vertailukunnissa yhteensä 1,8 % vuodesta 2015 vuoteen 2016. Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaita oli 34,4 % edellistä vuotta enemmän. Pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien vaikeasti kehitysvammaisten ja muiksi vammaisoppilaisiksi laskettavien oppilaiden määrä kasvoi 0,4 %. Eniten kokonaisoppilasmäärä kasvoi yli 100 000 asukkaan kuntien kokoluokassa, jonka yhteenlaskettu oppilasmäärä nousi 2,6 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kokoluokan oppilasmäärä kasvoi 0,4 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla oppilaita oli 1,5 % edellistä vuotta enemmän. Alle 20 000 asukkaan kuntien oppilasmäärä kasvoi yhteensä 0,3 %.

4.2 Kustannukset kuntakoryhmittäin

Kouluikkunan kunnista keskiuureet 20 000 - 50 000 asukkaan kunnat tuottivat yhä perusopetuspalvelut hieman muita ryhmiä pienemmin menoin, vaikka suurten yli 100 000 asukkaan kaupunkien kustannukset laskivat eniten. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien käyttökustannukset mukaan lukien poistot, arvonalentumiset ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset olivat vuonna 2016 keskimäärin 8 377 euroa ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 8 862 euroa oppilasta kohden. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 9 044 €/oppilas. Pienempien alle 20 000 asukkaan kuntien käyttömenot olivat 9 838 euroa oppilasta kohti. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 9 000 €/oppilas.

Perusopetuksen käyttökustannuksen euroa per oppilas vuonna 2016:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 8 862 € (v. 2015, 9 042 €) -2,0 %
- 50 000-100 000 kunnat 9 044 € (v. 2015, 9 036 €) +0,1 %
- 20 000-50 000 kunnat 8 377 € (v. 2015, 8 427 €) -0,6 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 9 838 € (v. 2015, 9 531 €) +3,2 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 9 000 € (v. 2015, 8 968 €) +0,4 %

Verrattaessa perusopetuksen yksikkökustannuksia edelliseen vuoteen yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä kustannukset laskivat 2,0 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa keskimääräiset yksikkökustannukset nousivat 0,1 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakoryhmässä kustannukset laskivat 0,6 %. Eniten kustannukset kasvoivat pienimmällä alle 20 000 asukkaan kuntien vertailuryhmällä, jonka kustannusten keskiarvo nousi 3,2 %.

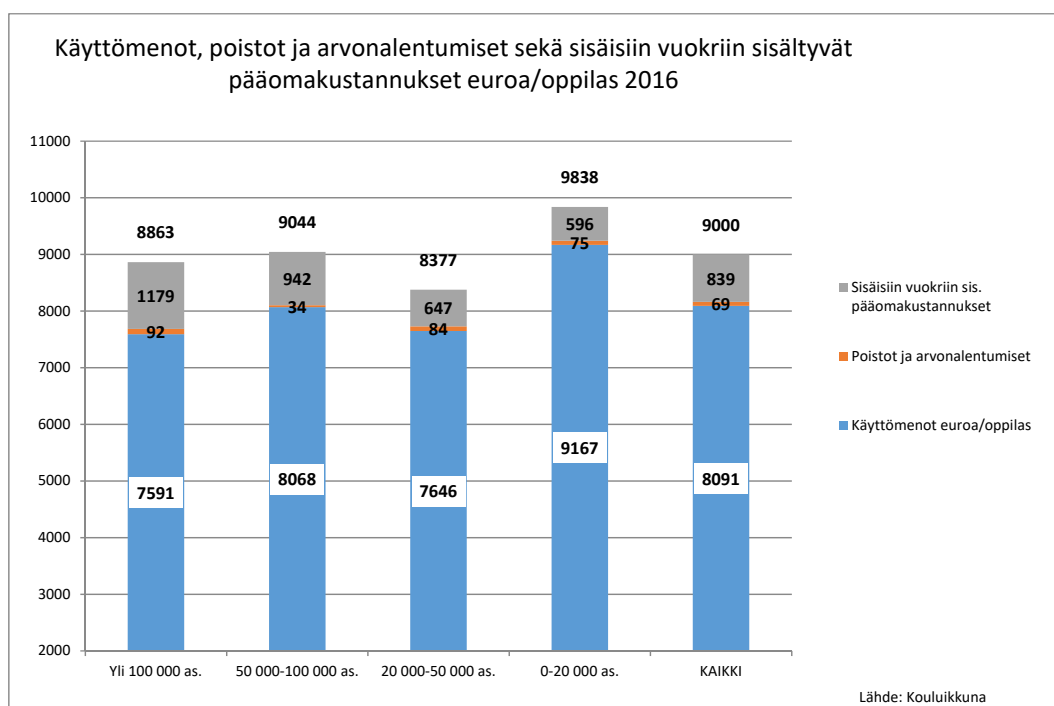
Yli 100 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen yksikkökustannuksia lisäsivät muihin kuntaryhmiin verrattuna kiinteistöjen suuremmat pääomakustannukset ja pienemmillä kunnilla tyypillisesti mm. kuljetuskustannukset ja opetus.

Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Kun kustannuksia tarkasteltiin ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, yli sadantuhannen asukkaan kunnissa kustannukset olivat 7 591 €/oppilas, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 8 068 €/oppilas, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa 7 646 €/oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 9 167 €/oppilas. Kaikkien kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 8 091 €/oppilas.

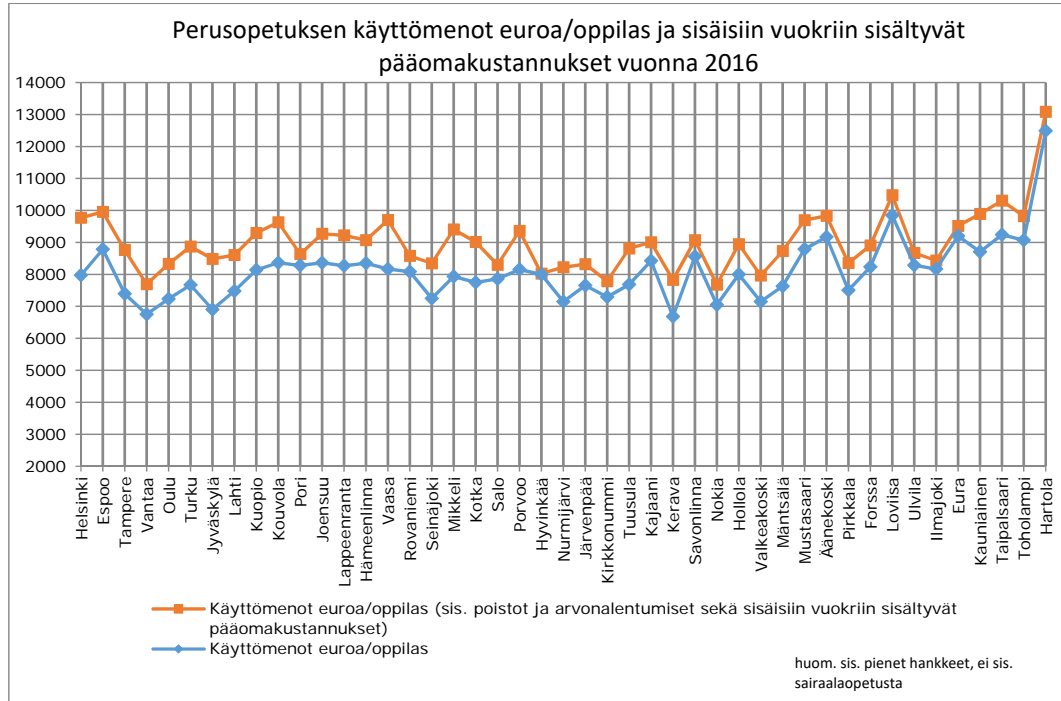
Perusopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2016 oppilasta ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 591 € (v. 2015, 7 781 €) -2,4 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 8 068 € (v. 2015, 8 061 €) +0,1 %
- 20 000-50 000 kunnat 7 646 € (v. 2015, 7 674 €) -0,4 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 9 167 € (v. 2015, 8 900 €) +3,0 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 8 084 € (v. 2015, 8 070 €) +0,3 %

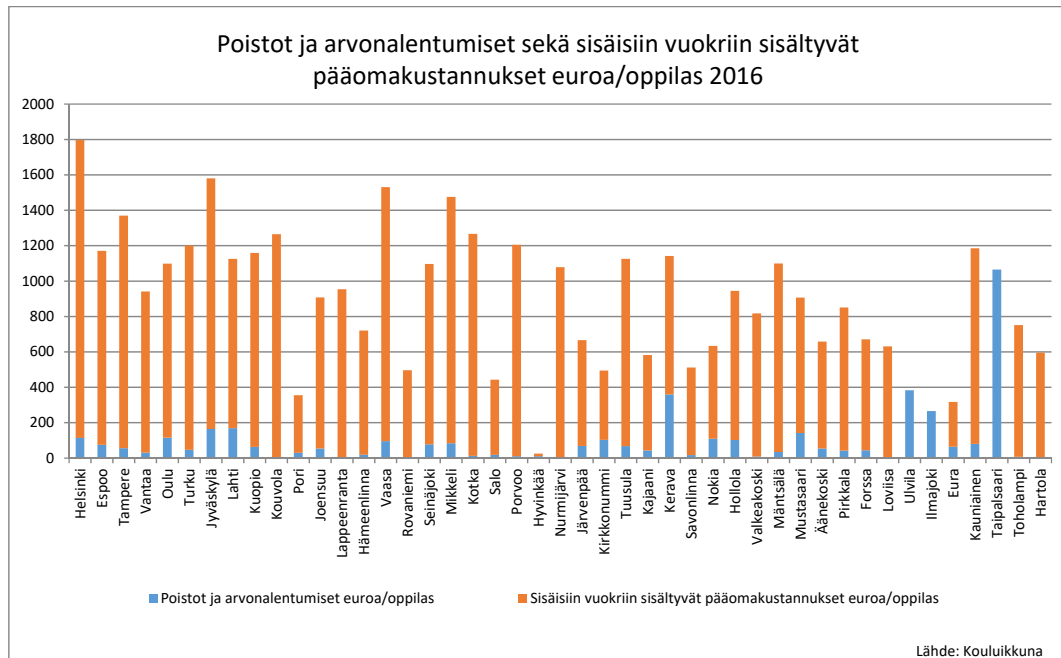

Seuraavassa kuvassa on esitetty molemmat kokonaiskustannuksia kuvaavat tunnusluvut kunnittain asukasluvun mukaisessa järjestyksessä. Poistojen, arvonalentumisien ja

sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kokonaiskustannuksista on keskimäärin pienempi pienemmissä kunnissa.

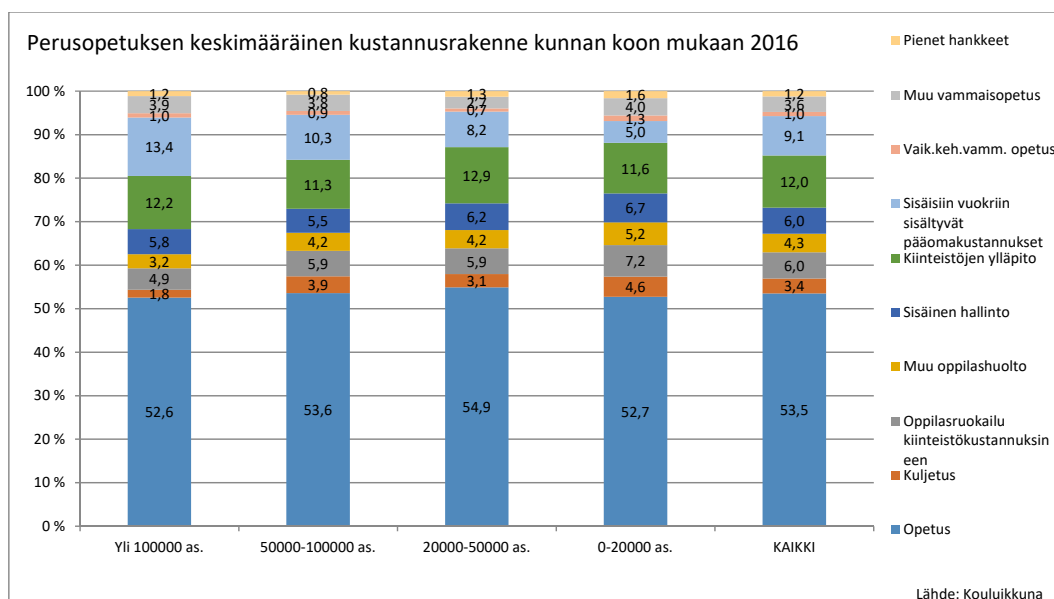

Oppilasmäärällä suhteutetut poistot ja kiinteistöjen ja tonttien sisäisiin vuokriin sisältyvät poistot ja korot sekä muut vastaavat kustannuslaskennalliset erät:

4.3 Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Kuntien kustannusrakennetta vertailtiin tarkastelemalla perusopetuksen euromääräisiä toiminnoittaisia kustannuksia ja osuutta perusopetuksen kokonaiskustannuksista. Alla olevassa kuvassa on esitetty perusopetuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus toimintamenoista (ml. vyörytyserämenot) kuntakokoryhmien keskiarvoina.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli keskimäärin noin 52,7 % toimintamenoista. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen osuus oli 54,9 % ja hieman muita kuntakokoryhmiä suurempi. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 53,6 %. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa opetuksen osuus oli keskimäärin 52,6 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 53,5 %.

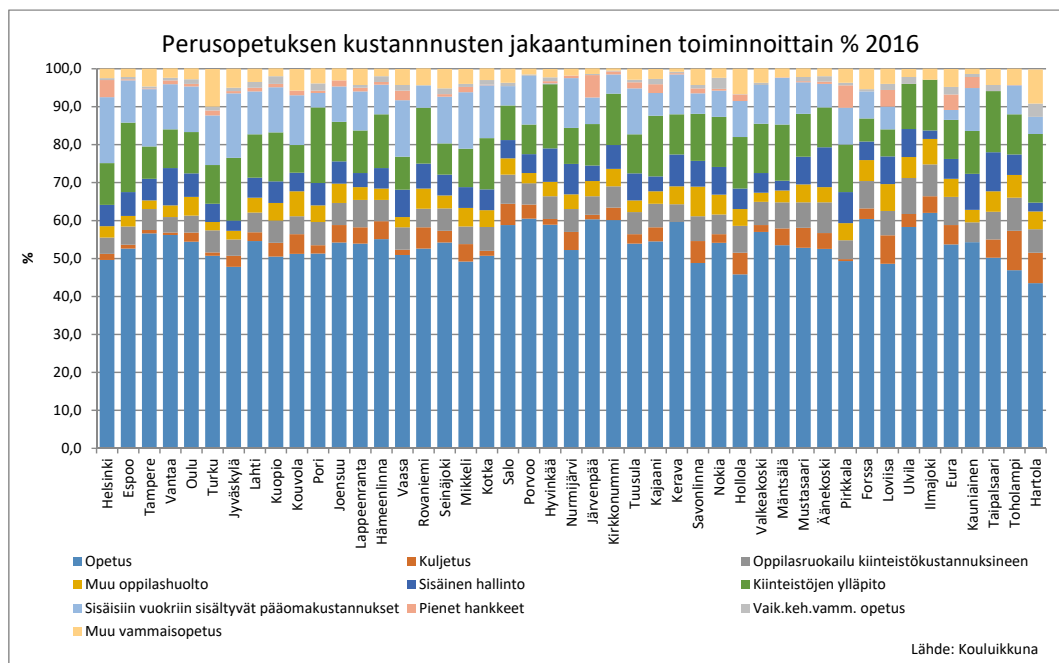
Koulukuljetusten osuus toimintamenoista oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa (4,6 %). Keskiuurissa (20 000-50 000 as.) kunnissa kuljetuskustannusten osuus oli 3,1 % ja melko suurissa (50 000-100 000 as.) kunnissa 3,9 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetusten osuus oli keskimäärin 1,8 % kokonaiskustannuksista. Kaikkien vertailukuntien kuljetuskustannukset olivat keskimäärin 3,4 % perusopetuksen toimintamenoista. Kuljetuskustannukset ovat tyypillisesti suuremmat pienemmissä kunnissa. Asiaan vaikuttaa muun muassa pitkät etäisyydet, kunnan maantieteellinen rakenne, kouluverkon tiheys ja vähäisempi julkinen liikenne.

Oppilasruokailusta aiheutuneiden kustannusten osuus perusopetuksen kustannuksista oli pienissä kunnissa 7,2 %, keskiuurissa 5,9 %, melko suurissa 5,9 % sekä suurissa 4,9 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 6,0 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen hallinnon osuus toimintamenoista oli 6,7 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa 6,2 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa sisäiseen hallintoon käytettiin 5,5 % ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 5,8 %. Keskimäärin hallintoon vertailukunnissa käytettiin 6,0 % toimintamenoista.

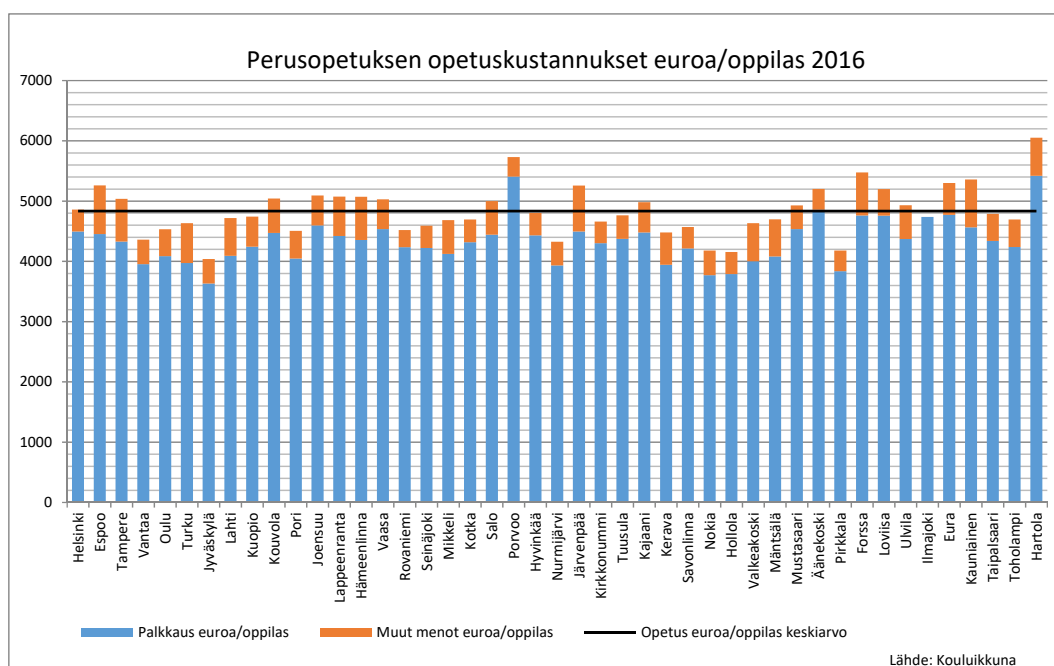
Muun oppilashuollon osuus toimintamenoista oli 4,3 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli keskimäärin 3,2 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 4,2 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 4,2 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 5,2 %. Vammaisopetukseen käytettiin keskimäärin 4,6 % toimintamenoista.

Perusopetuksen toimintamenoista noin viidennes oli kiinteistömenoja. Suuremmilla kunnilla kiinteistökustannusten osuus on keskimäärin pieniä kuntia isompi. Pienimpien kuntien kiinteistömenojen osuuden keskiarvo oli 16,6 %, keskisuurilla 21,1 % ja melko suurilla 21,6 % ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 25,6 %. Kaikkien vertailukuntien toimintamenoista kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 21,1 %, josta 12,0 %-yks. oli kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia ja 9,1 %-yks. sisäisten vuokrien pääomakustannuksia.

4.4 Opetuksen kustannukset

Seuraavassa vertailussa opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset on jaoteltu palkkakustannuksiin sekä muihin menoihin, joihin sisältyvät mm. aineet, tarvikkeet, tavarat ja palvelujen ostot. Kuviossa opetuksen kustannukset on esitetty kuntakoon mukaisessa järjestyksessä. Kustannukset sisältävät 9 vuoden oppivelvollisuuden oppilaiden ja perusopetukseen valmistavaan opetukseen välittömästi liittyvät kustannukset. Tunnusluvun laskennassa on käytetty niitä vastaavaa oppilasmäärää.

Vuonna 2016 vertailukunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 848 euroa oppilasta kohden. Keskiarvo laski 1,2 % vuoteen 2015 verrattuna.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskiarvo oli 4 686 €/oppilas ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 919 euroa. Keski suurten 20 000-50 000 asukkaan kunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 652 €/oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 5 155 €/oppilas.

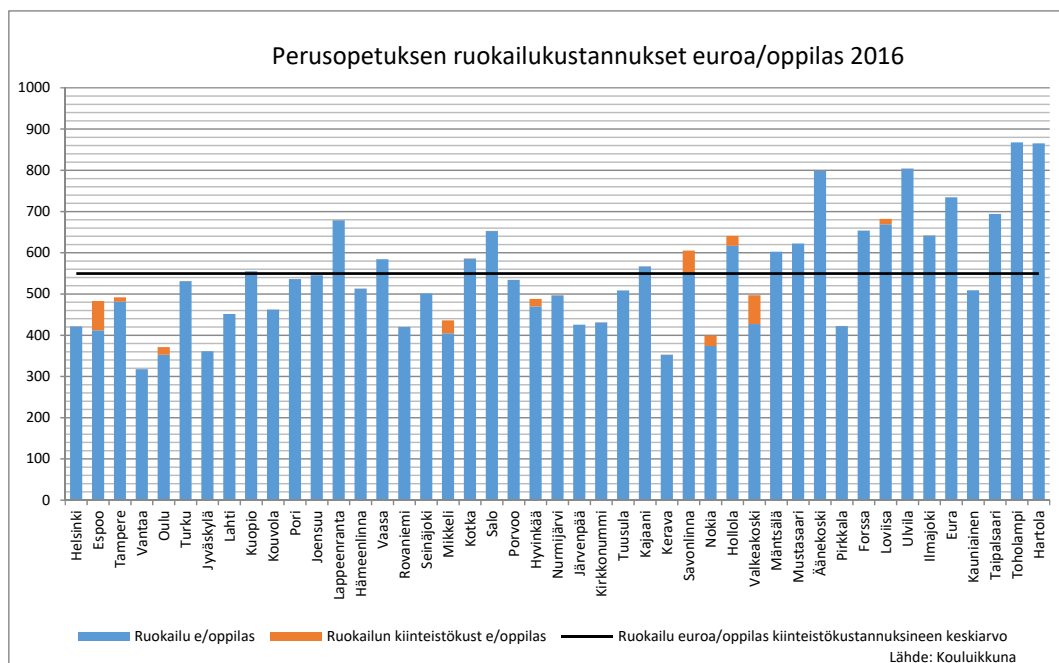
50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo kasvoi hieman. Muiden kuntakokoryhmien osalta keskiarvo laski edelliseen vuoteen verrattuna.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa palkkauksen osuus opetuksen kustannuksista oli 89,7 %, keski suurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 89,7 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 90,1 % sekä suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa 88,4 %. Koko aineistossa palkkakustannusten osuus oli 89,5 %.

4.5 Oppilasruokailun kustannukset

Vuonna 2016 oppilasruokailun keskimääriset oppilaskohtaiset kustannukset nousivat 1,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Seuraavassa kuvassa on esitetty ruokailun oppilaskohtaisesti lasketut kustannukset kunnittain asukasluvun mukaisessa järjestyksessä. Kuvassa on osittain eritelty keittiön kiinteistökustannusten osuus ruokailun kokonaiskustannuksista. Kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona ja sen ovat antaneet pääasiassa ne kunnat, jotka tuottavat oppilasruokailun palvelut itse.

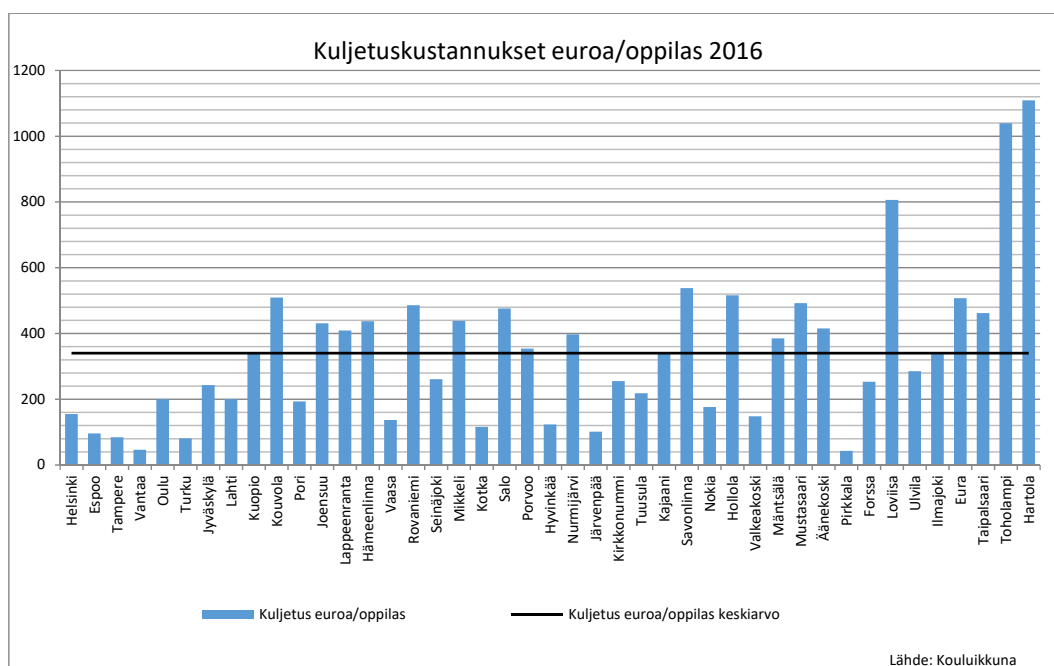

Yli 100 000 asukkaan kunnilla oppilasruokailun kustannusten keskiarvo nousi 2,8 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla se laski 0,6 % vuodesta 2015. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla oppilaskohtainen kustannusten keskiarvo laski 1,2 % ja alle 20 000 kunnilla se kasvoi 4,9 % edellisestä vuodesta.

Vuonna 2016 oppilasruokailuun käytettiin alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 704 euroa oppilasta kohden. Keskisuurissa 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun kului 501 €/oppilas. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin 537 €/oppilas ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 442 euroa oppilasta kohden. Keskimäärin vertailukunnissa käytettiin oppilasruokailuun 543 euroa oppilasta kohden.

4.6 Kuljetuskustannukset

Varainhoitovuonna 2016 koulukuljetuksiin käytettiin keskimäärin 316 euroa oppilasta kohti, joka oli 1,8 % enemmän kuin vuonna 2015. Tunnusluvun laskennassa käytettävät kustannukset ja oppilasmäärät sisältävät 9 vuoden oppivelvollisuuden ja perusopetukseen valmistavan opetuksen, joten pidennetyn oppivelvollisuuden vammaisoppilaat eivät ole mukana laskelmassa.

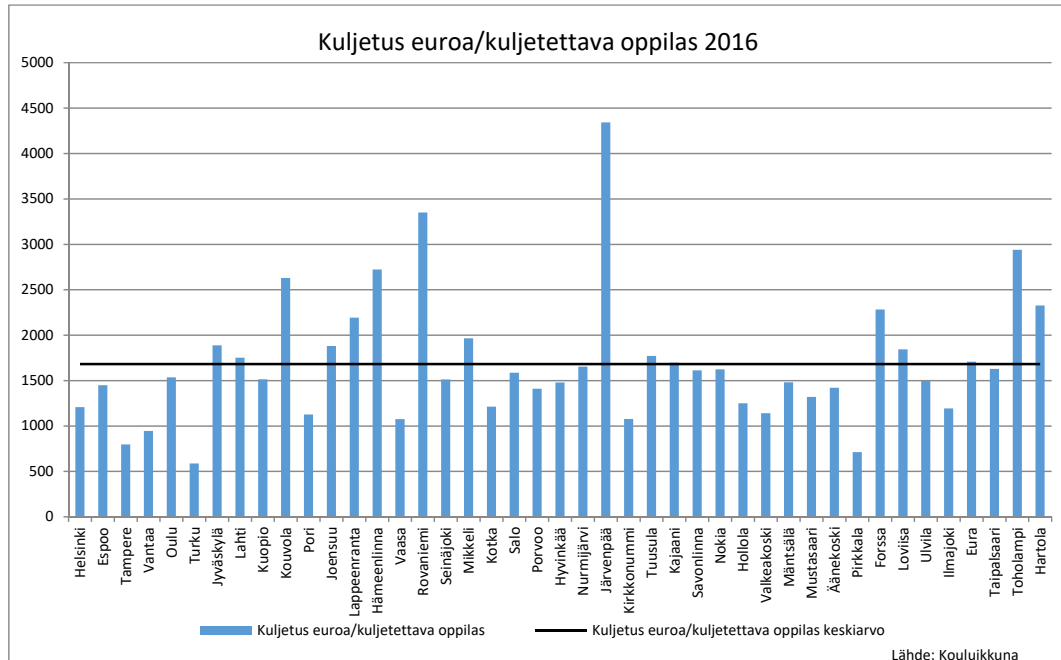

Vertailtaessa vuoden 2016 koulukuljetuskustannuksia eri kuntakokoryhmien kesken pienimmillään kustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kaupungeilla. Niissä koulukuljetuksiin käytettiin 161 €/oppilas. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset olivat 354 €/oppilas ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 254 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kuljetuksiin käytettiin keskimäärin 495 €/oppilas.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset kasvoivat 3,3 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla kustannukset sen sijaan laskivat keskimäärin 2,9 %. Myös 20 000-50 000 asukkaan kunnilla oppilaskohtaiset kustannukset laskivat 1,8 %. Pienimpien alle 20 000 asukkaan kuntien osalta keskiarvo kasvoi 6,0 %. Kuljetuskustannuksissa kunnan koolla on vaikutusta keskimääräisten kustannusten suuruuteen. Pienempi asukasmäärä on yhteydessä harvempaan asutukseen, jolloin myös koulumatkat ovat pidempiä. Pienissä kunnissa myös julkisen liikenteen käyttömahdollisuudet ovat rajallisia.

Koska kaikki oppilaat eivät ole koulukuljetusten piirissä, verrattiin kuljetuskustannuksia myös suhteutettuna niiden tilastoitujen oppilaiden määrään, joille on myönnetty oikeus

maksuttomaan koulukuljetukseen. Kuntien käytännöt kuitenkin eroavat myös sen suhteen kuinka paljon perusopetuslain vaatimuksia laajempaa maksuton kuljetus tarjotaan esim. oppilaan ikään ja vuosiluokkaan perustuen.

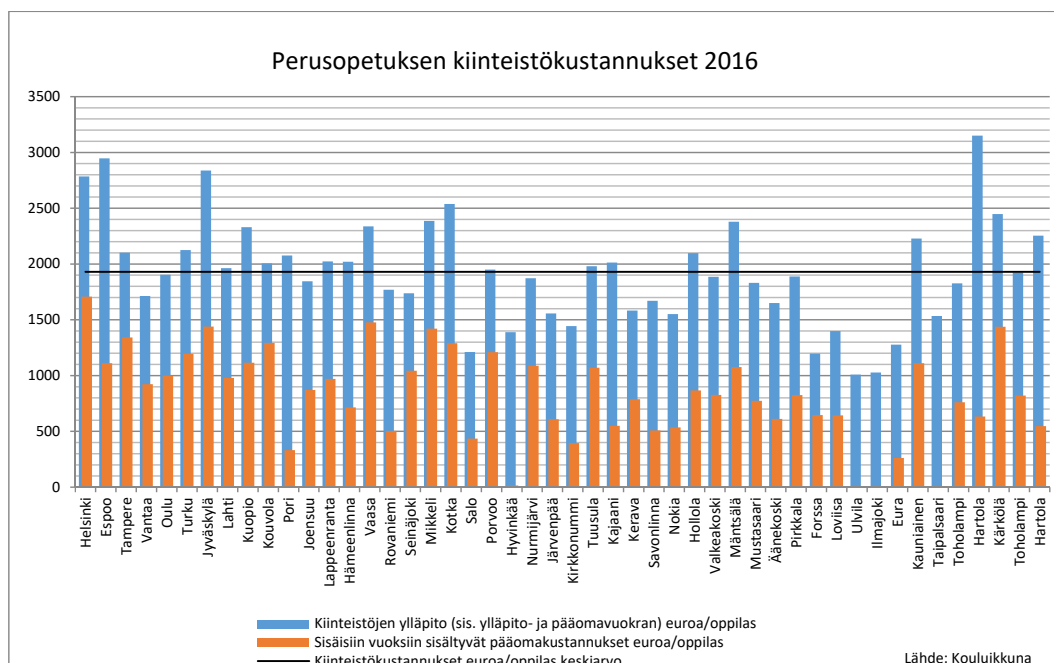
Vuonna 2016 koulukuljetuskustannukset olivat keskimäärin 1 623 euroa kuljetettavaa oppilasta kohden, joka on 0,8 % enemmän vuoteen 2015 verrattuna.

Yli 100 000 asukkaan vertailuryhmällä kustannukset olivat 1 297 euroa/kuljetettava oppilas ja muutos edelliseen vuoteen 9,7 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kuljetuskustannukset olivat 1 888 euroa kuljetettavaa oppilasta kohden ja muutos -5,2 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla kustannukset laskivat 1,0 % ja tunnusluvun keskiarvo oli 1 588 euroa per kuljetettava oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 1 636 euroa/kuljetettava oppilas ja muutos 3,5 % vuoteen 2015 verrattuna.

4.7 Kiinteistökustannukset

Vuonna 2016 yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilaskohtaiset kiinteistökustannukset pääomakustannukset mukaan lukien olivat keskimäärin 2 300 euroa oppilasta kohden, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1 991 €/oppilas ja keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 1 777 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistömenot olivat 1 736 €/oppilas. Vertailukuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset pääomakustannuksineen olivat 1 945 €/oppilas.

Kuvan pidemmät pylväät kuvaavat kiinteistömenoja oppilasmäärään suhteutettuna. Lyhyemmät pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilasmäärään suhteutetut kiinteistökustannukset lasivat vuodesta 2015 noin 1,5 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo kasvoi 1,0 % ja 20 000-50 000 asukkaan kunnilla 1,4 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä keskiarvo nousi 5,8 %. Kaikki vertailuryhmän kunnat mukaan lukien kiinteistökustannukset kasvoivat 1,6 % vuoteen 2015 verrattuna.

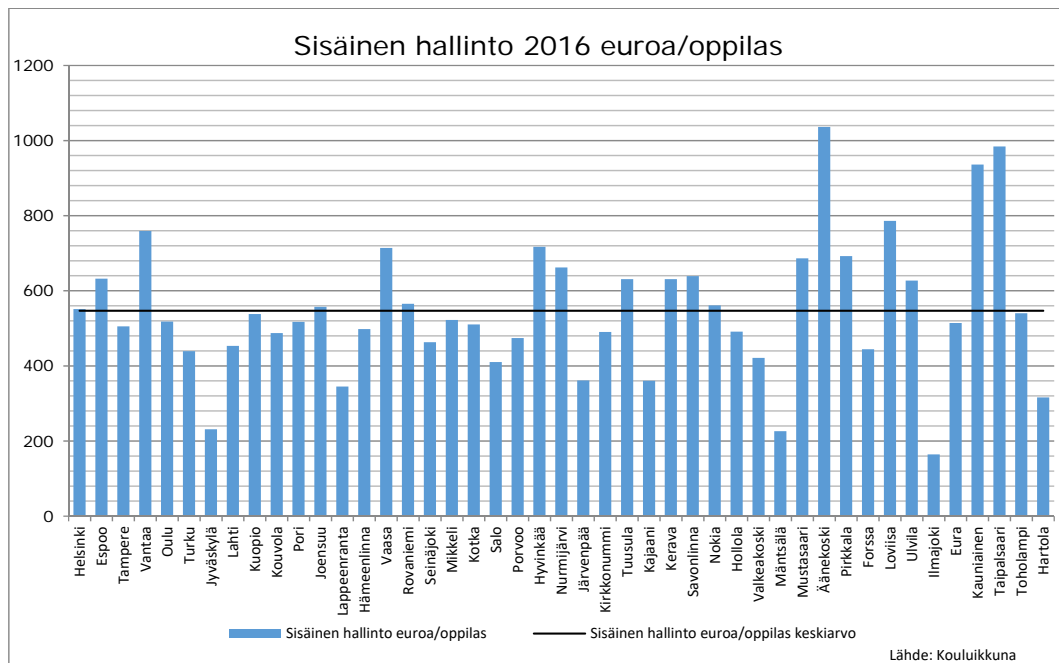
Vuonna 2016 sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaiskustannuksista oli keskimäärin 42,7 %. Pienemmissä kunnissa sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten suhteellinen osuus oli pienempi kuin muissa kuntakoryhmissä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaismenoista oli 34,7 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 35,8

%. Yli 100 000 asukkaan kunnilla sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 52,7 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 47,6 %.

4.8 Sisäinen hallinto

Sisäisen hallinnon määritelmään sisältyvät perusopetuksen järjestämisestä aiheutuneet välittömät hallintokustannukset. Kustannukset sisältävät mm. palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden menot. Lisäksi hallinnon kustannuksiksi lasketaan rehtorin palkasta opetusvelvollisuuden perusteella se osuus, joka ei ole varinaista opetusta. Koska hallinto on usein keskitetysti hoidettua toimintaa, menoihin sisältyy paljon laskennallisesti vyörytettäviä tai kohdennettuja menoja.

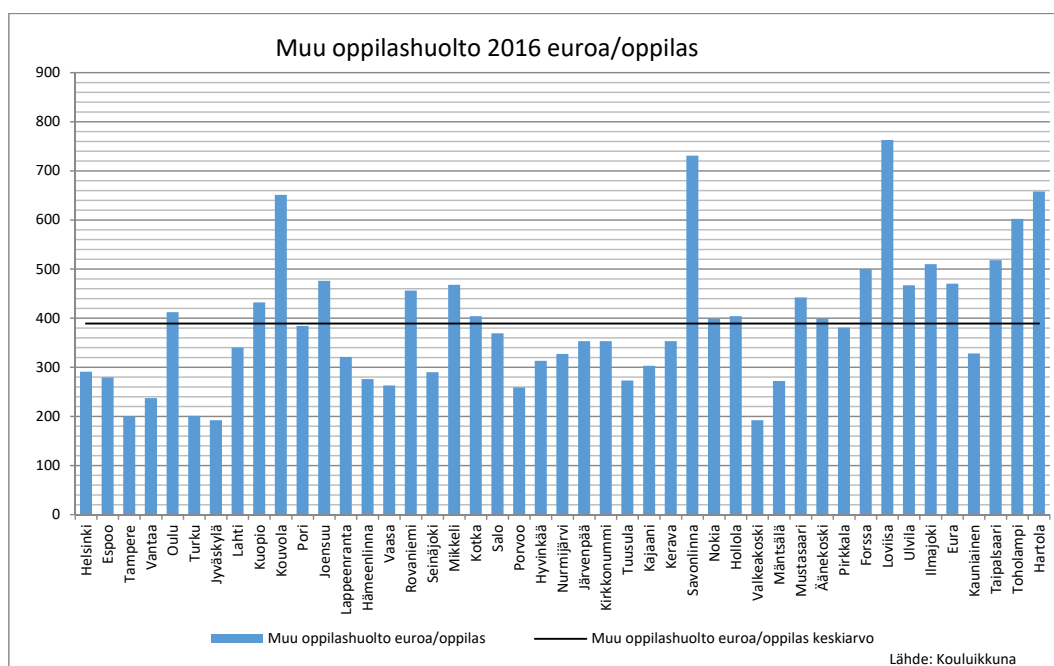
Vertailukunnissa perusopetuksen hallintoon käytettiin vuonna 2016 keskimäärin 539 euroa oppilasta kohden, mikä on 2,4 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Kustannukset nousivat keskimäärin kaikissa kuntakokoluokissa lukuun ottamatta yli 100 000 asukkaan kuntia. Yli 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 514 €/oppilas ja vertailtava vuosimuutos -2,8 %. 50 000-100 000 asukkaan kuntakoryhmässä kustannusten kasvua oli 0,7 prosenttia kustannusten ollessa 505 euroa oppilasta kohden vuonna 2016. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa hallintoon kului 503 €/oppilas ja menot kasvoivat 6,3 prosenttia. Alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimääräiset hallinnon kustannukset nousivat 4,4 % kustannusten ollessa 655 euroa oppilasta kohden.

4.9 Muu oppilashuolto

Kouluikkunassa oppilashuoltoa on tarkasteltu kapea-alaisesti. Muun oppilashuollon kustannuksiin sisältyvät ainoastaan koulunkäyntiavustajien palkat, oppilashuoltoryhmien toiminta, tapaturmien hoidosta aiheutuneet kustannukset sekä oppilaiden tapaturmavaikutusmaksut ja oppilastestaukset kuten lukitestit. Kustannuksiin ei sisälly vammaisoppilaiden kustannuksia eikä kansanterveys- ja lastensuojelulain alaista toimintaa, kuten kouluterveydenhuollosta, koulupsykologista ja koulukuraattorista aiheutuneita kustannuksia.

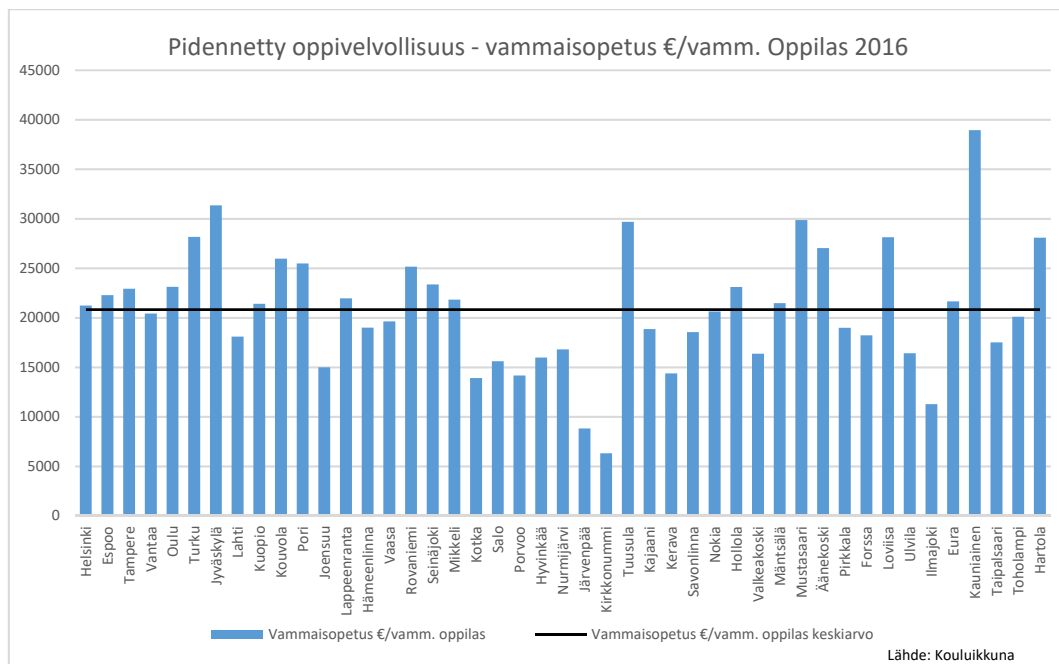

Vuonna 2016 vertailukunnissa muun oppilashuollon keskimääräiset kustannukset olivat 383 euroa oppilasta kohden. Muutos vuoteen 2015 verrattuna oli 4,3 %. Muun oppilashuollon kustannukset vaihtelivat suuresti eri kuntakokoryhmien ja kuntien välillä. Pienemmillä kunnilla oppilasta kohden lasketut kustannukset olivat keskimäärin suuremmat kuin isommilla kunnilla.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimääräiset kustannukset nousivat 5,1 prosenttia kustannusten ollessa 287 euroa oppilasta kohden. 50 000-100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskiarvo laski 2,2 % ja se oli 385 €/oppilas. Sen sijaan 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo nousi 3,5 % ja oppilaskohtaiset kustannukset olivat 359 €/oppilas. Eniten muun oppilashuollon kustannukset kasvoivat pienillä alle 20 000 kunnilla, joiden keskiarvo oli vuonna 2016 508 €/oppilas. Keskiarvo oli 10,7 % edellistä vuotta suurempi.

4.10 Vammaisopetus

Vammaisoppilaiden kustannuksista laskettiin vertailtava tunnusluku käyttämällä pidentettyä oppivelvollisuutta suorittavien oppilaiden kustannuksia ja ko. oppilaiden oppilasmäärää. Lukuun sisältyvät siis kaikki vaikeasti kehitysvammaiset ja muut vammaisoppilaat sekä näistä aiheutuneet kustannukset opetuksen, kuljetuksen, ruokailun ynnä muiden toimintojen osalta.

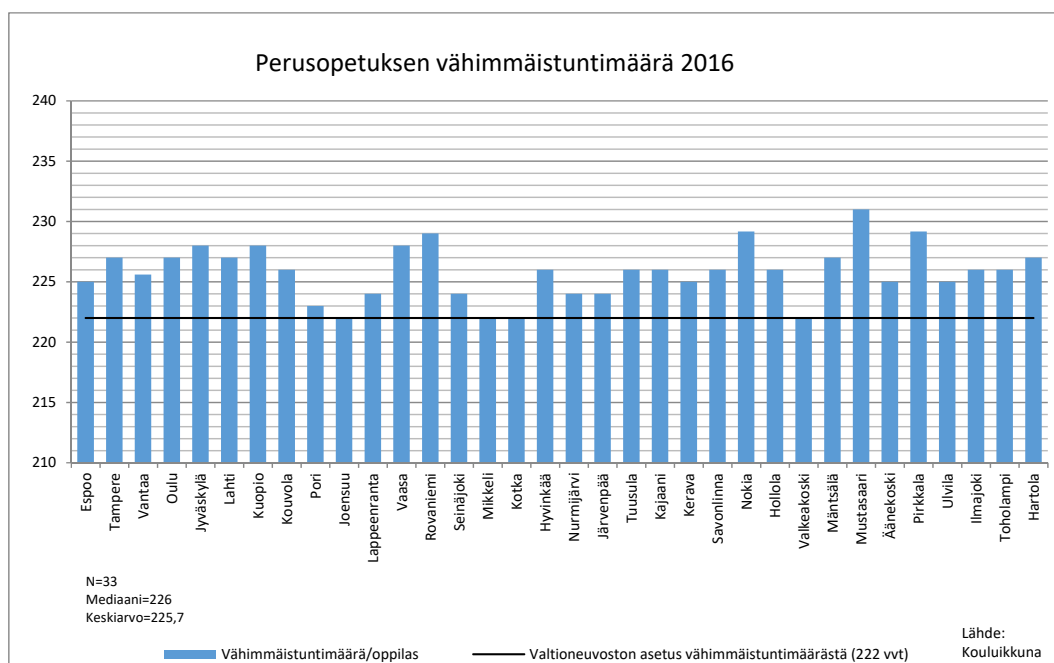
Vammaisoppilaiden vuoden 2016 oppilaskohtaiset kustannukset olivat 21 025 € per vammaisoppilas. Muutosvertailussa keskiarvo laski 1,3 % edellisestä vuodesta. Vaikeasti kehitysvammaisten osalta muutos oli -4,9 ja muiden vammaisoppilaiden osalta -0,3 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla vammaisopetuksen kustannukset olivat vuonna 2016 keskimäärin 23 231 €/vammaisoppilas. Keskiarvo laski 1,4 % vuoteen 2015 verrattaessa. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä tunnusluvun keskiarvo 20 095 €/vammaisoppilas oli lähes ennallaan (muutos 0,5 %). Pienin keskiarvo 17 656 €/vammaisoppilas oli 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla, joka oli laskenut 9,4 % edellisestä vuodesta. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimääräiset kustannukset kasvoivat 4,8 % vuodesta 2015 ja vammaisoppilasta kohden lasketut kustannukset olivat kustannusten ollessa 24 176 euroa.

5 Perusopetuksen toiminnalliset tiedot

5.1 Vähimmäistuntimäärä

Vuonna 2016 voimassa oleva perusopetuksen tuntijaon minimituntimäärä koko peruskoulun aikana oli 222 vuosiviikkotuntia. Vertailukunnista noin 13 prosenttia eli 4 kuntaa (N=34) ilmoitti käyttävänsä valtakunnallista vähimmäistuntimäärää. Niiden kuntien osalta, joissa tuntijaosta ei ole päätetty kuntatasolla, tieto on voitu ilmoittaa kunnan koulu- tai aluekohtaisten tuntimäärien keskiarvona.

Kunnista 87 % ilmoitti siis antavansa opetusta yli valtakunnallisen vähimmäistuntimäärän. Vertailukuntien vähimmäistuntimäärien mediaani oli 226 vuosiviikkotuntia ja keskiarvo 225,8. Tuntimäärä vaihteli 222–237 tunnin välillä. Kunnan koolla ei näyttänyt olevan merkitystä annettavan vähimmäistuntimäärän suuruuteen, mutta vaihtelu oli suurempaa pienten kuntien välillä

Kuntakohtainen vähimmäistuntimäärien keskiarvo laski hieman edellisestä vuodesta, mutta mediaani säilyi ennallaan. Vuonna 2015 vähimmäistuntimäärien mediaani oli 226 ja keskiarvo 226,4. Vuonna 2014 vertailukunnista noin 15 prosenttia ilmoitti käyttävänsä valtakunnallista vähimmäistuntimäärää. Vuoden 2014 keskiarvo oli 226,3 ja mediaani 226.

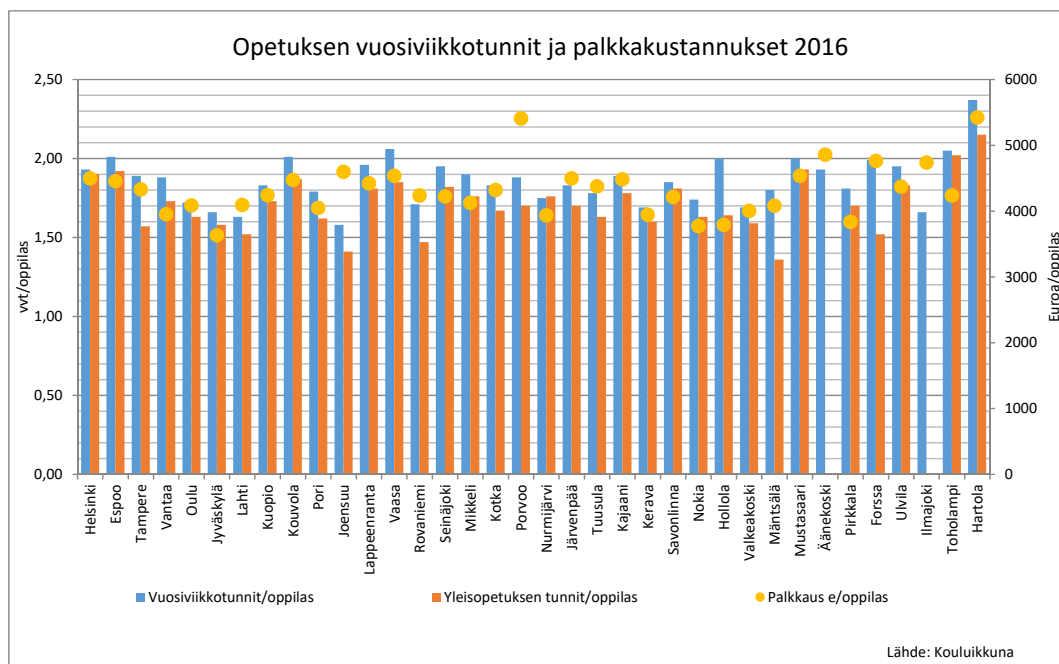

5.2 Opetusresurssi vuosiviikkotunteina

Opetuksen vuosiviikkotunnit ja palkkakustannukset -kuviossa pidempi pylväs kuvastaa kaikkia perusopetuksessa ja lisäopetuksessa annettuja vuosiviikkotunteja oppilasta kohden. Lukuun on sisällytetty myös erityisopetus, joustava perusopetus ja perusopetukseen valmistava opetus.

Yleisopetuksen tunnit on esitetty lyhemmillä pylväillä ja niihin on sisällytetty tukiovetus-tunnit, kerhotunnit ja erityistehtäviin liittyvät tunnit. Tunnneissa on mukana myös osa-aikaisen erityisopetuksen tunnit, mutta ei luokkamutoista erityisopetusta. Mukaan ei ole laskettu myöskään joustavaa perusopetusta, lisäopetusta eikä perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Kuvassa on myös opetuksen palkkakustannukset euroina oppilasta kohden (oikeanpuoleinen asteikko). Kustannukset ja oppilasmäärät koskevat 9 vuoden oppivelvollisuutta suorittavia ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevia oppilaita.

Keskimääräisissä vuosiviikkotuntien määrissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia, vaikka vuosiviikkotuntien määrä oli hieman edellistä vuotta pienempi.

Vuonna 2016 Kouluikkunan kunnissa käytettiin keskimäärin 1,86 vuosiviikkotuntia oppilasta kohden, joka on 0,04 vvt/oppilas pienempi kuin vuoden 2015 vertailuaineistossa. Yleisopetukseen käytetty tuntimäärä oli 1,71 vvt/oppilas ja se laski 0,05 vvt/oppilas edelliseen vuoteen verrattuna.

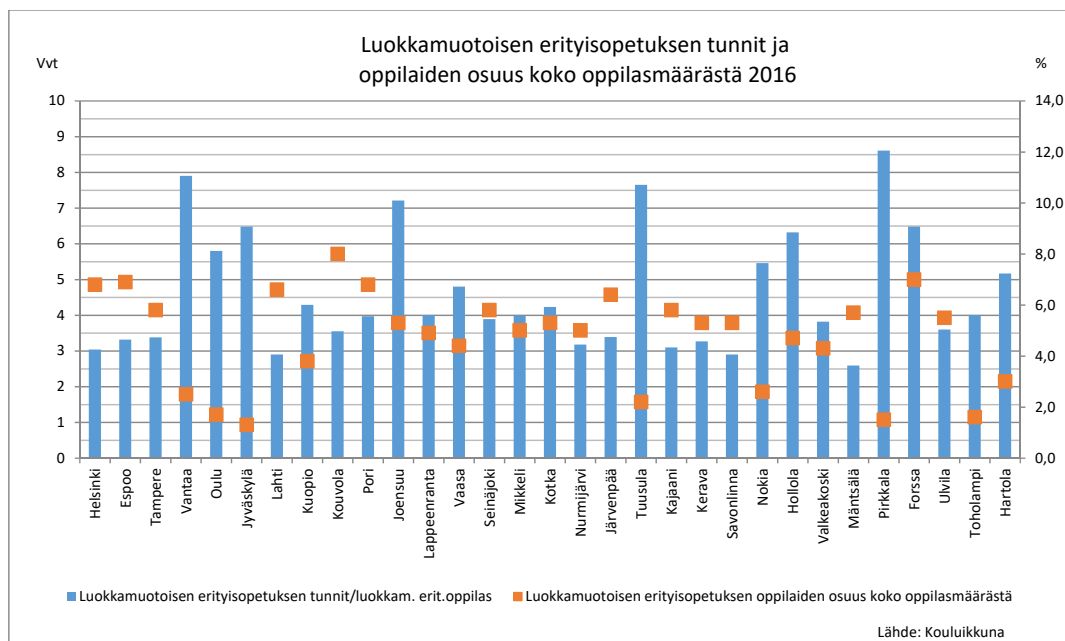
Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimääräinen vuosiviikkotuntien määrä oli 1,97 (muutos -0,07), keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 1,80 (muutos -0,04) ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1,87 (muutos -0,02). Suurissa yli 100 000 asukkaan kunnissa vuosiviikkotuntien määrä oli 1,82 (muutos -0,01).

Yleisopetuksen tuntimäärä oli alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimäärin 1,86 vvt/oppilas, keskiuurilla 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 1,65 vvt/oppilas, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 1,70 vvt/oppilas ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 1,70 vvt/oppilas.

Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä perusopetuksen palkkakustannuksiin käytettiin 4 598 €/oppilas, keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 4 151 €/oppilas ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 431 €/oppilas. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen palkkakustannukset olivat keskimäärin 4 139 €/oppilas.

5.3 Luokkamuotoisen erityisopetuksen vuosiviikkotunnit

Luokkamuotoisen erityisopetuksen opetustuntien määritelmään on sisällytetty mukaan erityisopetuksen lähiopetustunnit, tukiopetustunnit, kerhotunnit ja erityistehtävät. Alla olevassa kuviossa on esitetty luokkamuotoisen erityisopetuksen tunnit sekä luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä.

Vuonna 2016 vertailukunnissa käytettiin luokkamuotoiseen erityisopetukseen keskimäärin 4,6 vuosiviikkotuntia yhtä luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevaa oppilasta kohden. Luku on sama kuin vuoden 2015 vertailuaineistossa.

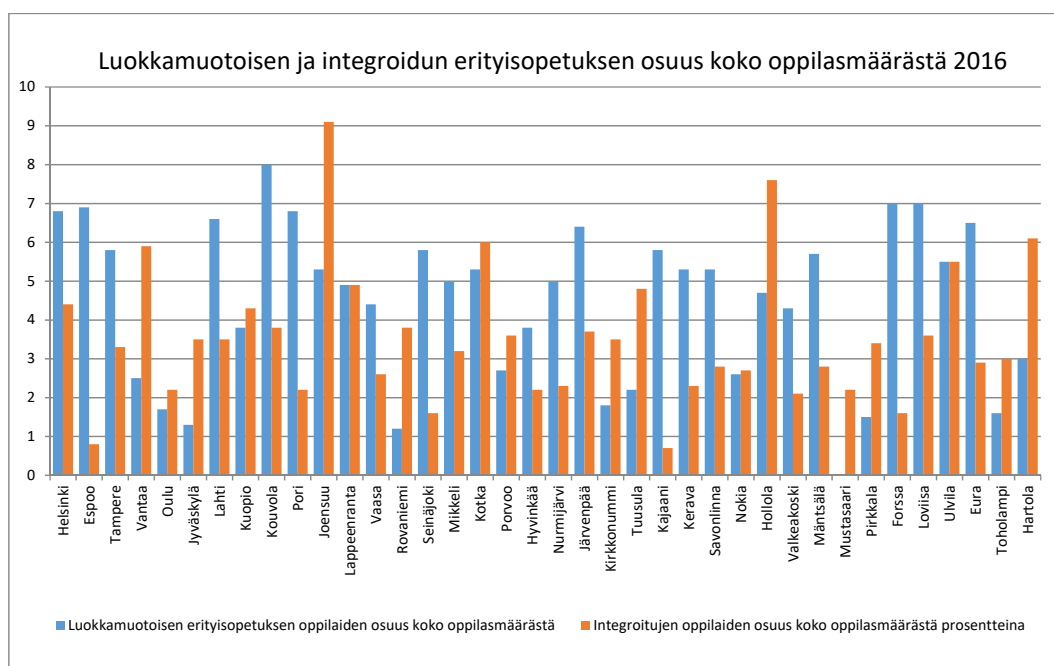
Vertailukuntien luokkamuotoisen erityisopetuksen piirissä olevien oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä pysyi ennallaan ja oli 4,6 %. Vaihteluväli oli yli yhdestä prosentista yhdeksään prosenttiin silloin, kun luokkamuotoista erityisopetusta oli järjestetty.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevien keskimääräinen osuus oli 4,4 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 4,9 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 4,1 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien 4,6 prosenttia.

Kuntien välisiin eroihin vaikuttaa suurelta osin se, miten erityisopetus on kussakin kunnassa järjestetty, eli missä määrin oppilaiden opetus on integroituna yleisopetusryhmiin ja missä määrin erityisopetuksen pienryhmiin. Lisäksi erityisopetuksen tarve saattaa vaihdella alueellisesti.

5.4 Luokkamuotoinen ja integroitu erityisopetus

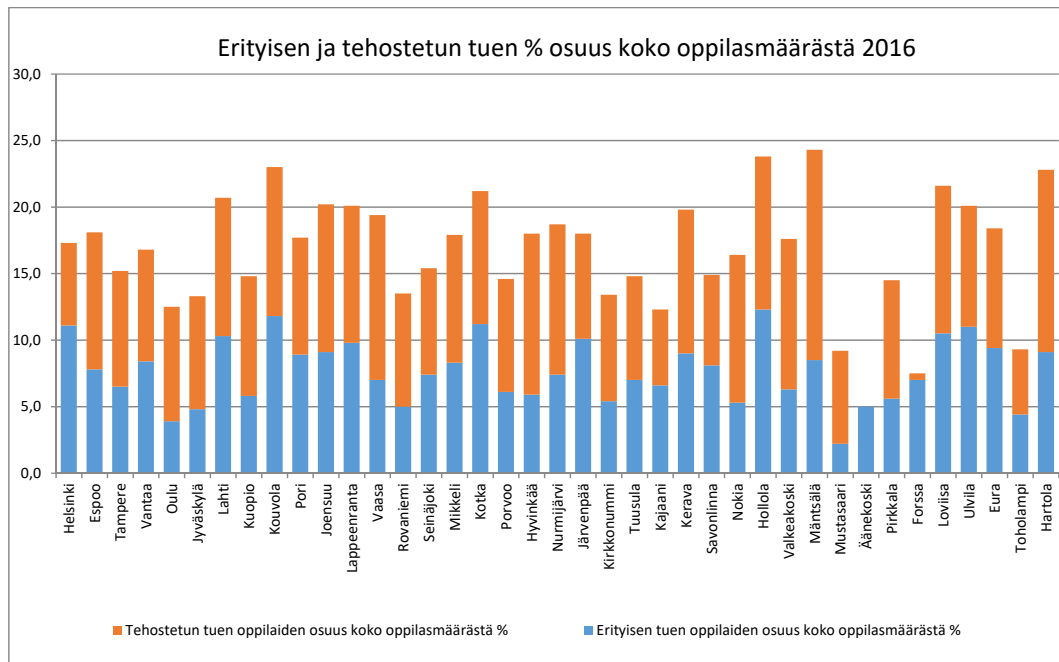
Kunnista noin 58 %:lla luokkamuotoinen erityisopetus oli yleisempää kuin yleisopetukseen integroiminen vuonna 2016. Toisin sanoen vertailukunnista n. 42 prosentilla integroiminen oli yleisempää kuin luokkamuotoinen erityisopetus. Integroitujen erityisoppilaiden osuus muuttui vain marginaalisesti edellisestä vuodesta ja luokkamuotoisen erityisopetuksen osuus oli ennallaan. Integroidun erityisopetuksen käyttäminen on yleistynyt hiljalleen myös aikaisempina vuosina. Vuonna 2012 kunnista 70 prosenttia käytti luokkamuotoista erityisopetusta yleisopetukseen integrointia yleisemmin.

Vuonna 2016 luokkamuotoisen erityisopetuksen piirissä olevien erityisoppilaiden määrä oli keskimäärin 4,6 % ja suhdeluku pysyi ennallaan edelliseen vuoteen verrattaessa. Myös yleisopetukseen integroitujen erityisoppilaiden osuus oli lähes ennallaan. Yleisopetukseen integroitujen oppilaiden keskimääräinen osuus oli 3,5 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 3,8 %. Erityisoppilaiden jakautumisessa luokkamuotoiseen erityisopetukseen ja integroituun yleisopetukseen on aikaisempina vuosina tapahtunut lievää siirtymistä luokkamuotoisesta erityisopetuksesta integroituun opetukseen. Muutos näyttää kuitenkin ainakin toistaiseksi hidastuneen.

5.5 Erityinen ja tehostettu tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta kunnilta kerättiin tiedot erityisen ja tehostetun tuen piirissä olevista oppilaista ja laskettiin näiden oppilaiden suhteellinen osuus koko oppilasmäärästä sekä kuntien keskiarvo.

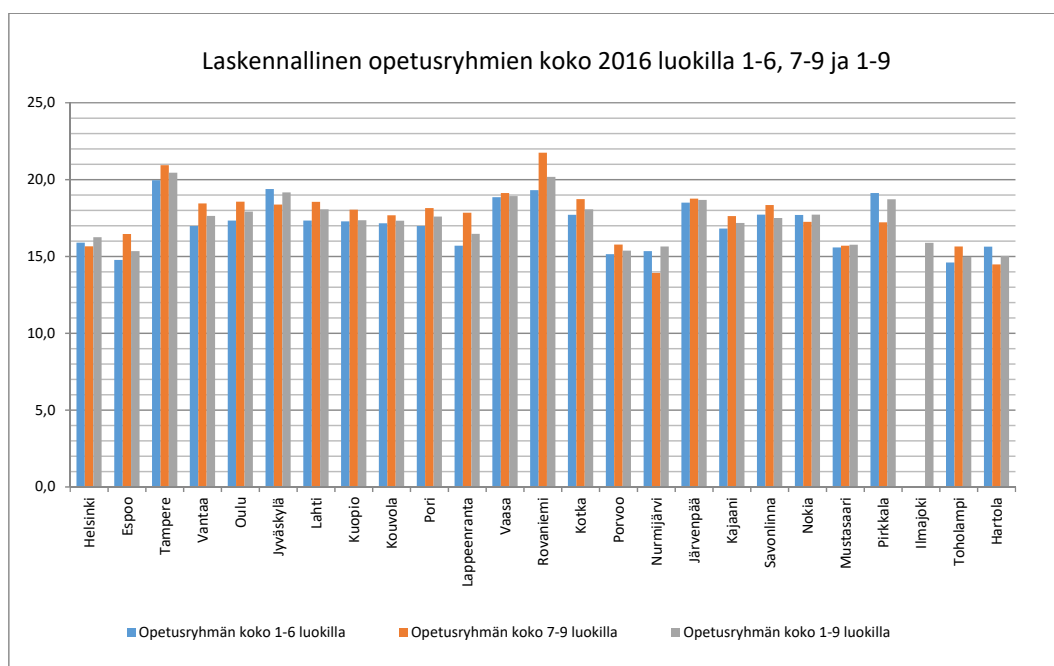
Vuonna 2016 erityisen tuen piirissä oli keskimäärin 7,8 % koko oppilasmäärästä. Vuonna 2015 vastaava luku oli 7,7 %, joten erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuudessa ei tapahtunut olennaista muutosta.

Tehostetun tuen piirissä olevien osuus sen sijaan jatkoi kasvuaan edellisvuosien tapaan. Vuonna 2016 keskimäärin 9,3 % koko oppilasmäärästä. Edellisenä vuotena tehostettua tukea sai 9,0 % oppilaista. Tehostettua tukea saavien oppilaiden osuus on kasvanut myös useampana perättäisenä vuotena ja koko kolmiportaisen tuen mallin ajan.

Tehostetun tuen käyttö on siis yleistynyt kunnissa edelleen. Erityisen tuen piirissä olevien osuus on ollut aikaisempina vuosina hieman laskussa, mutta muutos näyttäisi pysähtyneen parin viime vuoden aikana. Toisaalta on huomioitava, että eri tukimuotoja ja niihin liittyviä päätöksiä voidaan tehdä suhteellisen joustavasti, tilanne ja olosuhteet huomioon ottaen. Tuloksista ei voi suoraan tehdä johtopäätöstä absoluuttisesta tuen tarpeen lisääntymisestä, vaikka se antaa viitteitä siihen.

5.6 Opetusryhmien koko

Opetusryhmien koko määriteltiin käyttäen niin sanottua Helsinki-Vantaan mallia. Laskentamallissa kyseisen vuosiluokan tuntijaon mukaiset opetustunnit kerrotaan kyseisen vuosiluokan oppilaiden kokonaismäärällä. Näin saatu vuosiviikkotuntimäärä jaetaan kyseisiä vuosiluokkia opettavien opettajien työjärjestyksen mukaisilla opetustunneilla, joissa on mukana jakotunnit.

Vuoden 2016 aineistossa keskimääräinen ryhmäkoko näyttää hieman kasvaneen vuodesta 2015. Vertailussa mukana olevissa kunnissa vuosiluokkien 1-6 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 17,2. Vuosiluokilla 7-9 opetusryhmäkoko oli keskimäärin 17,7. Vuosiluokkien 1-9 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 17,4.

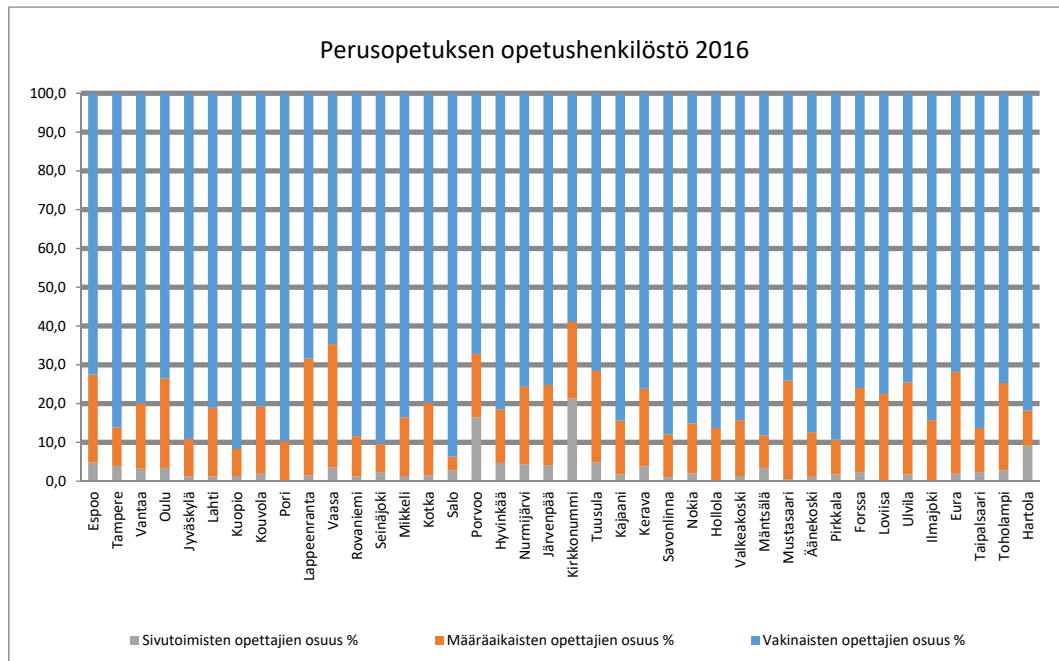
Vuoteen 2015 verrattuna laskennallinen opetusryhmäkoko kasvoi 0,3 vuosiluokilla 1-6 ja 0,4 vuosiluokilla 7-9. Vuosiluokkien 1-9 keskimääräinen opetusryhmäkoko kasvoi yhteensä 0,3. Ryhmäkoon kasvu selittyy ainakin osin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien ryhmäkoon pienentämiseen tarkoitettujen valtionosuuksien leikkauksilla.

Perusopetuksen laskennallinen ryhmäkoko	2014	2015	2016	Muutos 2015-2016
Vuosiluokat 1-6	16,9	16,9	17,1	0,2
Vuosiluokat 7-9	17,6	17,3	17,6	0,3
Vuosiluokat 1-9	17,1	17,1	17,3	0,2

Lähde: Kouluikkuna

5.7 Opetushenkilöstö

Vertailukunnista kerättiin 31.12. tilanteeseen perustuvat opetushenkilöstön määrätiedot. Määritelmänä käytettiin virka- tai työsuhteen vakinaisuutta ja määräaikaaisuutta. Lisäksi kerättiin tieto sivutoimisen opetushenkilöstön määrästä.

Vakinaiset opettajat

Yli 100 000 asukkaan kunnissa vakinaisten opettajien osuus opetushenkilöstöstä oli vuonna 2016 keskimäärin 82,0 % (v. 2015 80,1 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa se oli 80,6 % (v. 2015 80,4 %) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 79,6 % (v. 2015 78,1 %). Alle 20 000 asukkaan kunnissa vakinaisten osuus oli 79,8 % (v. 2015 81,2 %). Sivutoimisten tuntiopettajien osuus vertailukunnissa oli keskimäärin 3,2 % (v. 2015 2,7 %). Kaikkien kuntien keskimääräinen vakinaisen henkilöstön osuus oli 80,8 % (v. 80,3 %).

Määräaikaiset ja sivutoimiset opettajat

Määräaikaisten opettajien osuus opetushenkilöstöstä yli 100 000 asukkaan kunnissa vuonna 2016 oli 15,3 % (v. 2015 16,9 %) ja sivutoimisten osuus 2,7 % (v. 2015 3,0 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten opettajien osuus oli 16,1 % (v. 2015 17,2 %) ja sivutoimisten 3,2 % (v. 2015 2,5 %). 20 000-50 000 asukkaan kunta-ryhmässä määräaikaista oli keskimäärin 16,0 % (v. 2015 16,4 %) ja sivutoimisia 4,4 % (v. 2015 2,4 %). Alle 20 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten osuus oli 18,1 % (v. 2015 16,5 %) ja sivutoimisten osuus 2,1 % (v. 2015 2,3 %). Kaikki kunnat mukaan

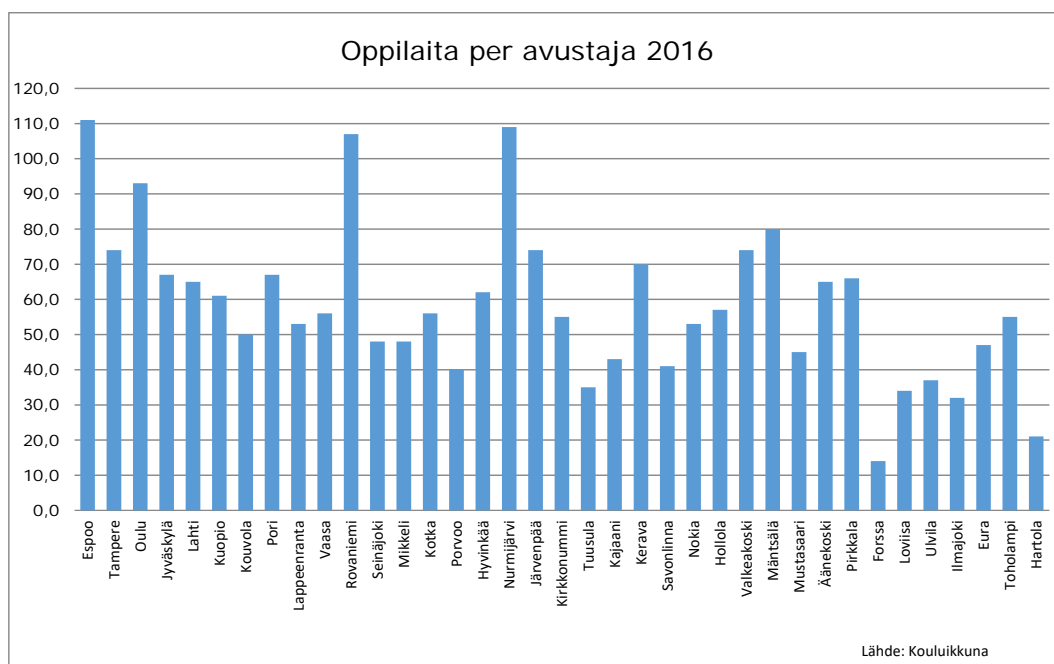
lukien määräaikaisen henkilöstön osuus oli keskimäärin 16,5 % (v. 2015 16,7 %) ja sivutoimisten osuus 3,2 % (v. 2015 2,5 %).

Yhteenveto

Vakinaisen henkilöstön määrä pysyi suhteellisen ennallaan vuoteen 2015 verrattuna, vaikka keskiarvo nousi hieman kaikissa kuntakokoluokissa lukuun ottamatta alle 20 000 asukkaan kuntakokoa. Myöskään sivutoimisten osuudessa ei tapahtunut suurta muutosta, vaikka keskiarvo oli hieman edellistä vuotta korkeampi. Määräaikaisen henkilöstön keskimääräinen osuus kasvoi vain alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Muutos oli kuitenkin maltillista huomioiden, että pienemmillä kunnilla pienemmät henkilöstömäärät aiheuttavat suurempaa tilastollista vaihtelua yksittäisten vuosien välillä.

5.8 Koulunkäyntiavustajat

Koulunkäyntiavustajista tiedot kerättiin henkilötyövuosina. Mukaan luettiin sekä vakituisessa että määräaikaisessa työsuhteessa olevat koulunkäyntiavustajat, koulunkäynnin ohjaajat ja muut tehtäviltään vastaavat ammattinimikkeet. Vertailtavassa tunnusluvussa avustajaresurssi on suhteutettu koko kunnan oppilasmäärään.

Vertailukunnissa oli vuonna 2016 keskimäärin 62,9 (v. 2015 63,4) oppilasta yhtä koulunkäyntiavustajan henkilötyövuotta kohden. Yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 78,5 (+0,9) oppilasta avustajaa kohden, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa 58,3 (-2,5) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 62,8 (+0,4) oppilasta avustajaa kohden. Alle 20 000 asukkaan kunnissa oli keskimäärin 41,6 (-9,4) oppilasta yhtä avustajaa kohti.

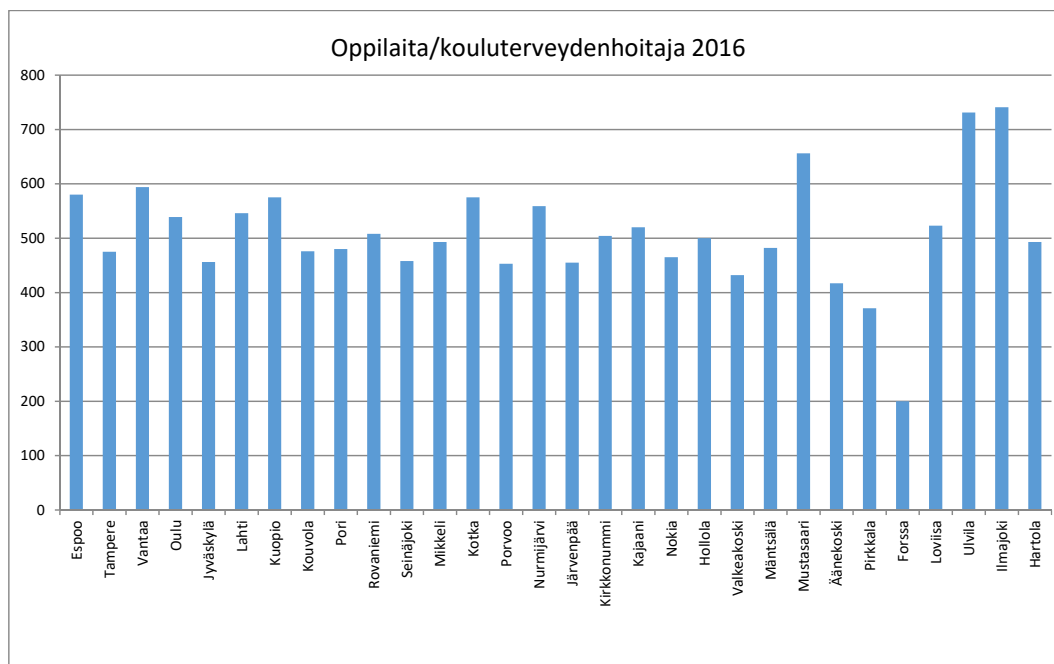

Avustavan henkilöstön määrä suhteessa oppilasmäärään kasvoi edellisestä vuodesta. vuonna 2016 avustajapalveluita oli yhtä henkilötyövuotta kohden 58,5 oppilasta. Vuonna 2015 oli 63,3 oppilasta yhtä avustajaa (htv) kohden. Kuntakohtaisissa muutoksissa ei ollut nähtävissä johdonmukaisuutta kuntien koon suhteen.

Avustajamääriä vertailtaessa on syytä ottaa huomioon, että avustajapalvelut resursoidaan kuntien omien tarpeiden mukaan. Avustajien määrään vaikuttaa muun muassa se oppilasaines, se kuinka paljon kunnassa käytetään pienryhmäopetusta, samanaikaisopetusta ja miten laajaa on osa-aikaisen erityisopetuksen käyttö.

5.9 Kouluterveydenhoitajat

Oppilashuollon henkilöstötietoina kerättiin myös vakinaisissa tai määräaikaisissa työsuhteessa toimivien kouluterveydenhoitajien henkilöstöresurssi henkilötyövuosina. Kuntien vertailemiseksi henkilötyövuosiresurssi suhteutettiin kunkin kunnan koko perusopetuksen oppilasmäärään.

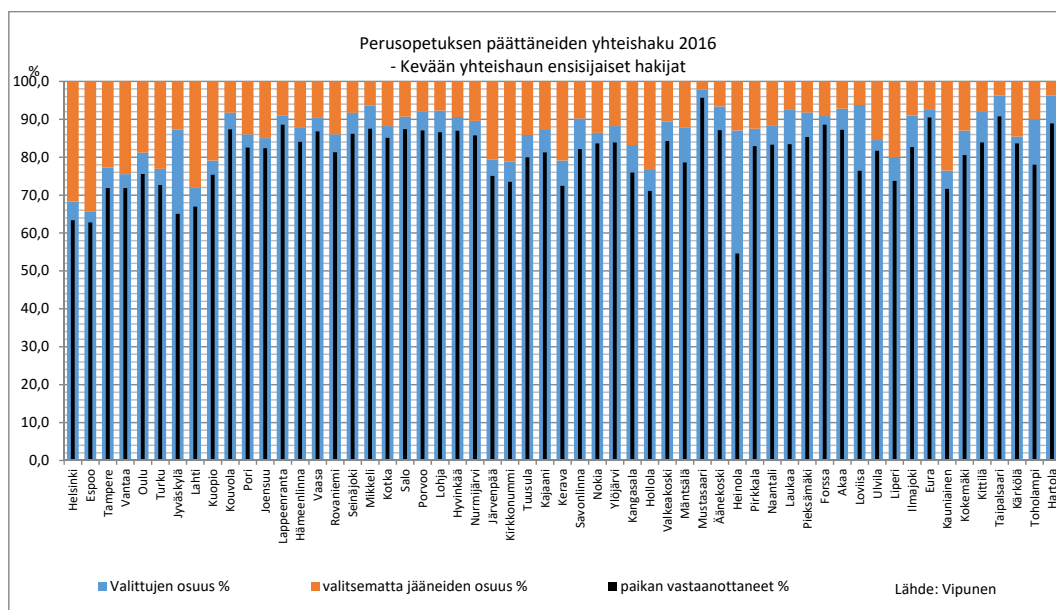
Kaikkien tiedon antaneiden kuntien vuoden 2016 keskiarvo oli 509 oppilasta yhtä kouluterveydenhoitajan henkilötyövuotta kohden. Keskiarvo oli 15 oppilasta, eli 3 % edellisestä vuodesta suurempi, joten terveydenhoitajien ja oppilaiden suhdeluku kasvoi hiukan edelliseen vuoteen verrattaessa. Vuonna 2015 kouluterveydenhoitajien keskimääräinen resurssi oli 494 oppilasta per henkilötyövuosi.

Kuntakokoon perustuvissa keskiarvoissa ei ollut merkittäviä muutoksia. Yli 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo 538 kasvoi edellisestä vuodesta 22 oppilaalla (4,3 %). Keskiarvo oli jonkin verran muiden kuntakoryhmien keskiarvoa suurempi. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvoksi muodostui 492 oppilasta ja se oli 5,8 % edellistä vuotta suurempi. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo (490 oppilasta/htv) laski 1,6 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo laski 1,2 % ollen 517 oppilasta per kouluterveydenhoitajan henkilötyövuosi.

6 Tietoja perusopetuksen päättäneistä

6.1 Peruskoulunsa päättäneiden yhteishaku

Perusopetuksen päättäneiden koulutukseen hakeutumista verrattiin opetushallituksen tilastopalvelu Vipusen aineistolla. Vertailussa käytettiin perusopetuksen 2016 päättäneiden ja kevään yhteishaussa hakeneiden oppilaiden tietoja.

Vuoden 2016 kevään yhteishaussa perusopetuksen päättäneistä ensisijaisista hakijoista koulutukseen valittiin keskimäärin 86,5 % (v. 2015; 84,8 %) ja hakijoista 80,4 % (v. 2015; 79,6 %) otti paikan vastaan. Valitsematta jääneitä oli siis tässä vaiheessa 13,5 % (v. 2015; 15,2 %) hakeneista. Valittujen osuus kasvoi ja valitsematta jäävien osuus vastaavasti laski, joten koulutukseen pääsy helpottui edellisen vuoden 2015 yhteishaakuun verrattuna.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä tutkintotavoitteiseen koulutukseen pääsy oli edelleen vaikeampaa kuin muissa kuntaryhmissä, vaikka tilanne oli edellistä vuotta parempi. Eniten koulutukseen valittujen osuus kasvoi 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoluokassa.

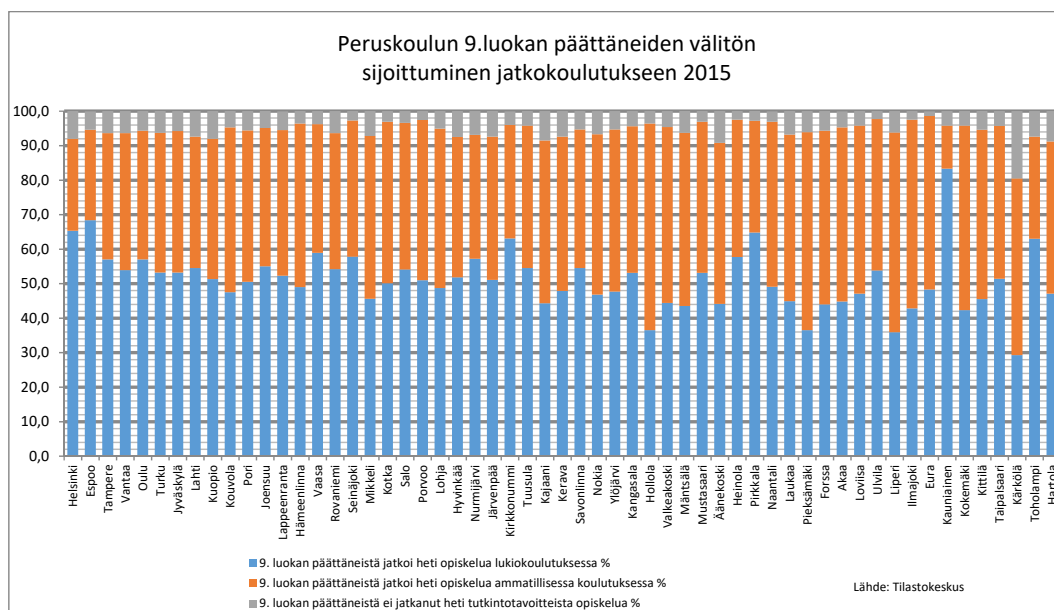
Koulutukseen valittujen osuus oli yli 100 000 asukaan kunnissa vuonna 2016 keskimäärin 75,9 % (v. 2015 73,9 %). 50 000 - 100 000 asukkaan kunnista koulutukseen valittujen osuus oli keskimäärin 89,5 % (v. 2015 84,8 %). 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla valittujen osuus oli 85,6 % (v. 2015 85,8 %) ja alle 20 000 asukkaan kuntien hakijoista valittiin keskimäärin 89,9 % (v. 2015 88,6 %).

Vertailusta ei voi päätellä kuinka moni lopulta jää kokonaan koulutuksen ulkopuolelle kyseisenä vuonna, koska yhteishaun lisäksi koulutuspaikkaa voi hakea esimerkiksi lisähaussa tai saada koulutuspaikan yhteishaun ulkopuolella. Lisäksi ns. nivelvaiheessa moni tutkintotavoitteiseen koulutukseen sijoittumaton jatkaa lisäopetuksessa, työpaja-toiminnassa, valmistavassa koulutuksessa tai muussa tutkintoon johtamattomassa koulutuksessa.

6.2 Sijoittuminen jatkokoulutukseen

Koulutustakuun ulkopuolelle jääneet -tunnusluvun avulla vertailtiin tietoja niistä oppilasta, jotka eivät päässeet tutkintotavoitteiseen koulutukseen eivätkä sijoittuneet lisäopetukseen, oppisopimuskoulutukseen, työpajoihin, kuntoutukseen tai muuhun valmistavaan nivelvaiheen koulutukseen. Vuonna 2016 tiedot antaneissa kunnissa (N=27) 112 peruskoulunsa päättäneistä oppilasta jäi koulutustakuun ulkopuolelle. Määrä on noin 0,56 % vastaavien kuntien perusopetuksen päättäneistä. Vuoden 2015 aineistossa 122 (0,62 %) peruskoulunsa päättäneistä oppilasta jäi koulutustakuun ulkopuolelle. Vuonna 2014 osuus oli noin 0,26 %. Vuonna 2013 koulutustakuun ulkopuolelle jääneitä oli 0,51 % peruskoulun päättäneistä ja vuonna 2012 koulutustakuun ulkopuolelle jääneitä oli 0,47 %

Peruskoulunsa päättäneiden tietoja verrattiin myös sijoittumisena tutkintotavoitteiseen koulutukseen vuonna 2015 (31.12.). Alla olevassa kuviossa koulutukseen sijoittuneeksi on katsottu peruskoulun 9. vuosiluokan päättänyt oppilas, joka oli saman vuoden viimeisenä päivänä tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Aineisto perustuu Tilastokeskuksen sijoittumispalvelun tilastoaineistoon ja Kouluikkunapalvelun laskelmiin.

Pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa peruskoulunsa päättäneistä suhteellisesti suurempi osuus sijoittuu lukiokoulutukseen. Vuonna 2015 yli 100 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen päättäneistä lukiokoulutukseen sijoittui keskimäärin 57,1 % (56,6 % v. 2014) ja ammatilliseen koulutukseen 36,3 % (35,9 % v. 2014). Keskisuurissa 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 52,2 % (49,7 % v. 2014) oppilaista sijoittui lukiokoulutukseen ja 43,4 % (44,9 % v. 2014) ammatilliseen koulutukseen. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 49,7 % (50,8 % v. 2014) sijoittui lukiokoulutukseen ja 44,5 % (43,1 % v. 2014) ammatilliseen koulutukseen. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen sijoittuneiden osuus oli 49,0 % (48,3 % v. 2014) ja ammatillisen koulutuksen sijoittuneiden 45,6 % (47,0 % v. 2014).

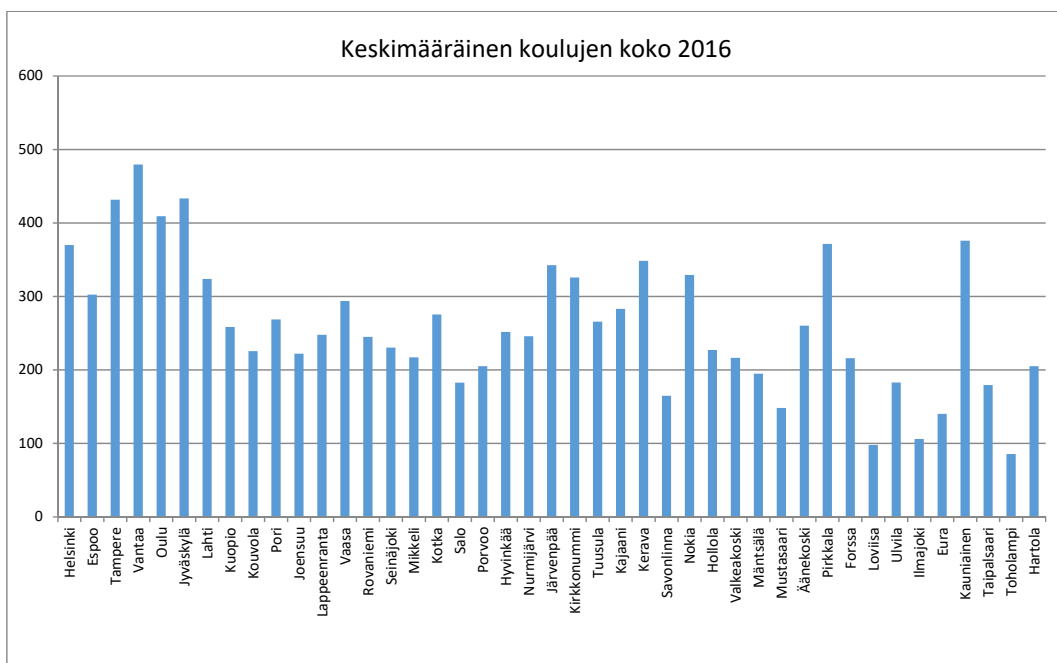
Vuonna 2015 useampi peruskoulunsa päättänyt jatkoi suoraan tutkintotavoitteisessa koulutuksessa verrattaessa vuoteen 2014. Tutkintotavoitteisen koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus oli keskimäärin 5,5 %, kun se edellisessä vuonna (2014) oli 5,7 %. Eniten tutkintotavoitteisen koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa. Suurilla kaupungeilla koulutuksen ulkopuolelle jääneiden keskimääräinen osuus kuitenkin laski edellisestä vuodesta ja ero muihin on kaventunut viime vuosina.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 6,6 % (7,6 % v. 2014) peruskoulun päättäneistä oppilasta ei sijoittunut välittömästi tutkintotavoitteiseen koulutukseen. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4,5 % (5,4 % v. 2014) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 5,8 % (6,1 % v. 2014) ei jatkanut suoraan tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa tutkintotavoitteisen opiskelun ulkopuolelle jääneiden osuus, 5,4 %, oli pienin (4,7 % v. 2014).

7 Perusopetuspalvelujen saavutettavuus

7.1 Koulujen koko

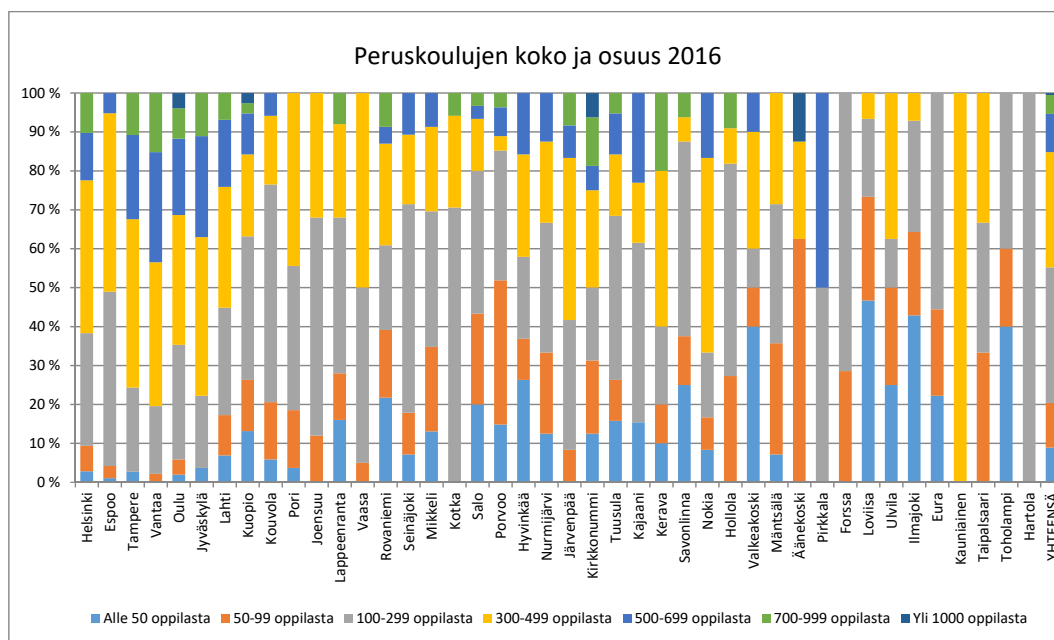
Koulujen kokoa ja määrää selvitettiin keräämällä ala-, ylä- ja yhtenäiskoulujen määrät kokoluokittain. Yksinkertaistettu kunnittainen vertailuluku laskettiin jakamalla oppilasmäärä koulujen määrällä. Ohessa on esitetty kuntien keskimääräiset koulukoot asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Koko aineistossa keskimääräinen kunnan koulukoko oli 260 oppilasta ja mediaani 217 oppilasta. Keskimääräinen koulujen koko kasvoi kaikkien kuntakoryhmien paitsi kaikkien pienimpien kuntien osalta edellisestä vuodesta. Asukasluvultaan pienemmissä kunnissa keskimääräinen koulujen koko on tyypillisesti pienempi kuin isommissa kaupungeissa. Lisäksi pienistä oppilas- ja koulumääristä johtuen myös kuntien välistä vaihtelua on huomattavasti enemmän.

Vuonna 2016 Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskimääräinen koulujen koko oli 376 oppilasta ja vuonna 2015 se oli 362 oppilasta. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 238 oppilasta, kun se edellisenä vuonna oli 237 oppilasta. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvoksi muodostui 266 ja edellisen vuoden keskiarvoksi 248. Pienimmillä alle 20 000 asukkaan kunnilla vuoden 2016 keskiarvo oli 197 oppilasta ja edellisen vuoden keskiarvo 259.

Seuraava kuvaajassa esitetään tarkemmin kunkin kunnan koulujen kokojakauma. Kuva varten on laskettu erikokoisten koulujen osuus koulujen kokonaismäärästä kunnittain.

Vuoden 2016 vertailuaineistossa oli mukana 981 koulua, joista yhtenäiskouluja oli 221, joka on 22,5 % koulujen kokonaismäärästä. Vuotta aikaisemmin yhtenäiskoulujen osuus oli 19,4 %, joten niiden osuus kasvoi hieman vuodesta 2015. Yleisin koulukoko oli 100–299 oppilaan koulut, joita oli 34,7 % (34,7 % v. 2015) koulujen kokonaismäärästä. Toiseksi yleisin koulukoko oli 300–499 oppilaan koulut, joita oli 29,4 % (29,0 % v. 2015) kouluista. 50–99 oppilaan koulujen osuus oli 11,9 % (12,8 % v. 2015) ja alle 50 oppilaan 9,1 % (9,1 % v. 2015). 500–699 oppilaan kouluja oli 9,7 % (10,4 % v. 2015) ja 700–999 oppilaan kouluja 4,8 % (3,5 % v. 2015) koulujen kokonaismäärästä. Yli 1000 oppilaan kouluja aineistossa oli 5 (0,5 %).

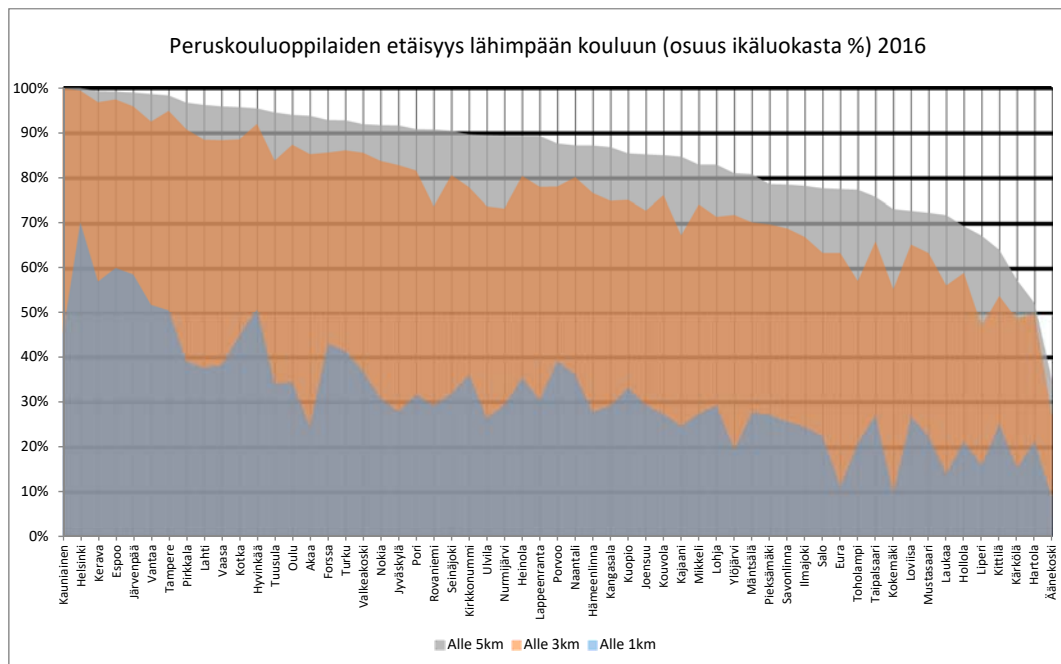
Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä alle sadan oppilaan koulujen osuus oli keskimäärin 8,1 % (8,7 % v. 2015). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa alle sadan oppilaan koulujen osuus oli yhteensä 25,8 % (26,1 % v. 2015) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 29,0 % (32,6 % v. 2015). Alle 20 000 asukkaan kunnissa alle sadan oppilaan koulujen osuus oli 50,5 % (46,8 % v. 2015). Suurten yli 500 oppilaan koulujen osuus yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 23,2 % (21,6 % v. 2015).

7.2 Perusopetuksen saavutettavuus

Perusopetuspalvelujen saavutettavuutta tarkasteltiin oppilaiden koulumatkojen pituuden perusteella. Aineisto luokiteltiin sen perusteella, että kuinka suuri osuus oppilasta

asui alle 1 km, alle 3 km ja alle 5 km päässä lähimmästä koulusta. Koulumatkan pituus mitattiin tietä pitkin. Perusaineistona käytettiin Tilastokeskukselta hankittuja väestö- ja paikkatietoihin perustuvia laskelmia.

Alla olevassa kuviossa on esitetty peruskoulua käyvien oppilaiden koulumatkan pituus jaoteltuna alle 1 kilometrin, alle 3 km:n ja alle 5 km:n mukaan. Valkoiseksi jäävä alue kuvaa siis niiden oppilaiden osuutta ikäluokasta, joiden etäisyys koulusta oli yli 5 kilometriä. Kuntien järjestys kuviossa on alle 5 km etäisyydellä asuvien osuuden mukaan suurimmasta pienimpään.

Yleisesti voidaan todeta, että vertailussa mukana olevissa kunnissa perusopetuksen keskimääräinen saavutettavuus oli korkealla tasolla vuonna 2016 ja muutokset vuoden 2015 verrattaessa olivat hyvin pieniä.

Vuonna 2016 alle kilometrin päässä lähimmästä koulusta asuvien oppilaiden osuus oli 42,2 % (muutos ed. vuodesta +0,2 prosenttiyksikköä), alle 3 kilometrin päässä asuvien 85,0 % (muutos +0,3 prosenttiyksikköä) ja alle 5 kilometrin etäisyydellä 92,0 % (muutos +0,2 % prosenttiyksikköä).

Koko aineistosta lasketut kuntien mediaanit olivat 29,2 % (29,2 % v. 2015) alle kilometrin, 76,2 % (75,5 % v. 2015) alle kolmen kilometrin ja 87,7 % (86,9 % v. 2015) alle viiden kilometrin etäisyydellä asuvien peruskoululaisten osalta.

Vuosiluokkien 1-6 osalta alle kilometrin päässä lähimmästä ala- tai yhtenäiskoulusta asui 48,3 (muutos +0,4 prosenttiyksikköä) vastaavasta ikäluokasta. 89,7 % asui (muutos +0,2 prosenttiyksikköä) alle kolmen kilometrin ja 95,3 % (muutos -0,1 prosenttiyksikköä) alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta.

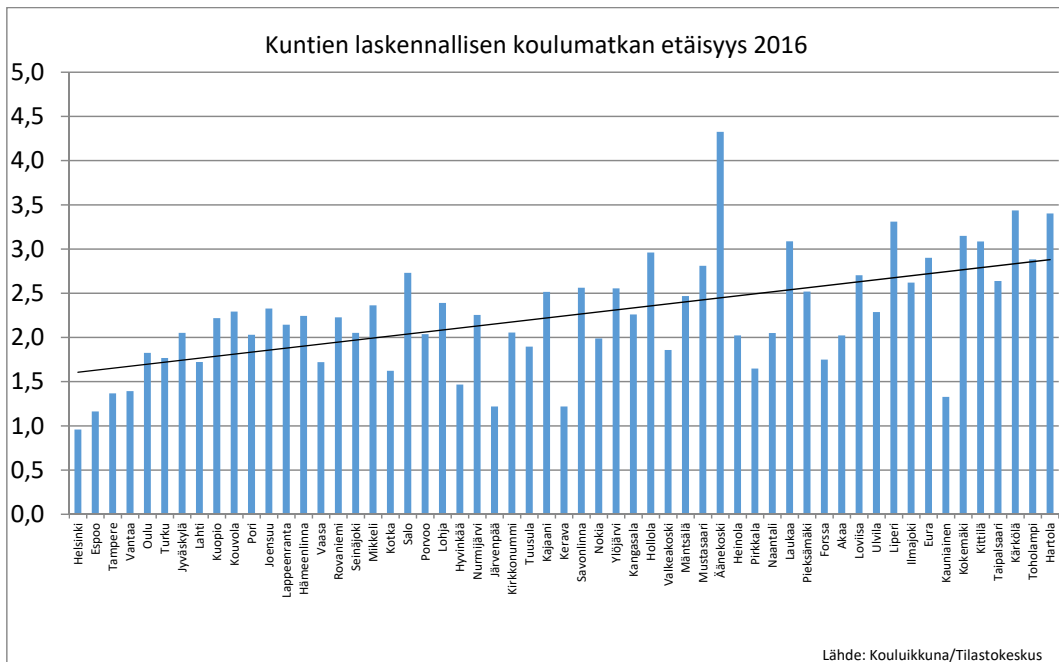
Vuosiluokkien 7-9 osalta alle kilometrin päässä lähimmästä ylä- tai yhtenäiskoulusta asui 29,2 % (muutos -0,1 prosenttiyksikköä) vastaavasta ikäluokasta. Alle kolmen kilometrin päässä asui 74,8 % (muutos +0,3 prosenttiyksikköä) ja alle viiden kilometrin etäisyydellä 85,1 % (muutos +0,1 prosenttiyksikköä) oppilaista.

Kunnan koko ja asukastiheys vaikuttavat peruskoulupalvelujen saavutettavuuteen. Kauniaisissa ja Helsingissä käytännössä kaikki oppilaat asuivat alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa ja keskisuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa oppilaista noin 88 % asui alle 5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Alle 20 000 asukkaan kunnissa noin 80 % asui alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta.

7.3 Kouluverkko ja koulumatkojen pituus

Koulujen ja väestön paikkatiedoista laskettiin myös yksinkertaistettu laskennallinen koulumatkan etäisyys. Laskennassa eri etäisyyksillä lähimmästä koulusta asuvien väestöryhmien määrät kerrottiin etäisyyteen perustuvilla kertoimilla ja jaettiin koko ikäluokan määrällä. Alle kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta asuvien kerroin oli puoli (0,5), yhdestä kolmeen kilometrin etäisyydellä asuvien kertoimena oli 2, kolmesta viiteen kilometrin etäisyydellä asuvien 4 ja yli viiden kilometrin päässä asuvien 5,5. Kuvassa kunnat ovat asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Kuvasta voidaan havaita, että pelkkä asukasluku ei selitä yksittäisten kuntien välisiä eroja koulumatkojen etäisyyksissä kovin vahvasti, vaikka keskimäärin trendi on selkeästi nouseva. Muita selittäviä tekijöitä ovat ainakin asukastiheys, taajama-aste, kouluverkon tiheys, tieverkon rakenne ja julkisten kulkuyhteyksien määrä.

Koko aineistosta laskettu koulumatkan laskennallinen etäisyys vuonna 2016 oli 1,8 kilometriä ja se säilyi edellisen vuoden aineistoon verrattaessa ennallaan. Luvussa painottuu isojen kaupunkien isompi oppilasmäärä. Kunnittain laskettujen laskennallisten etäisyyksien keskiarvo oli 2,2 kilometriä, kuten myös edellisenä vuotena 2015. Alakouluikäisten osalta laskennallinen etäisyys oli koko aineistossa 1,6 kilometriä ja kuntien keskiarvo 2,0 kilometriä. Yläkouluikäisten laskennallinen koulumatka oli koko aineistossa 2,3 km ja kuntien keskiarvo 2,8 km. Myöskään ala- ja yläkouluittain eritellyissä vertailuissa ei ollut havaittavissa muutoksia edelliseen vuoteen.

8 Yhteenveto

Perusopetuksen nimellisillä käyttökustannuksilla laskettu kunnan keskimääräinen yksikköhinta kasvoi vuoteen 2015 verrattuna 0,4 %, kun Tilastokeskuksen kuntatalouden opetustoimen hintaindeksin laski 0,6 %. Keskimääräinen yksikköhinta laski yli 100 000 asukkaan kunnilla 2,0 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla kustannusten kasvua oli keskimääräisellä yksikköhinnalla mitaten 0,1 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla -0,6 %. Alle 20 000 asukkaan kuntien yksikköhinnan keskiarvo nousi 3,2 % edellisestä vuodesta. Vertailtavien kuntien oman perusopetuksen yhteenlasketut euromääräiset menot kasvoivat yhteensä 1,6 % ja oppilasmäärä 1,8 %. Toiminnoittain tilastoiduista kustannuksista kasvoivat pääomavuokriin, kuljetuksiin, ruokailuun, hallintoon ja muuhun oppilashuoltoon liittyvä menot. Opetukseen ja kiinteistöjen ylläpitoon liittyvät kustannuserät kasvoivat marginaalisesti. Vammaisopetuksen osalta kustannukset laskivat.

Kouluikkuna-aineiston 20 000-50 000 asukkaan kunnat tuottivat opetuspalvelut keskimäärin hieman pienempiä ja isompia kuntakokoryhmiä vähemmin kustannuksin. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset nostavat perusopetuksen kokonaiskustannuksia muihin kokoryhmiin verrattuna enemmän. Pienemmissä kunnissa oppilasruokailun, koulukuljetusten ja muu oppilashuollon kustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli suurempi kuin isommilla kunnilla.

Eri kuntakoon mukaisten ryhmien opetustuntimäärien keskiarvot eivät poikenneet merkittävästi koko aineiston keskiarvosta. Pienissä alle 20 000 kunnissa keskimääräinen oppilasmäärään suhteutettava opetustuntiresurssi oli kuitenkin hieman muita kuntakokoryhmiä korkeampi. Alle kuudennes kunnista antoi opetusta vähimmäistuntimäärän mukaan, eli valtaosalla kunnista opetusta annettiin yli laissa säädetyn vähimmäistuntimäärän. Tarkastelussa mukana olleiden neljän kuntakokoryhmän välillä ei ollut myöskään merkittäviä johdonmukaisia eroja itse opetustuntien vähimmäistuntimääriä verrattaessa. Sen sijaan yksittäisten kuntien välisiä eroja löytyi.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta erityistä tukea saavien oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä pysyi ennallaan, mutta tehostettua tukea saavien osuus kasvoi. Tehostettu tuen käyttö on yleistynyt myös aikaisempina vuosina. Luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevien oppilaiden osuus oppilasmäärästä oli hieman integroitujen oppilaiden osuutta suurempi. Osuudet pysyivät käytännössä ennallaan, kuten edellisen vuoden muutosvertailussa.

Perusopetuksen opetushenkilöstöstä noin 80 % oli vakinaista henkilöstöä ja osuus pysyi lähes ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Vastaavasti myös määräaikaisen henkilöstön osuus oli lähes ennallaan. Sivutoimisten osuudessa sen sijaan oli nähtävissä lievää kasvua. Koulukäynnissä avustavaa henkilöstöä oppilasmäärään suhteutettuna oli edellistä vuotta hieman enemmän. Vuonna 2016 oppilaita oli 58,5 avustajan henkilötyövuotta kohden, kun vuotta aikaisemmin oppilaita oli 63,3.

Peruskoulunsa päättäneillä jatkokoulutuspaikkaan pääseminen helpottui yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Jatkokoulutukseen pääseminen oli kuitenkin edelleen keskimäärin helpompaa muissa tarkastelun kuntakokoryhmissä ja helpointa se oli alle 20 000 asukkaan kuntaryhmässä. Suurissa kaupungeissa tyypillisesti valtaosa jatkokoulutukseen jatkavista oppilaista sijoittuu lukiokoulutukseen. Myös keskisuurissa kunnissa lukiokoulutukseen sijoittuminen oli yleisempää, mutta ero ammatillisen ja lukiokoulutuksen välillä oli pienempi. Pienimmillä kunnilla lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen sijoittuminen on keskimäärin yhtä yleistä.

Yleisin koulukoko oli 100–299 oppilaan koulut, joita oli noin 35 % kaikista kouluista. Osuus pysyi edelliseen vuoteen verrattuna ennallaan. Keskimääräisen kunnan koulukoko oli 260 oppilasta, kun se vuonna 2015 oli 269 oppilasta. Keskimääräinen koulukoko kuitenkin laski vain alle 20 000 asukkaan kokoryhmällä. Yhtenäiskoulujen osuus kouluista oli noin 19 % ja niiden määrä yleistyi hiukan.

Perusopetuspalvelujen saavutettavuus ei näyttänyt muuttuneen edellisestä vertailusta. Vuosiluokkien 1-6 oppilaista 95,3 % asui alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta, mikä on vain 0,1 prosenttiyksikköä edellistä vuotta vähemmän. Yläkouluikäisistä 85,1 % asui alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Luku oli 0,1 prosenttiyksikköä edellistä vuotta korkeampi. Muutos ei näkynyt myöskään koulumatkojen keskimääräisessä etäisyydessä, joka oli edelleen yhteensä 1,8 kilometriä ja keskimääräisellä kunnalla 2,2 kilometriä.

9 Lukiokoulutuksen kustannukset

Lukiokoulutuksen kustannusten vuosimuutosvertailu tehtiin niiden kuntien tiedoilla, joista oli mahdollista käyttää tietoja molemmilta vertailuvuosilta. Vertailuun valikoitui 37 kuntaa. Yksikkökustannuksien ja kustannusrakenteen vertailuluvut ovat kuntakohtaisista arvoista laskettuja keskiarvoja, jolloin kaikilla kunnilla on keskiarvossa sama painoarvo. Sen sijaan pelkästään euroin lasketussa menovertailussa kunnan osuus kokonaismuutoksesta painottuu sen menojen suuruuden mukaan.

Vuonna 2016 lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta laski 1,5 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisten vuokrien pääomakustannuksia muutos oli -1,8 %. Samoin kuin perusopetuksenkin osalta lukiokoulutuksen kustannuksissa ei ole otettu huomioon kustannustason muutosta. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksin mukaan kustannustaso laski vuodesta 2015 vuoteen 2016 0,6 prosenttia.

Lukiokoulutuksen toimintamenot euroa/opiskelija	2015	2016	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2016) %
Käyttömenot	7791	7677	-1,5	
Käyttömenot*	7043	6914	-1,8	
Opetus	4946	4884	-1,3	65,9
Ruokailu	412	416	1,0	5,6
Kiinteistömenot yhteensä	1530	1507	-1,5	19,8
<i>Kiinteistöjen ylläpito</i>	854	808	-5,3	10,7
<i>Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.</i>	676	699	3,4	9,1
Sisäinen hallinto	646	594	-8,0	7,9
Muu opiskelijahuolto	12	10	-15,2	0,1
Pienet hankkeet	39	56	42,6	0,7
Muut menot	174	202	16,0	
Poistot	72	64	-11,0	

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Vuonna 2016 lukiokoulutuksen kiinteistömenot vähenivät tutkinto-opiskelijoiden määrään suhteutettuna 1,5 prosenttia. Kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia tilastoitiin 5,3 % edellistä vuotta vähemmän ja sisäisiin vuokriin sisältyviin pääomakustannuksia 3,4 % edellistä vuotta enemmän. Opetukseen liittyvien kustannusten yksikköhinta pieneni 1,3 % ja ruokailumenojen kasvoi 1,0 % edelliseen vuoteen verrattuna. Sisäisen hallinnon kustannukset vähenivät 8,0 %. 2014-2015 vuosivertailussa hallinnon kustannukset kasvoivat 9 %. Hallinnon osalta tapahtui tilastoinnin muutos vuonna 2015.

Koko vertailuaineistossa lukiokoulutuksen toimintamenoista opetuksen osuus oli keskimäärin noin kaksi kolmasosaa eli 65,9 % ja se laski edellisestä vuodesta 0,5 prosenttiyksikköä. Kiinteistömenojen osuus lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista oli 19,8

%, josta kiinteistöjen ylläpidon osuus 10,7 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 9,1 %. Kiinteistömenojen osuus oli 0,3 prosenttiyksikköä pienempi edellisen vuoden aineistoon verrattuna. Opiskelijaruokailun osuus kustannuksista oli 5,6 % ja sisäisen hallinnon osuus 7,9 %. Ruokailukustannusten osuudessa ei tapahtunut merkittävää muutosta, mutta hallinnon osuus laski 0,5 prosenttiyksikköä.

Vertailujoukon yhteenlasketut toimintamenot laskivat 0,2 % vuodesta 2015 vuoteen 2016. Menolajeista palkkakustannukset laskivat 0,9 % ja muut menot kasvoivat 1,3 %. Kiinteistömenot pysyivät euromääräisesti lähes ennallaan. Kiinteistöjen ylläpitokustannukset laskivat 1,7 %. Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset sen sijaan kasvoivat 2,2 %. Lukiokoulutuksen hallinnon kustannukset laskivat 8,7 % edellisestä vuodesta ja niiden muutos oli suurin toiminnoittaisista kustannuseristä. Opetuksen osalta kustannukset nousivat 0,6 % ja ruokailun osalta 1,9%. Muun opiskelijahuollon kustannukset laskivat 15,4 %. Muun opiskelijahuollon muutoksen kohdalla on huomioitava, että niiden osuus oli alle 0,2 % kokonaiskustannuksista, joten merkitys on kokonaisuu- den osalta vähäinen.

Lukiokoulutuksen toimintamenot	Palkkaus, muutos (%) 2015-2016	Muut menot, muutos (%) 2015-2016	
		2016	Yhteensä, muutos (%) 2015-2016
Opetus	-0,1	8,4	0,6
Ruokailu	-16,7	1,9	1,9
Sisäinen hallinto	-9,7	-5,7	-8,7
Kiinteistömenot yhteensä	-5,5	0,2	0,1
<i>Kiinteistöjen ylläpito</i>	-5,5	-1,7	-1,7
<i>Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.</i>		2,2	2,2
Muu opiskelijahuolto	-7,9	-28,7	-15,4
Muut menot	11,3	-4,0	1,2
Yhteensä	-0,9	1,3	-0,2

Lähde: Kouluikkuna

Opiskelijamäärien muutos oli kaksijakoinen. Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla yhteenlaskettu opiskelijamäärä kasvoi 1,6 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 0,7 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla opiskelijamäärä sen sijaan laski 0,6 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 0,4 %. Koko vertailuaineistossa opiskelijamäärä kasvoi 1,0 %, joten laskennallisesti se pienensi opiskelijamäärällä laskettavia yksikkökustannuksia. Nuorille tarkoitetun vähintään 75 kurssin oppimäärän opiskelijoita oli 1,0 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Aikuisille tarkoitetun oppimäärän (vähintään 44 kurssia) opiskelijamäärä kasvoi 1,1 %. Myös aineopiskelijoita oli 12,7 % edellistä vuotta enemmän.

Opiskelijamäärä	Muutos (%) 2015-2016
Lukiokoulutus, nuorten oppimäärä	1,0
Lukiokoulutus, aikuisten oppimäärä	1,1
Opiskelijat yhteensä	1,0
Aineopiskelijat	12,7

Lähde: Kouluikkuna

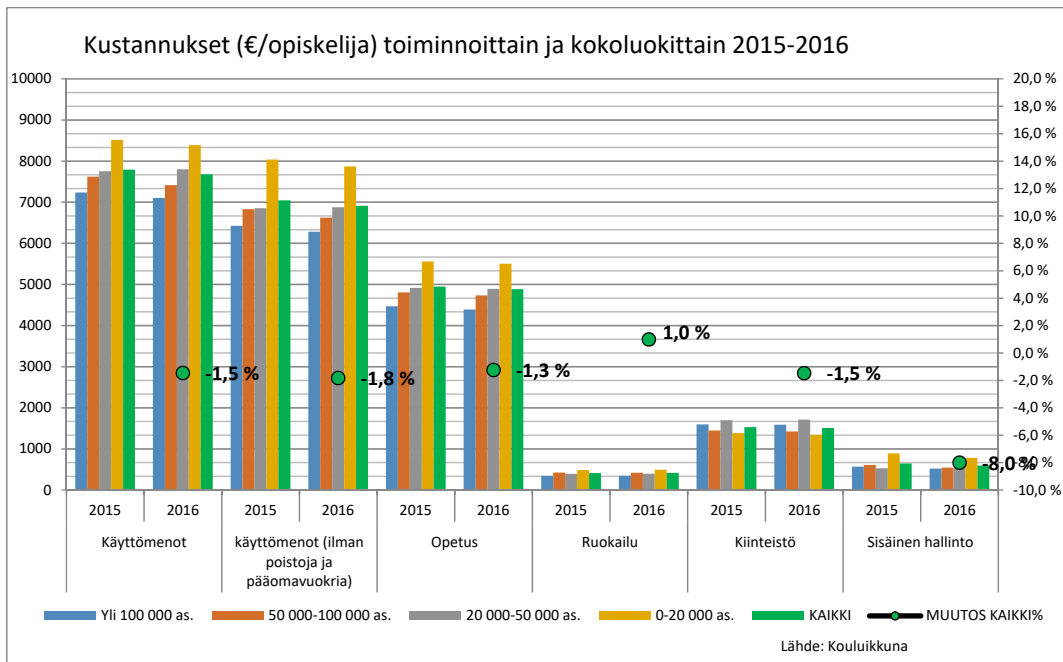
9.1 Lukiokoulutuksen kustannukset kuntakoon ryhmissä

Vuonna 2016 lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaiskustannukset olivat keskimäärin 7 677 euroa opiskelijaa kohden. Kustannuksissa ovat mukana poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kuntakoryhmittäin kokonaiskustannukset jakoutuivat seuraavasti:

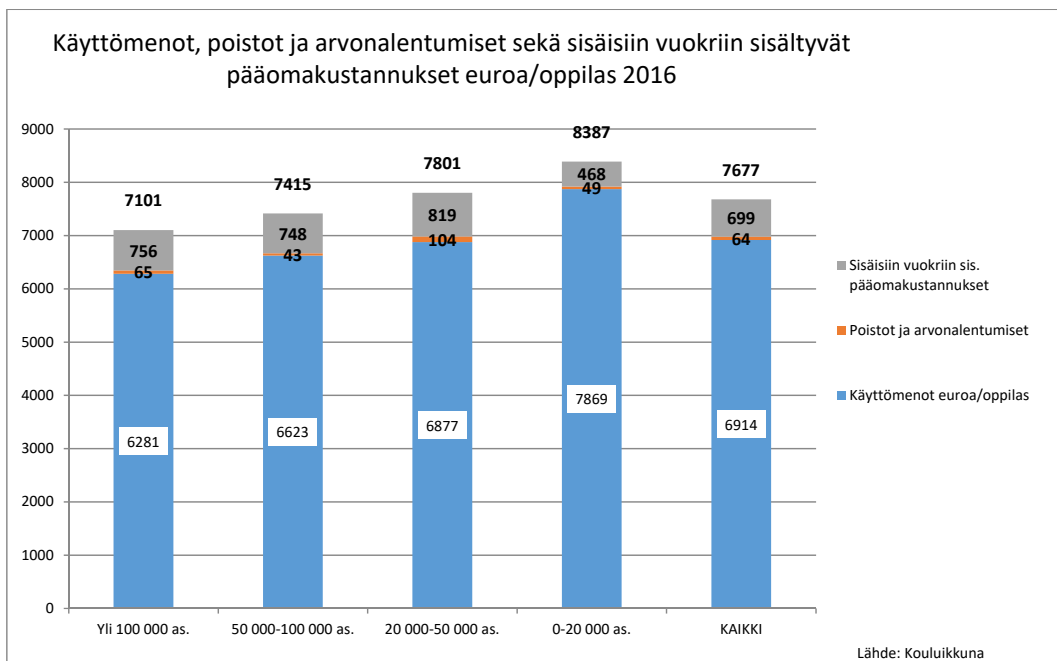
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 101 €, muutos -1,8 % (v. 2015, 7 235 €)
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 7 414 €, muutos -2,7 % (v. 2015, 7 621 €)
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 7 801 €, muutos +0,6 % (v. 2015, 7 753 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 387 €, muutos -1,5 % (v. 2015, 8 517 €)
- Kaikki vertailukunnat 7 677 €, muutos -1,5 % (v. 2015, 7 791 €)

Kun kustannuksia tarkasteltiin ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, lukiokoulutuksen keskimääräiset käyttökustannukset olivat 6 914 euroa/opiskelija. Kuntakoryhmittäin kustannukset jakoutuivat seuraavasti:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 6 281 €, muutos -2,3 % (v. 2015, 6 426 €)
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 6 623 €, muutos -3,0 % (v. 2015, 6 830 €)
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 6 877 €, muutos +0,3 % (v. 2015, 6 854 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 7 869 €, muutos -2,1 % (v. 2015, 8 038 €)
- Kaikki vertailukunnat 6 914 €, muutos -1,8 % (v. 2015, 7 043 €)

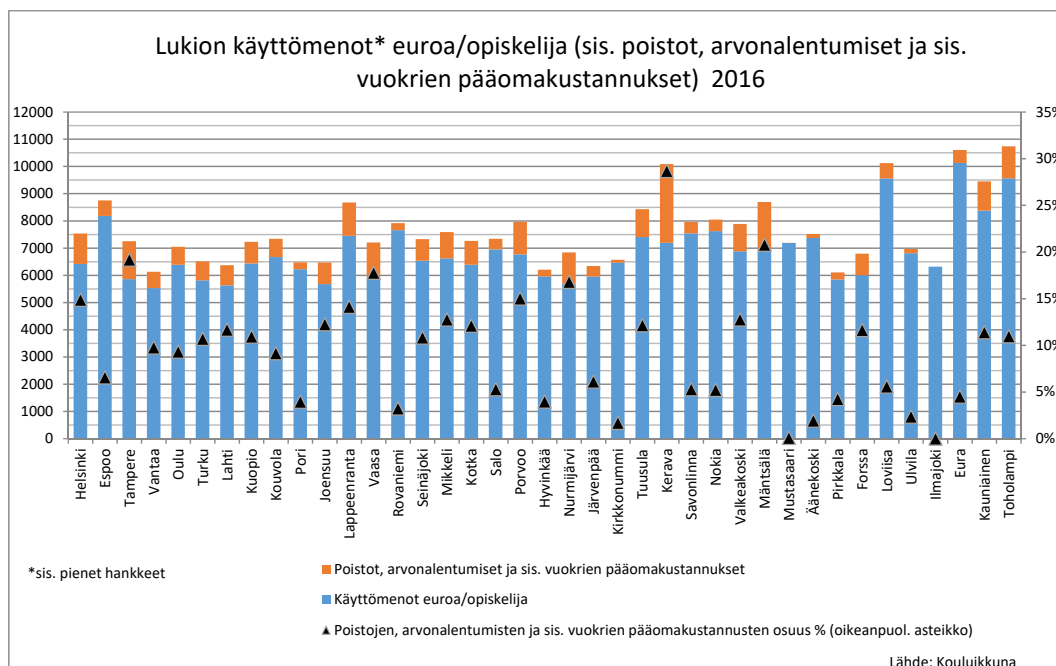

Seuraavassa vertailussa on esitettyä käyttökustannuksien keskiarvo eri kuntakokoryhmillä. Kuvassa on eriteltyä myös sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten sekä suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumisten osuus euroa/opiskelija.

Poistojen, arvonalentumisien ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli pienin alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, mutta suurin jo seuraavassa 20 000 - 50 000 asukkaan kokoryhmässä. Poistoja ja arvonalentumisia oli yksikköhinnassa noin 11 % edellistä vuotta vähemmän. Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset sen sijaan kasvoivat 3,4 %.

Seuraavassa kuviossa yksikkökustannukset on esitetty kunnittain. Kuvassa on erittelynä myös poistojen, arvonalentumisten ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten prosentuaalinen osuus kokonaiskustannuksista (kolmio, oikeanpuol. asteikko).

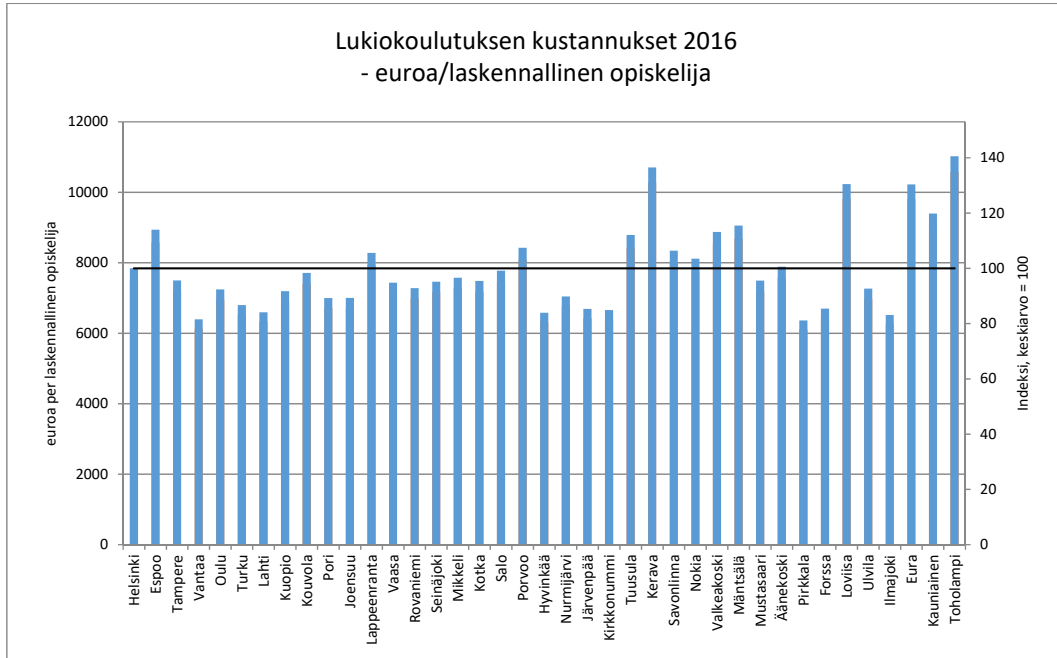

Edellä mainittujen yksikköhintojen laskennassa on käytetty opiskelijamääränä tutkinto-perusteisten opiskelijoiden, eli nuorten ja aikuisten oppimäärää opiskelevien opiskelijoiden määrää sellaisenaan. Aineopiskelijat eivät näin ollen ole mukana laskennassa, vaikka heistä aiheutuvia kustannuksia on mukana toimintamenoissa. Lisäksi aikuisopiskelijoista aiheutuvat kustannukset ovat todellisuudessa pienemmät kuin ns. tavallisilla opiskelijoilla esimerkiksi lyhyemmän oppimäärän vuoksi. Eri opiskelijatyypeistä on kuitenkin mahdollista muodostaa laskennallinen opiskelijamäärä, jossa em. seikkoja on otettu huomioon.

Laskennallinen opiskelijamäärä muodostettiin käyttämällä kustannuspainokertoimia sekä aineopiskelijoiden kurssien määriä. Kertoimina käytettiin koulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen perusteena olleita painokertoimia. Tavallista nuorten oppimäärää opiskelevien opiskelijoiden määrä lasketaan sellaisenaan, joten kerroin on 1. Aikuisten oppimäärän opiskelijoiden ja aineopiskelijoiden kerroin on 0,58. Aineopiskelijoiden määrä saadaan jakamalla suoritettujen valtionosuusperusteiden mukaisten kurssien määrä viidellätoista. Kustannuksina ovat bruttokäyttökustannukset ilman toiselle

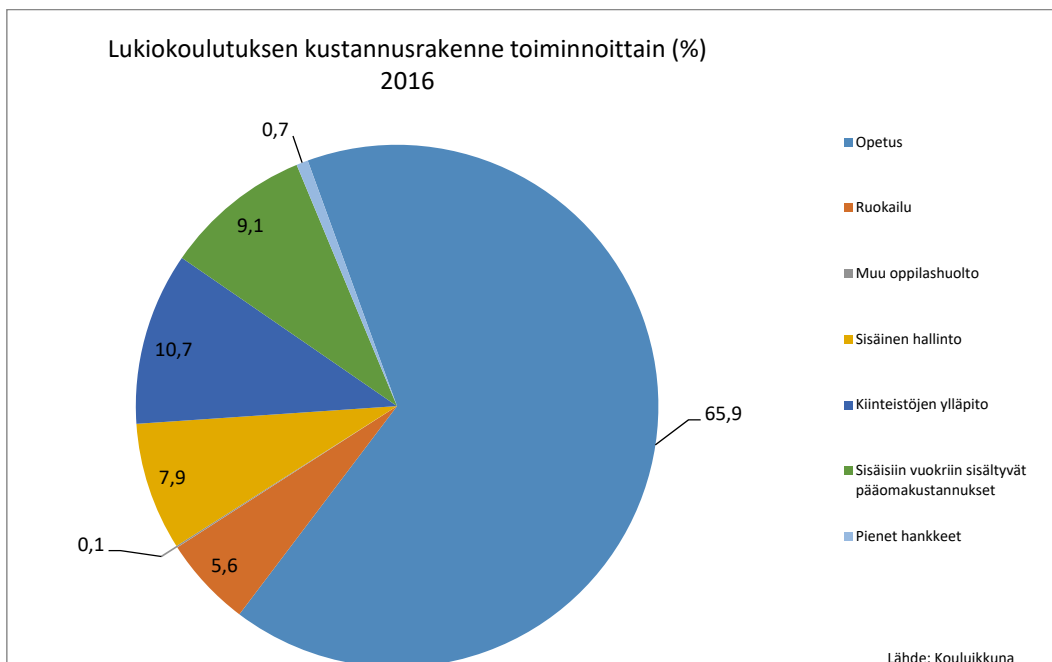
koulutuksenjärjestäjälle maksettavia *kotikunnan maksuosuuksia* sekä valtionosuuspohjaan kuulumattomia ns. *muuta menoja*.

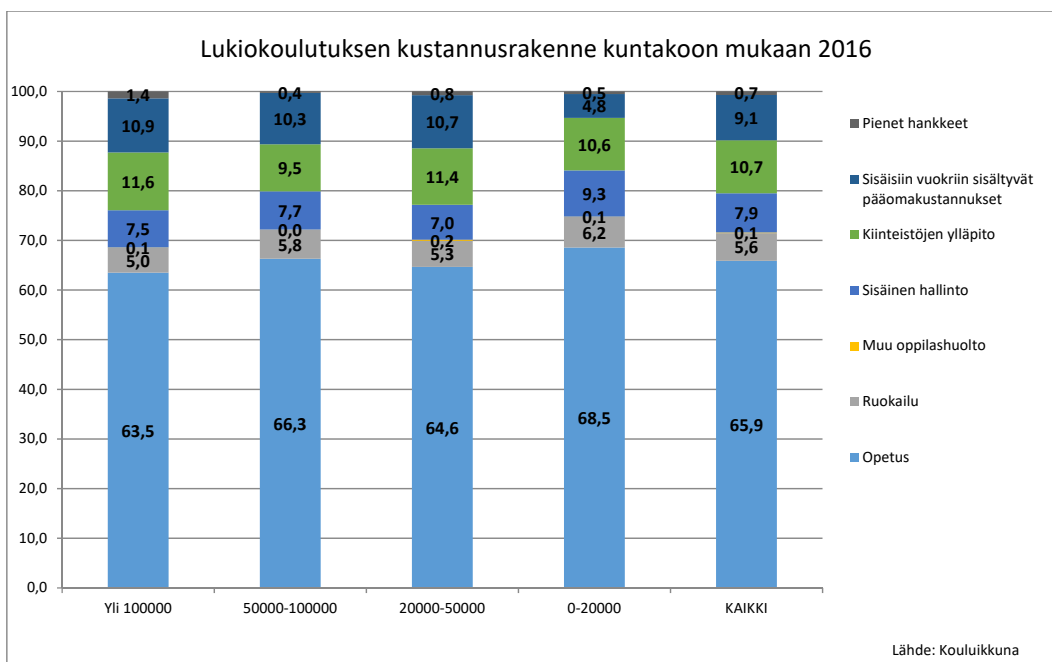
Laskennallisella opiskelijamäärällä laskettujen yksikkökustannusten keskiarvo oli 7 526 euroa/lask. opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnilla yksikkökustannukset olivat keskimäärin 7 017 €/lask.opisk. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien kokoryhmässä keskiarvoksi muodostui 7 278 €/lask.opisk. ja 20 000 - 50 000 asukkaan kokoluokassa 7 759 €/lask.opisk. Pienimpien alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 7 974 euroa per laskennallinen opiskelija.

9.2 Lukiokoulutuksen kustannusrakenne

Lukiokoulutuksen kustannusrakennetta vertailtiin tarkastelemalla toiminnoittaisten kustannusten osuutta kokonaiskustannuksista. Alla olevassa kuviossa on esitetty lukiokoulutuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus kokonaiskustannuksista kunnittain. Kustannuksiin on luettu mukaan myös ns. pienet hankkeet.

Vuonna 2016 opetuksen osuus kustannuksissa oli keskimäärin 65,9 % (65,4 % v. 2015) kaikista toimintamenoista. Opiskelijaruokailuun käytettiin keskimäärin 5,6 % (5,5 % v. 2015) toimintamenoista. Sisäiseen hallinnon osuus oli 7,9 % (8,4 % v. 2015). Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 19,8 % (20,1 % v. 2015) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenosta kiinteistöjen ylläpitoon liittyvien kustannuserien osuus oli 10,7 prosenttiyksikköä ja pääomakustannuserien osuus 9,1 prosenttiyksikköä.

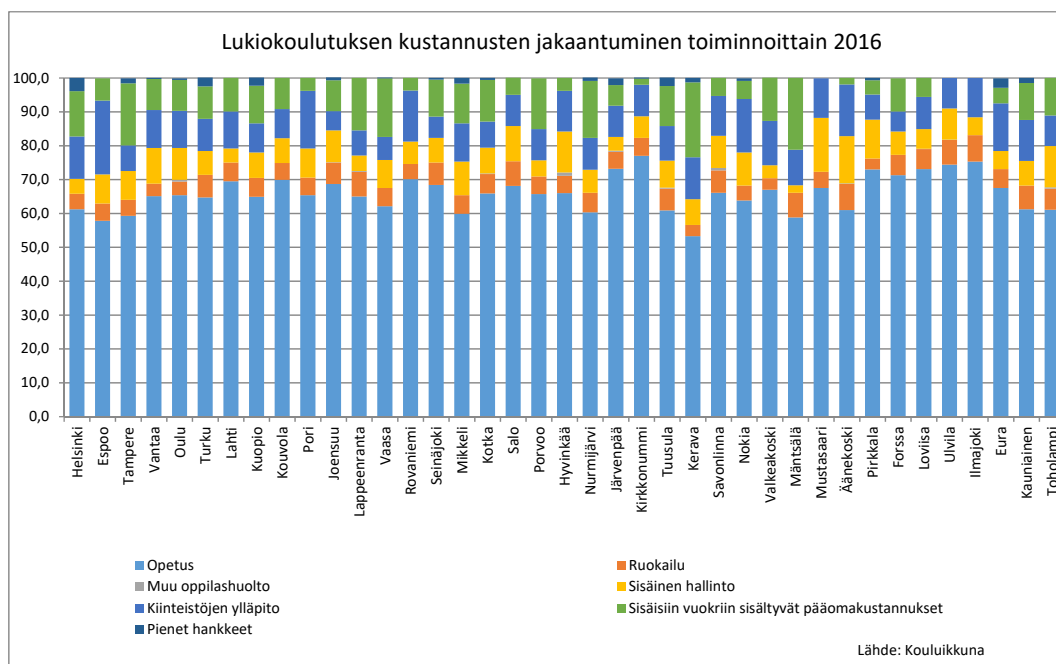

Vuonna 2016 alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä opetukseen liittyvien kustannusten osuus oli keskimäärin 68,5 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 64,6 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 66,3 %. Suurimmissa yli 100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 63,5 %.

Lukiolaisten ruokailukustannukset olivat suhteellisesti suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakoko-ryhmässä, jossa opiskelijaruokailun osuus kustannuksista oli keskimäärin 6,2 %. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa ruokailun osuus oli 5,3 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 5,8 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opiskelijaruokailuun käytettiin 5,0 % lukion toimintamenoista.

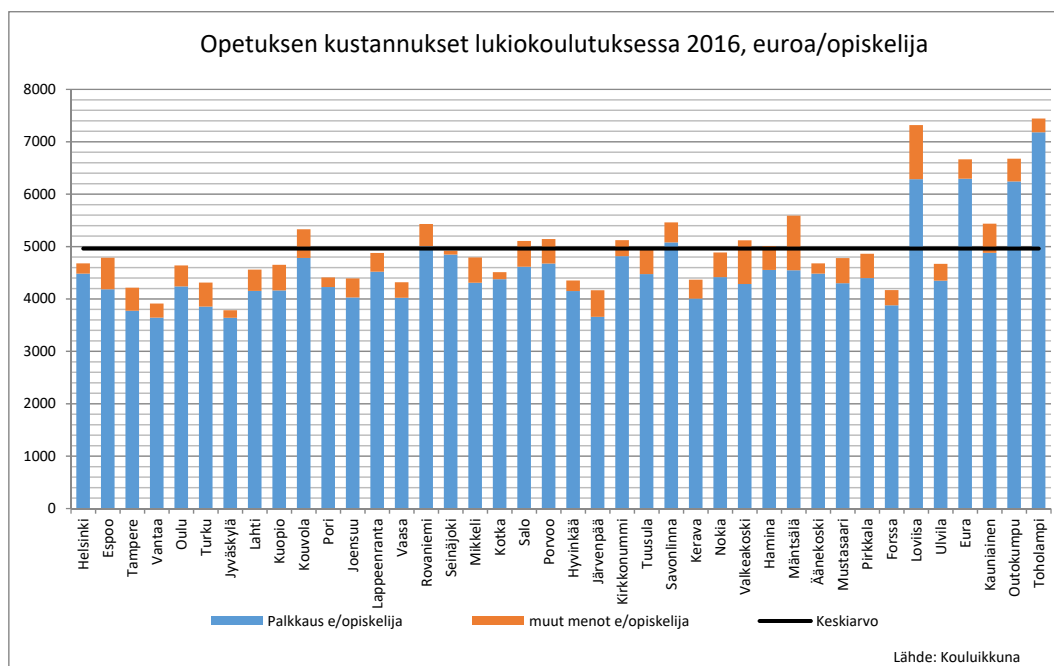
Sisäiseen hallintoon liittyvien kustannusten osuus oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen hallintoon käytettiin keskimäärin 9,3 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 7,0 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 7,7 % sekä yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä 7,5 %.

Lukion kiinteistökustannusten osuus kokonaismenoista oli suurin yli 100 000 asukkaan kunnissa ja pienin alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmällä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukion kiinteistökustannuksiin kokonaiskustannuksista käytettiin keskimäärin 15,4 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 22,1 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 19,8 % sekä yli 100 000 asukkaan kunnissa 22,5 %.

9.3 Opetuksen kustannukset

Seuraavassa kuviossa opetuksen kustannukset on jaettu menolajien mukaisesti palkkakustannuksiin ja muihin menoihin. Palkkakustannukset on esitetty pylvään alemmalla osalla ja muut menot sen päälle jäävällä osalla. Kuvion kunnat ovat asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Vertailukunnissa lukio-opetukseen käytettiin vuonna 2016 keskimäärin 4 884 euroa opiskelijaa kohti vuosimuutoksen ollessa -1,3 %. Summasta opetushenkilöstön palkkojen osuus oli 4 523 €/opiskelija (91,1 %) ja muihin menoihin käytettiin 438 €/opiskelija (8,9 %).

Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetukseen käytettiin 5 503 €/opiskelija, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 4 893 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 731 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opetukseen kului keskimäärin 4 389 €/opiskelija.

Keskimääräinen vuosimuutos oli negatiivinen kaikissa kuntakokoryhmissä. Edelliseen vuoteen verrattuna yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen kustannukset laskivat 1,8 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa kustannukset pienenevät 1,6 % ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 0,5 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kustannukset laskivat 1,0 %.

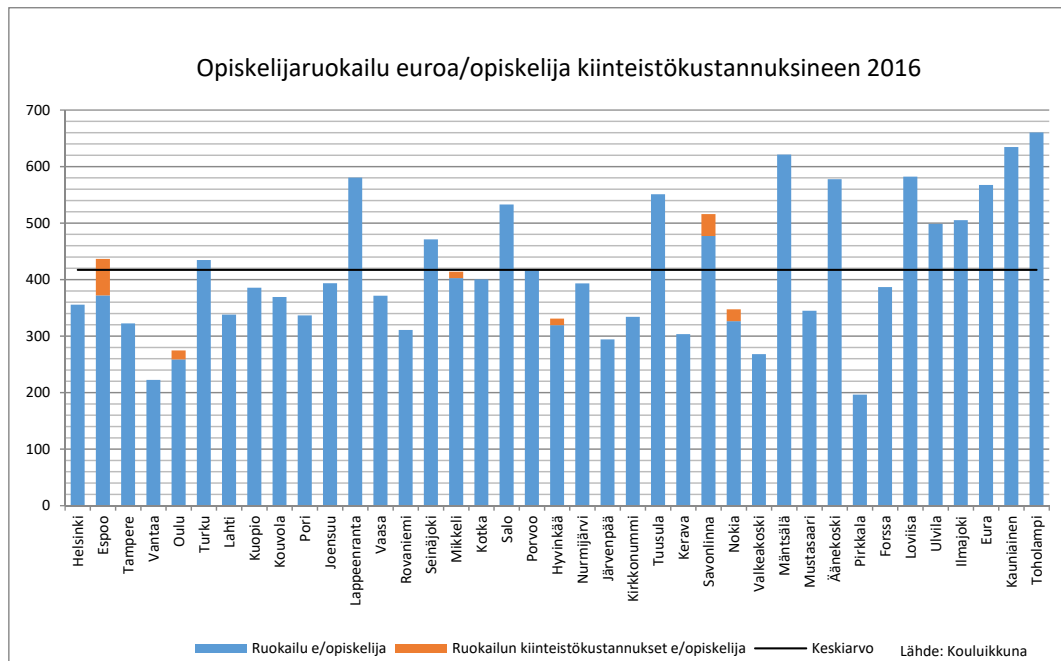
Palkkamenojen osuus poikkesi lievästi toisistaan kuntakokoryhmien välillä. Yli 100 000 asukkaan kunnissa palkkojen osuus oli 90,7 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa

92,1 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa palkkamenojen osuus oli 89,3 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 91,8 %.

9.4 Opiskelijaruokailun kustannukset

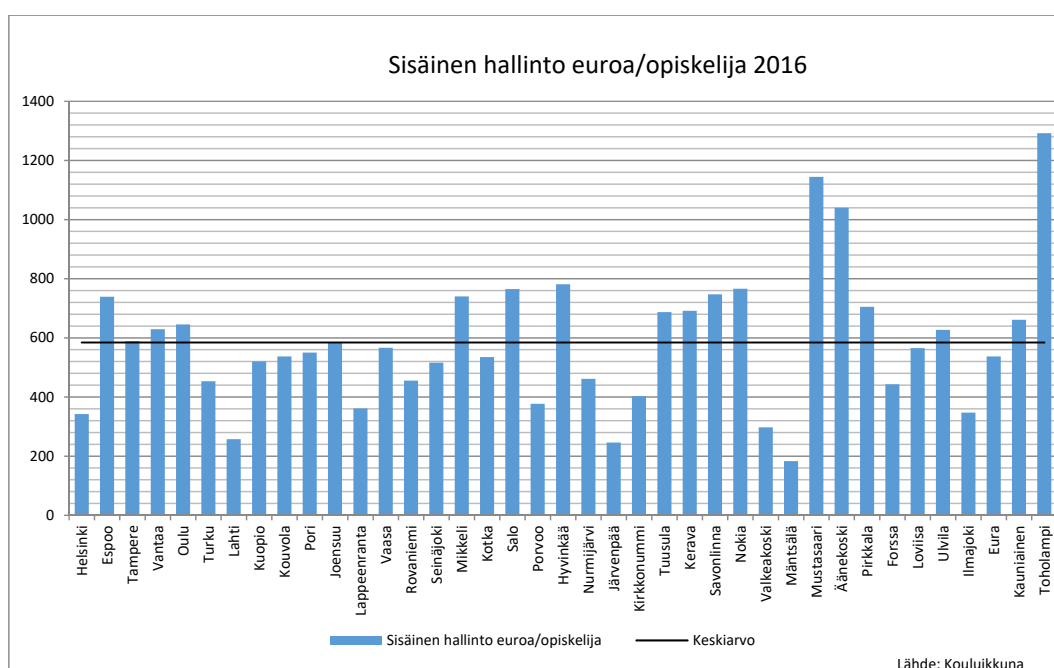
Vuonna 2016 vertailukunnissa käytettiin opiskelijaruokailuun keskimäärin 416 euroa lu-kiolaista kohti. Opiskelijakohtaiset ruokailukustannukset olivat suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmällä, jonka ruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat keski-määrin 494 €/opiskelija, 20 000-50 000 asukkaan kuntien keskiarvon ollessa 396 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kuntien 418 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kokoryhmässä keskiarvo oli 346 €/opiskelija. Keskimääräiset opiskelijaa kohden lasketut kustannukset nousivat 1,0 % edellisestä vuodesta. Yli 100 000 asukkaan kuntien kes-kiarvo kasvoi 1,9 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien kustannukset 1,8 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla vuosimuutos oli 1,1 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryh-män keskiarvo sen sijaan laski prosentin.

Kuviossa on osittain eriteltyä myös keittiöiden kiinteistökustannusten osuus. Keittiön kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona. Tämän tiedon ovat antaneet pääasiassa ne kunnat, jotka tuottavat ruokahuoltopalvelunsa itse.

9.5 Sisäinen hallinto

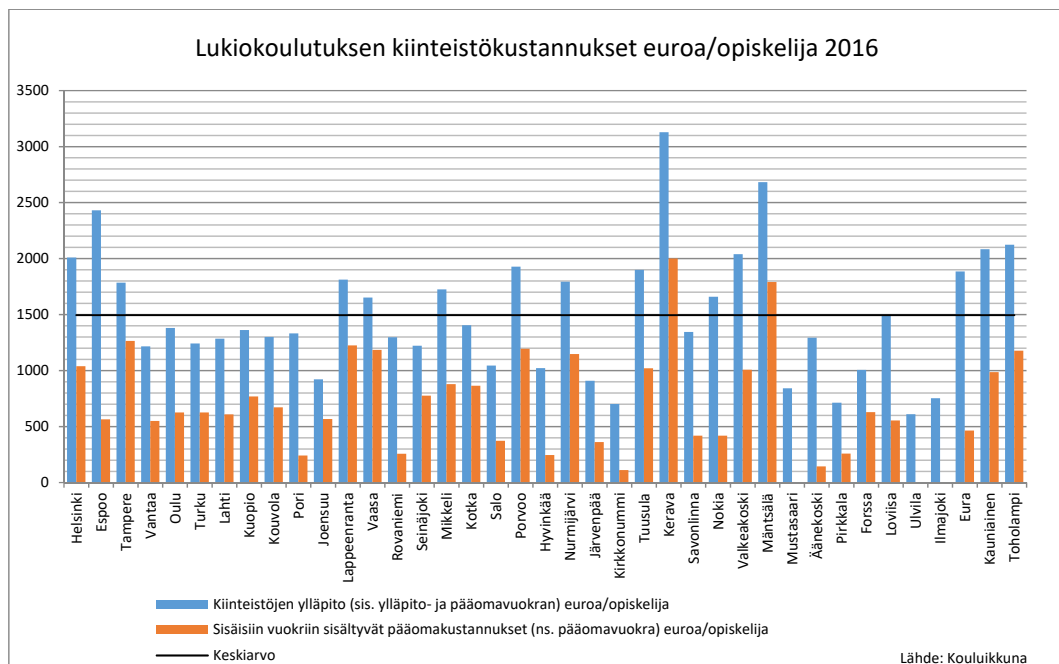
Vuonna 2016 lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin keskimäärin 594 €/opiskelija ja vuosimuutos oli -8,0 %. Kustannuksiksi tilastoidaan mm. palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden menot. Määritelmään sisältyy lisäksi se (laskennallinen) osuus rehtorin palkasta, joka ei ole varinaista opetusta. Koska hallinto on usein keskitetysti hoidettua toimintaa, menojen laskennallinen vyöryttäminen ja kohdentaminen heikentävät vertailtavuutta. Määritelmässä tapahtui myös muutoksia vuonna 2015 tilastokeskuksen kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston luokituksen uudistumiseen liittyen.

Alle 20 000 asukkaan kunnilla sisäisen hallinnon kustannukset olivat jonkin verran suuremmat kuin muissa kuntakokoryhmissä keskiarvon ollessa 779 euroa/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa sisäisen hallinnon kustannukset olivat 533 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 544 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin 522 €/opiskelija. Euroa per opiskelija keskiarvo laski kaikkien kuntakokoryhmien osalta lukuun ottamatta 20 000 - 50 000 asukkaan kokoluokkaa, jossa opiskelijakohtaiset hallinnon kustannukset olivat 1,0 % edellistä vuotta korkeammat. Noin 57 prosentilla vertailtavista kunnista hallinnon yksikkökustannukset olivat edellistä vuotta pienemmät. Negatiiviset vuosimuutokset olivat myös suuruudeltaan positiivisia isompia.

9.6 Kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksia esittävässä kuvassa pidemmällä pylväällä on kuvattu lukiokoulutuksen kiinteistömenot opiskelijaa kohden. Niihin on sisällytetty kiinteistöjen ylläpidon kustannukset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Lyhyemmät pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista. Korkeammalle jäävä osuus kuvaa siis kiinteistöjen ylläpitoon liittyviä kustannuksia.

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä kiinteistöjen ylläpito- ja pääomakustannukset olivat keskimäärin 1 588 euroa opiskelijaa kohti. 50 000-100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset olivat 1 422 €/opiskelija ja 20 000-50 000 asukkaan kunnilla 1 709 €/opiskelija. Alle 20 000 asukkaan kuntien kiinteistömenot olivat 1 338 €/opiskelija.

Vertailukunnissa kiinteistöjen keskimääräiset kokonaiskustannukset olivat 1 507 €/opiskelija. Muutos edelliseen vuoteen oli -1,5 %. Kiinteistömenot laskivat kaikilla kuntakoryhmillä lukuun ottamatta 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakoryhmää, jolla kiinteistökustannuksista laskettu yksikköhinta kasvoi hieman. Yli 100 000 asukkaan kunnilla kiinteistömenot vähenivät keskimäärin 0,3 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 1,8 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset nousivat 1,1 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla ne laskivat 3,3 %.

Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä keskimäärin 755 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 749 €/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa sisäisten vuokrien pääomakustannukset

olivat 819 €/opiskelija ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 468 €/opiskelija. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 699 €/opiskelija.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistömenoista oli keskimäärin 48,8%, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 51,3 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 41,1 % ja pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa 30,5 %. Koko aineistossa pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 43,2 %.

10 Lukiokoulutuksen toiminnalliset tiedot

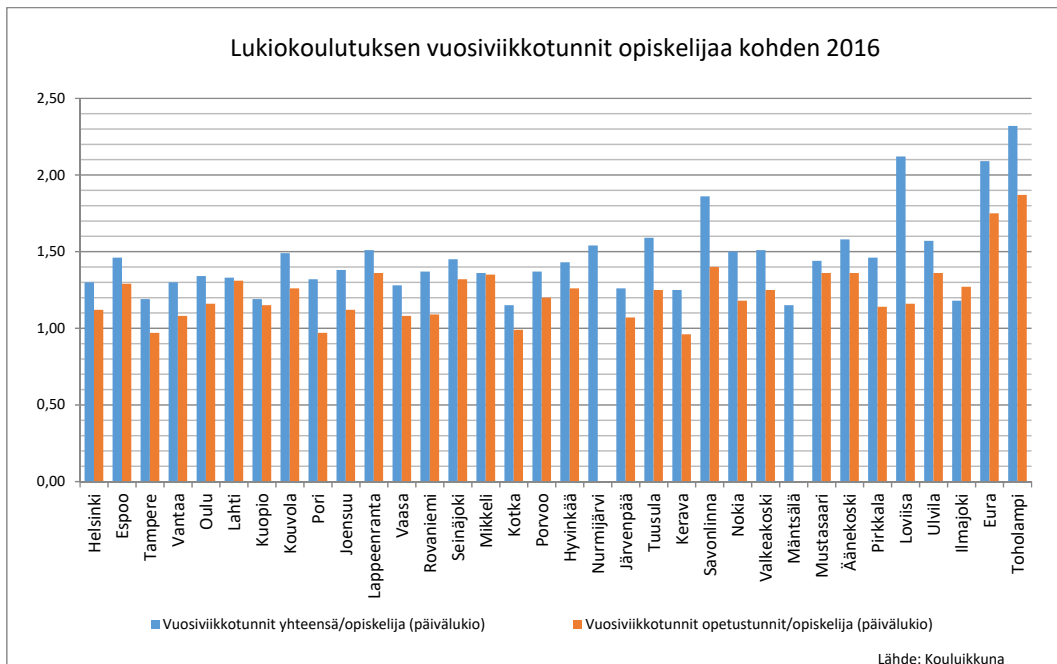
10.1 Lukiokoulutuksen opetusresurssit vuosiviikkotunteina

Seuraavassa vertailussa on esitetty päivälukioissa annettu opetus vuosiviikkotunteina opiskelijaa kohden.

Vuosiviikkotunnit yhteensä/opiskelija -tunnusluku on esitetty pidemmällä pylväillä. Tunnneissa ovat mukana eri oppiaineiden luokkatunnit, oppilaanohjauksen luokkatunnit, tukiopetus- ja kerhotunnit sekä demonstraatioiden valmistelutunnit.

Vuosiviikkotunnit opetustunnit/opiskelija -tunnusluku on esitetty lyhyemmällä pylväillä. Niihin sisältyvät lukiokoulutuksen luokkaopetustunnit mukaan lukien oppilaanohjaus. Tunteihin ei sisälly tukiopetusta, demonstraatioiden valmistelu- tai muita tunteja, jotka eivät ole varsinaista luokkaopetusta.

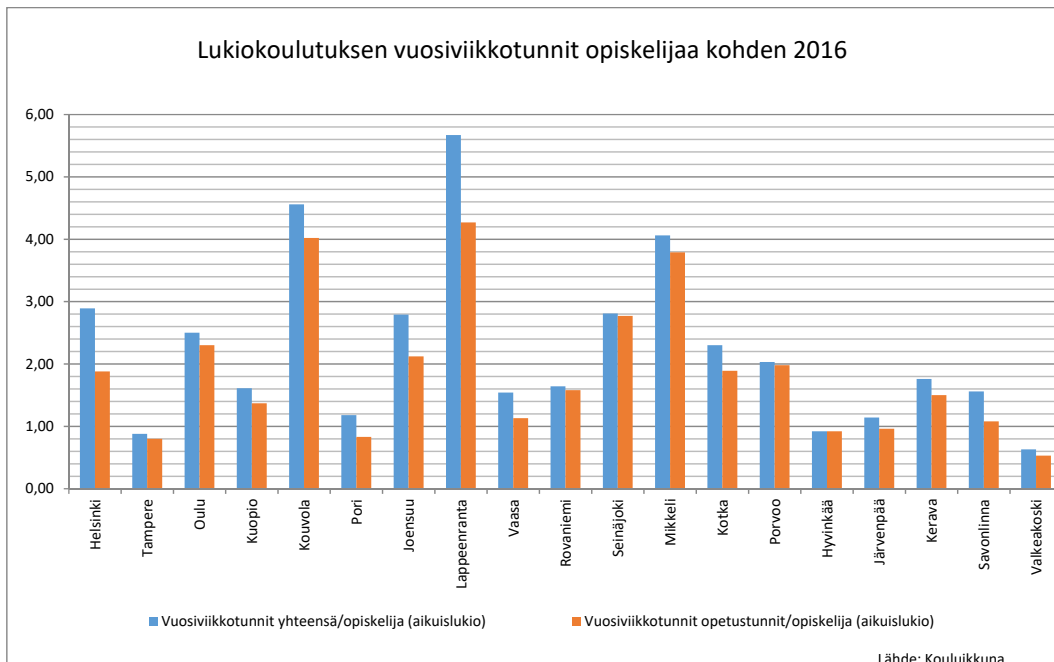

Vertailukunnissa keskimääräinen lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntien määrä päivälukioissa oli 1,46 vvt/opiskelija. Varsinaiseen opetukseen käytettiin keskimäärin 1,23 vvt/opiskelija. Kaikkien vuosiviikkotuntien määrä laski (-0,09) edellisestä vuodesta ja varsinaiseen opetukseen käytettävien -0,12 vvt.

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä keskimääräinen vuosiviikkotuntien määrä oli 1,72 vvt/opiskelija. Keskiuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa vuosiviikkotunteja oli 1,45 opiskelijaa kohden ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1,37 vvt/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä vuosiviikkotuntien oli keskimäärin 1,30 per opiskelija.

Varsinaiseen opetukseen käytettiin alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 1,41 vvt/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 1,20 vvt/opiskelija, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 1,17 vvt/opiskelija ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 1,15 vvt/opiskelija.

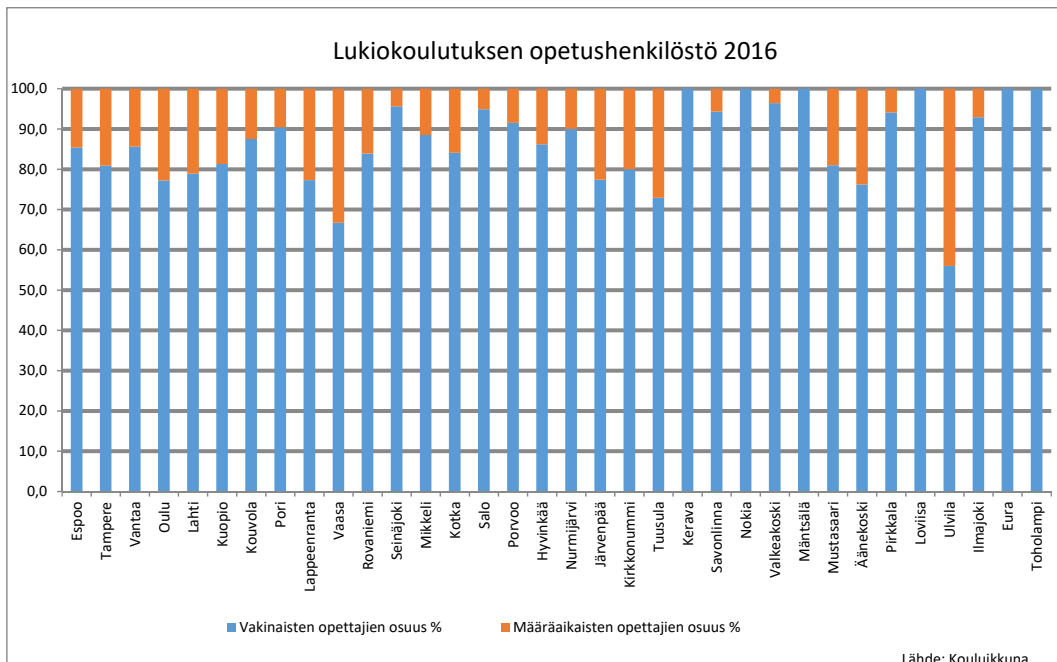
Vuosiviikkotuntien määrät erosivat kuntakoryhmittäin. Pienemmissä kuntakoryhmissä opiskelijaa kohden laskettu keskimääräinen vuosiviikkotuntimäärä oli suurempi kuin suuremmissa kaupungeissa.

Aikuislukioissa kaikkien opetustuntien määrä oli keskimäärin 2,24 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohden ja varsinaisen opetuksen tunnit 1,88 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohden.

10.2 Opetushenkilöstö

Lukiokoulutuksen henkilöstötietoina kerättiin mm. opetustehtävissä toimivien henkilöiden määrä 31.12. tilanteen mukaan. Mukaan luettiin kaikki virka- tai työsuhteessa olevat opettajat, tuntiopettajat ja rehtorit. Tieto jaoteltiin työ- tai virkasuhteiden vakinaisuuden ja määräaikaisuuden perusteella.

Vuonna 2016 vakinaisten opettajien osuus yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä oli 81,6 % (v. 2015 81,6 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa vakinaisen henkilöstön osuus oli 86,0 % (v. 2015 86,6 %) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 89,7 % (v. 2015 90,5 %) Opetushenkilöstöstä. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vakinaisia opettajia oli 87,5 % (v. 2015 91,0 %). Kunnittain laskettu kaikkien kuntien vakinaisen henkilöstön osuuksien keskiarvo oli 86,7 % (v. 2015 87,9 %).

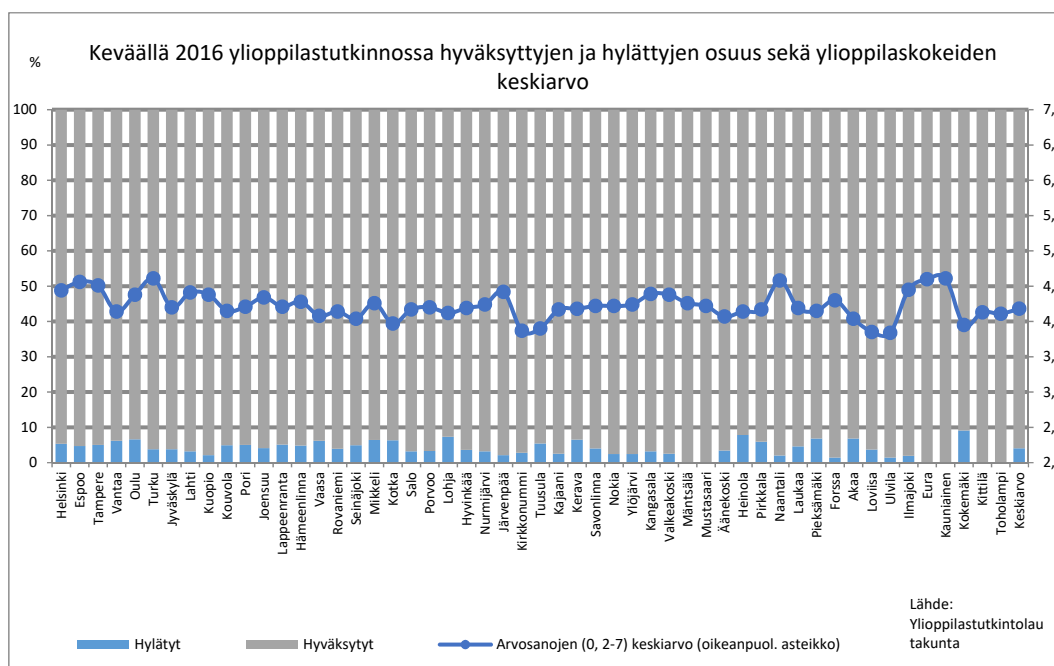
Näin ollen määräaikaista opettajia oli yli 100 000 asukkaan kunnissa 18,5 % (v. 2015 18,4 %). 50 000-100 000 asukkaan kunnissa määräaikaaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 14,0 % (v. 2015 13,4 %) ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 10,3 % (v. 2015 9,5 %) henkilöstöstä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten osuus oli keskimäärin 12,5 % (v. 2015 9,0 %). Kaikkien kuntien keskiarvo oli määräaikaisten osalta 13,3 % (v. 2015 12,1 %).

Vakinaisen henkilöstön osuus laski edellisestä vuodesta 1,2 prosenttiyksikköä ja määräaikaisten osuus vastaavasti nousi samassa suhteessa. Kaikkien kuntaryhmien keskiarvo oli edellistä vuotta pienempi vakinaisen henkilöstön osuuden osalta, lukuun ottamatta yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmää, jonka keskiarvo säilyi ennallaan.

11 Lukiokoulutuksen laatu- ja vaikuttavuustietoja

11.1 Ylioppilastutkinnon suorittaneet

Lukiokoulutuksen vaikuttavuuden osalta vertailtiin mm. ylioppilastutkinnoissa hyväksytyjen ja hylättyjen opiskelijoiden määriä. Samassa yhteydessä tarkasteltiin kuntakohdaisesti ylioppilastutkintolautakunnan antamia arvosanojen keskiarvoja (asteikko 2-7). Vertailussa on huomioitava määritelmälliset muutokset ylioppilastutkintolautakunnan muuttuneiden tilastointitapojen seurauksena. Termi "*Hylätty*" ei ole enää käytössä, vaan se on korvattu termillä "*Ei tutkintoa, vaikka mahdollista (ETVM)*". Tällaiseksi lasketaan kokelas, joka on osallistunut neljään pakolliseen kokeeseen, mutta ei saanut tutkintoa suoritettua. Tämän raportin vertailussa *hylätyt* on rinnastettu ETVM -käsitteeseen.

Kevään 2016 ylioppilaskirjoituksissa hyväksytyyn suoritukseen sai keskimäärin 96,0 % kunnan/opetuksen järjestäjän kokelaista. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä hyväksytyjen määrä oli keskimäärin 95,5 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnoissa hyväksymisprosentti oli keskimäärin 95,2 %. 20 000-50 000 kunnissa ylioppilastutkinnoissa läpäisi 96,8 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä ylioppilaskokelaista hyväksyttiin 96,0 %.

Näin ollen hylätyitä suorituksia kevään 2016 ylioppilaskirjoituksissa oli yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimäärin 4,5 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4,8

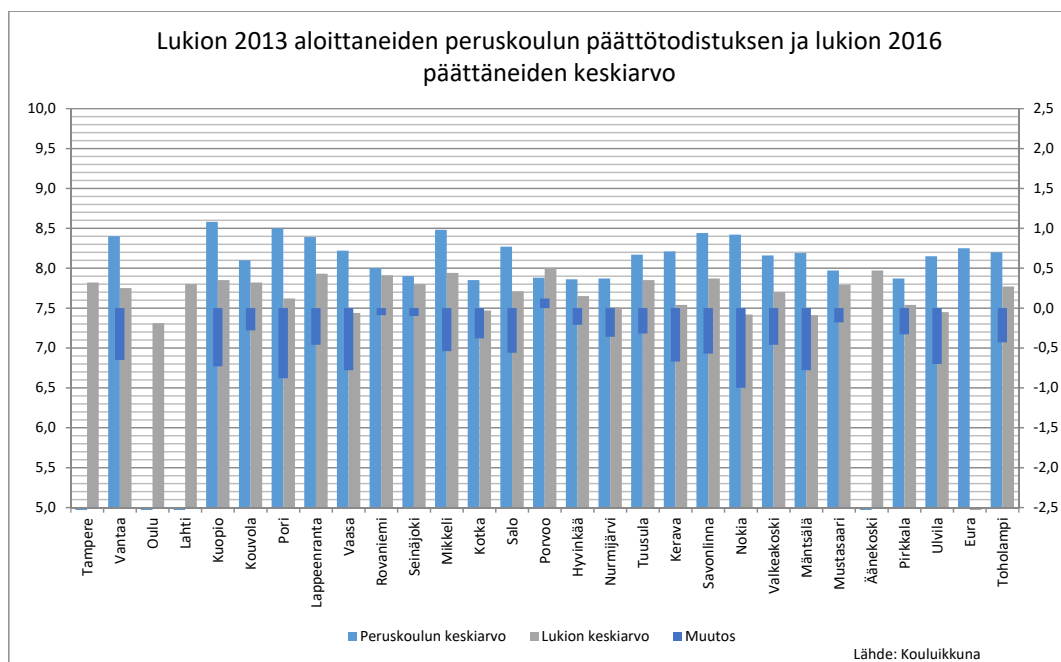
% ja 20 000-50 000 as. kunnissa sekä alle 20 000 as. kunnissa keskimäärin 3,2 %. Koko aineistossa hylkäysprosentti oli 4,2, joka oli 1,4 prosenttiyksikköä edellistä vuotta vähemmän. Hylättyjen suoritusten osuus laski kaikkien kuntakokoryhmien keskiarvon osalta, mutta tietoja ei voida kuitenkaan pitää suoraan vertailukelpoisena käsitelmutooksista johtuen.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnon suorittaneiden arvosanojen keskiarvo oli 4,40, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4,17 ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 4,10. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä arvosanojen keskiarvo oli 4,14. Koko aineistossa ylioppilastutkintolautakunnan antamien arvosanojen keskiarvo oli 4,18, joka on 0,07 pistettä edellistä vuotta pienempi. Tilastointitavan muutokset vaikuttavat osittain myös arvosanojen ajalliseen vertailtavuuteen.

Yli 100 000 asukkaan kuntien keskimääräinen arvosana laski 0,05 pistettä. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla arvosanojen keskiarvo laski 0,11 pistettä ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 0,13 pistettä. Alle 20 000 asukkaan kuntaryhmässä arvosanojen keskiarvo pysyi lähes ennallaan (muutos -0,01).

11.2 Peruskoulun ja lukion päättötodistusten keskiarvovertailu

Lukiokoulutusta arvioitiin vertailemalla lukion aloittaneiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvojen keskiarvoa sekä lukion suorittaneiden keskiarvojen keskiarvoa. Lukion 2013 aloittaneiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoa verrattiin lukion 2016 päättötodistuksien keskiarvoon. Tiedot koskevat suomenkielistä opetusta.

Lukiossa 2013 aloittaneiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli vertailukunnissa keskimäärin 8,2. Lukion päättötodistuksien keskiarvo 2016 oli keskimäärin 7,7, joten arvosanan muutos peruskoulusta lukioon oli keskimäärin -0,5. Päättötodistusten keskiarvot eivät muuttuneet edelliseen vuoteen verrattuna.

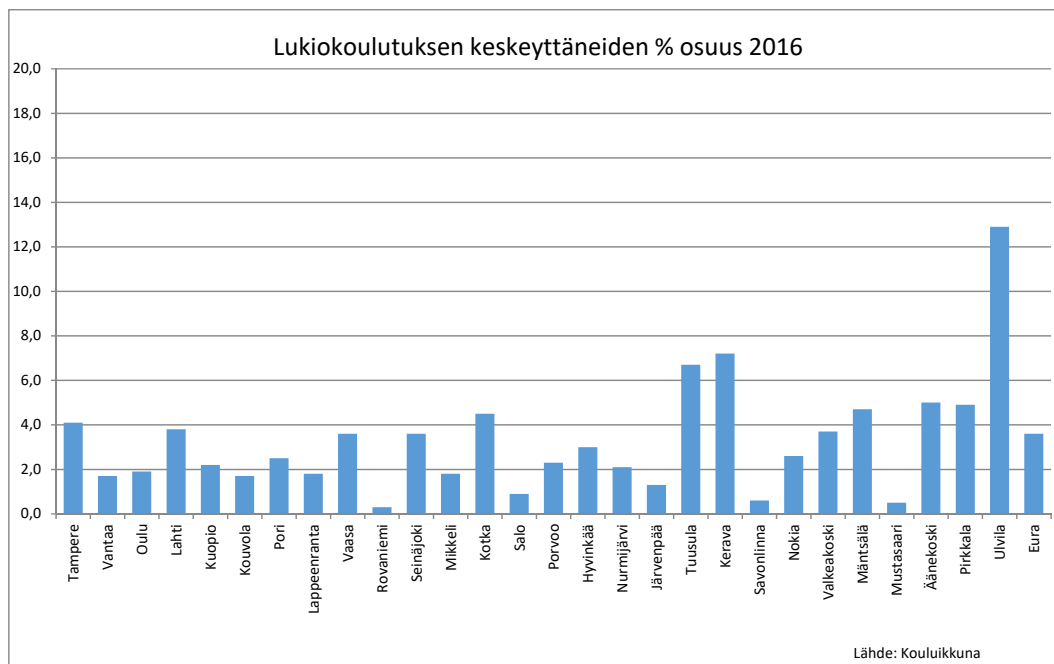
Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli 8,1. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvojen keskiarvo oli 8,4 ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 8,1. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli keskimäärin 8,3.

Lukion päättötodistusten keskiarvo oli yli 100 000 asukkaan kunnilla keskimäärin 7,76 ja se laski hieman edellisestä vuodesta. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 7,85, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 7,62 ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 7,58.

Suurissa kunnissa lukion ja peruskoulun keskiarvojen erotus oli pienempi kuin pienemmissä kuntakokoryhmissä. Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimääräinen arvosanojen muutos oli -0,33 ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa -0,48. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa keskiarvon muutos oli keskimäärin -0,51 ja alle 20 000 asukkaan kunnissa -0,53.

11.3 Keskeyttäminen lukiokoulutuksessa

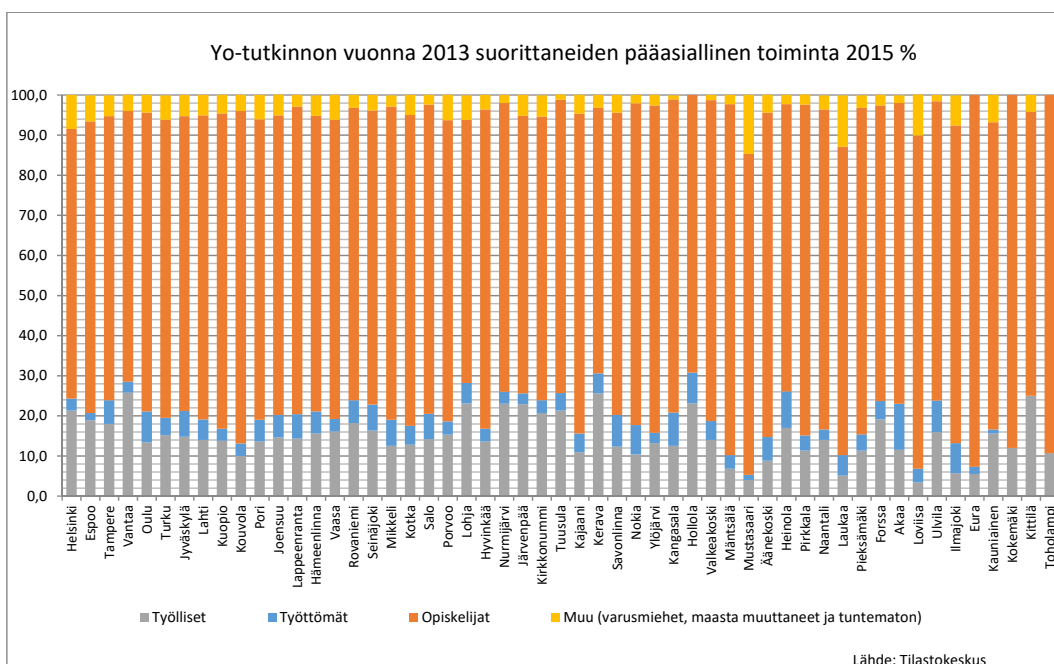
Lukiokoulutuksen keskeyttämisessä tarkasteltiin lukuvuotta 2015–2016. Keskeyttäneiden määrään sisällytettiin lukuvuoden aikana kaikki ne lukiokoulutuksen keskeyttäneet, jotka eivät jatkaneet lukiokoulutuksen piirissä. Mikäli opiskelija vaihtoi ammatilliseen koulutukseen, luettiin hänet tässä yhteydessä keskeyttäneisiin.

Vertailuaineiston kunnilla keskimääräinen lukion keskeyttämisprosentti vuonna 2016 oli 3,3 %, joka on 0,1 prosenttiyksikköä edellistä vuotta pienempi. Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskeyttämisprosentti oli keskimäärin 2,7 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen keskeytti 2,3 % opiskelijoista. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa keskeyttäneitä oli 3,5 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 5,4 % lukion opiskelijoista. Tietoihin sisältyi 29 kuntaa, joista 25 kunnassa (n. 86 %) keskeyttäneitä oli alle 5 % opiskelijoista.

11.4 Ylioppilastutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden asemaa selvitetiin tarkastelemalla sitä, mitä on heidän pääasiallinen toiminta kahden vuoden kuluttua tutkinnon suorittamisesta. Aineistona käytettiin yo-tutkinnon vuonna 2013 suorittaneiden sijoittumista vuoden 2015 lopussa, joka oli tuorein käytettävissä oleva tilasto. Ylioppilaat ovat kunnan järjestämän lukiokoulutuksen opiskelijoita lukuun ottamatta Hämeenlinnaa ja Jyväskylää, joissa vertailun koulutuksen järjestäjä on kuntayhtymä.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vuoden 2013 ylioppilaista oli vuoden 2015 lopussa päätoimisia opiskelijoita 72,8 % (muutos +0,4 %-yks.). Toivissa ylioppilaista oli 17,2 % (muutos -0,9 %-yks.) ja työttömänä 4,4 % (muutos +/- 0). Muiden esimerkiksi varusmiesten, maasta muuttaneiden ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa osuus oli 5,5 % (muutos +0,4 %-yks.).

Vastaavasti 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa opiskelijoiden osuus oli keskimäärin 76,0 % (muutos -2,6 %-yks.), työllisten 14,5 % (muutos +1,6 %-yks.), työttömien 5,2 % (+0,8 %-yks.) ja muiden osuus 4,4 % (muutos +0,3 %-yks.).

20 000-50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opiskelijoiden osuus oli keskimäärin 75,2 % (muutos -0,6 %-yks.), työllisten 16,9 % (muutos -0,1 %-yks.), työttömien 4,9 % (muutos +1,5 %-yks.) ja kategorian muu 3,0 % (muutos -0,8 %-yks.).

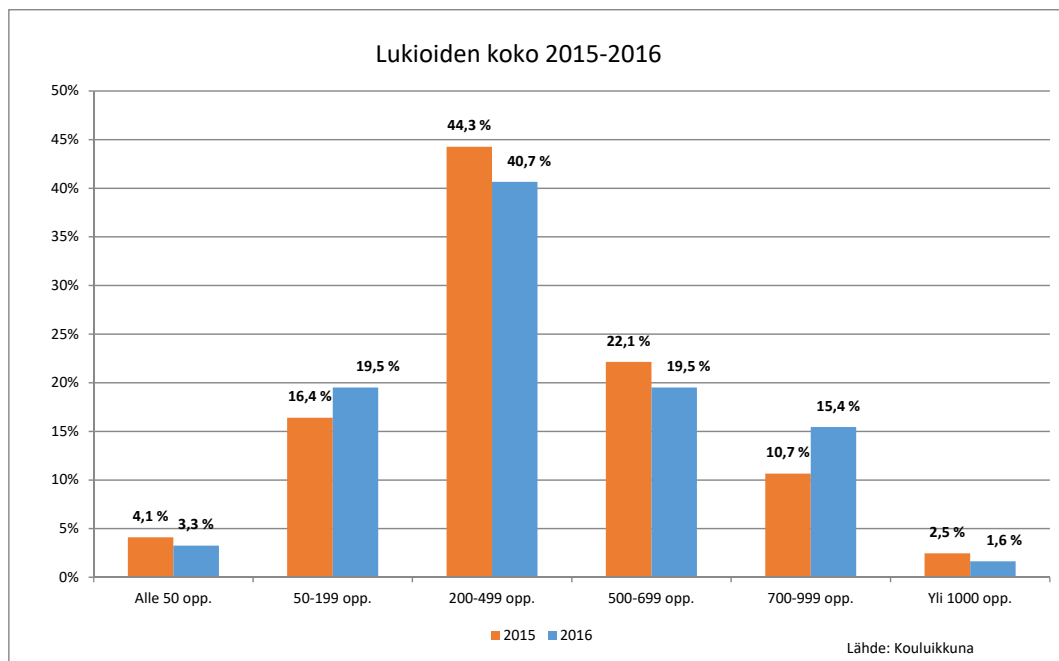

Alle 20 000 asukkaan kunnissa vuonna 2013 valmistuneista ylioppilaista oli opiskele-
massa keskimäärin 79,8 % (muutos +0,8 %-yks.), työelämässä oli 11,5 % (muutos -
0,5 %-yks.), työttömänä 4,1 % (muutos +0,2 %-yks.) ja kategoriassa muu 4,6 %
(muutos -0,6 %-yks.).

Koko vertailuaineistossa 2013 valmistuneista ylioppilaista oli vuoden 2015 lopussa opis-
kelemissä keskimäärin 76,4 % (muutos -0,5 %-yks.), työelämässä 14,7 % (muutos
+0,1 %-yks.), työttömänä 4,6 % (muutos +0,7 %-yks.) ja muiden esimerkiksi varus-
miesten, maasta muuttaneiden ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa, osuus oli
4,3 % (muutos -0,2 %-yks.).

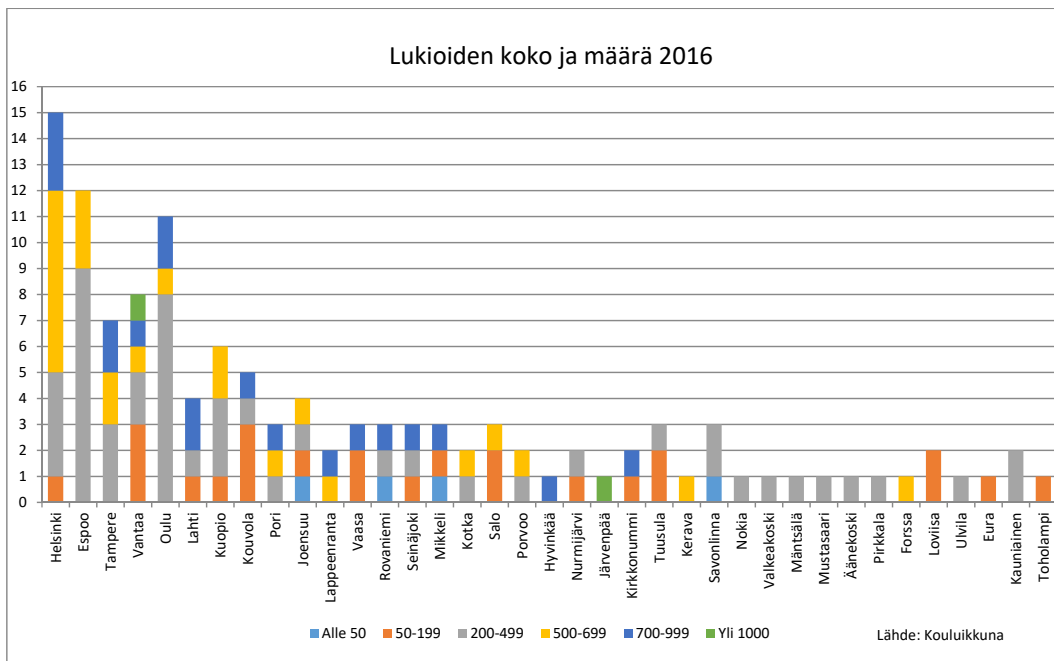
11.5 Oppilaitosten koko ja määrä

Vuoden 2016 oppilaitostietoihin sisältyi yhteensä 123 lukiota. Näistä 50 eli 41 % oli 200–
499 opiskelijan lukioita. Seuraavaksi eniten oli alle 200 opiskelijan lukioita, joita oli ai-
neistosta 25 (23 %). 500–700 opiskelijan lukioita oli yhteensä 24 (20 %) ja yli 700
opiskelijan lukioita 21 (17 %). Yli 1000 opiskelijan lukiot sijaitsivat Vantaalla ja Järven-
päässä. Keskimääräinen lukiokokoo, eli tutkinto-opiskelijoiden määrä jaettuna lukioiden
määrällä oli 411, kun se vuotta aikaisemmin oli 399.

Lukioiden keskimääräinen koko kasvoi edellisestä vuodesta hieman. Aineiston alle 200
opiskelijan lukioiden osuus oli 2,3 prosenttiyksikköä edellistä vuotta suurempi. Sekä
200–499 opiskelijan ja 500–699 opiskelijan lukioiden osuus laski 3 prosenttiyksikköä,
mutta yli 700 opiskelijan lukioiden osuus kasvoi 4 prosenttiyksikköä. Keskimääräinen

lukiokoko kasvoi 12 opiskelijalla. Kuntaakohtainen lukiokoon mediaani oli 347 opiskelijaa vuonna 2015 ja 354 opiskelijaa vuonna 2016.

---

12 Yhteenveto

Tarkasteltaessa eri kuntakoryhmien välisiä kustannuseroja voidaan todeta, eri kokoluokissa on eroja kustannusten ja kustannusrakenteen suhteen. Lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat pienillä kunnilla suuremmat kuin isoilla kunnilla. Kustannusrakenteessa tietyt toiminnot painottuivat kunnan koon mukaan.

Vuonna 2015 Kouluikkunan kuntien keskimääräiset käyttökustannukset olivat 7 677 euroa opiskelijaa kohti. Vuoteen 2015 verrattuna keskimääräinen yksikköhinta laski 1,5 %. Koko aineiston yhteenlasketut euromääräiset kustannukset laskivat 0,2 %, vaikka opiskelijamäärässä kasvoi 1,0 %. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksi laski vuodesta 2015 vuoteen 2016 0,6 %. Hintaindeksillä korjattu yksikköhinta laski 0,6 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnat tuottivat eri kuntakoryhmistä lukiokoulutusta pienimmin yksikkökustannuksin ja nimellisillä kokonaiskustannuksilla laskettu keskimääräinen yksikköhinta laski 1,8 %. Suurimmat opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmällä ja keskimääräinen yksikköhinta laski 1,5 %.

Toiminnoittaisista kustannuksista hallinnon kustannukset laskivat kaikkein voimakkaimmin. Kustannukset olivat edellistä vuotta alemmat myös opetuksen ja kiinteistöjen osalta. Opiskelijoiden ruokailusta aiheutuneet kustannukset sen sijaan olivat hieman edellistä vuotta korkeammat.

Pienemmissä kunnissa lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista opetukseen kohdentui suurempi osuus menoista kuin suurissa kunnissa. Opetuksen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista vaihteli kuntakoryhmien välillä 63,5 prosentista 68,5 prosenttiin.

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä opiskeljaruokailu ja hallinto veivät suhteellisesti suuremman osuuden kokonaiskustannuksista verrattuna muihin kuntakoryhmiin. Yli 100 000 asukkaan kunnissa puolestaan kiinteistömenoihin käytettiin suhteellisesti enemmän rahaa kuin pienemmissä kunnissa.

Koko vertailuryhmän euromääräisten kiinteistökustannusten summa oli edellisen vuoden tasolla, mutta opiskelijamäärä kasvoi. Kiinteistöjen kokonaiskustannukset olivat 1507 euroa opiskelijaa kohti. Keskimääräiset kiinteistöjen opiskelijakohtaiset kokonaiskustannukset laskivat vuodesta 2015 noin 1,5 prosenttia.

Keskimäärin päivälukioissa käytettiin 1,46 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohti, josta varsinaista opetusta oli 1,23 vuosiviikkotuntia. Vuosiviikkotuntien määrä vaihteli kuntakoryhmittäin siten, että mitä pienemmästä kuntakoryhmästä oli kyse, sitä suurempi oli opiskelijaa kohti laskettu vuosiviikkotuntimäärän keskiarvo. Henkilöstömäärällä laskettu vakinaisen opetushenkilöstön osuus laski 1,2 prosenttiyksikköä. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli ennallaan, mutta muiden kuntakoryhmien kohdalla keskiarvo oli edellistä vuotta pienempi. Määräaikaisen henkilöstön osuus vastaavasti kasvoi.

Vuoden 2016 keväällä ylioppilastutkinnon hyväksytysti suoritti keskimäärin 96,0 prosenttia kokelaista, joka oli hieman edellistä vuotta enemmän. Hylättyjä suorituksia oli näin ollen keskimäärin 4,0 %. Suoritus laskettiin hylätyksi, kun kokelas on osallistunut neljään pakolliseen kokeeseen, mutta ei saanut tutkintoa suoritettua. Lukiolaisista keskimäärin 4,0 prosenttia keskeytti opintonsa. Keskeyttäneiden osuus pysyi edellisen vuoden tasolla. Vuonna 2013 ylioppilastutkinnon suorittaneista jatko-opinnoissa oli vuonna 2015 76,9 prosenttia ja työelämässä 14,6 prosenttia opiskelijoista. Työttömänä ylioppilastutkinnon suorittaneista oli 3,9 prosenttia.

Vertailuaineistossa oli yhteensä 123 lukiota. Yleisin lukion koko opiskelijamäärällä mitattuna oli 200–499 opiskelijan lukio. Niitä oli kaiken kaikkiaan 50 eli lähes puolet (41 %) kaikista lukioista. Yli 700 opiskelijan lukioita oli 21 (17 %), joista yli 1000 opiskelijan lukiota tarkastelujoukossa oli kaksi. Keskimääräinen lukiokoko oli 411 opiskelijaa ja se oli 12 opiskelijaa edellistä vuotta suurempi. Kunnittainen lukiokoon mediaani oli 354 ja muutos edelliseen vuoteen 7 opiskelijaa.